

2025

วารสารศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา EDUCATION JOURNAL OF NAKHONRATCHASIMA COLLEGE

ISSN 2774-1273 (Print) ISSN 3057-0964 (Online)

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2568
Vol.4 No.1 January – June 2025

www.nmc.ac.th

วารสารศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

Education Journal of Nakhonratchasima College

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2568

ISSN 2774-1273 (Print) ISSN 3057-0964 (Online)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความหนังสือ ตลอดจนบทความปริทัศน์ที่มีคุณภาพของคณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
2. เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการสู่สาธารณชน

กำหนดออกวารสาร ทุก 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ)

ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน

ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม

เจ้าของวารสาร

คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฏฐา สุริยะ

คณะกรรมการรวบรวม ตรวจสอบ จัดทำรูปเล่ม

อาจารย์ ดร.ภัทรฤทัย ลุนสำโรง

อาจารย์ ดร.ชาลินี มานะยิ่ง

อาจารย์ ดร.ธนภรณ์ แซ่ลิ่ม

ออกแบบปก

อาจารย์ ดร.ภัทรฤทัย ลุนสำโรง

สำนักงาน

กองบรรณาธิการวารสาร คณะศึกษาศาสตร์

วิทยาลัยนครราชสีมา ที่อยู่ 290 หมู่ที่ 2 ถ.มิตรภาพ ต.บ้านใหม่ อ.เมือง จ.นครราชสีมา 30000

เว็บไซต์วารสาร

<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/edunmcj>

พิมพ์ที่

วิทยาลัยนครราชสีมา ที่อยู่ 290 หมู่ที่ 2 ถ.มิตรภาพ ต.บ้านใหม่ อ.เมือง จ.นครราชสีมา 30000

Education Journal of Nakhonratchasima College

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2568 ||| ก

บทความทุกเรื่องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญ

ข้อความที่ปรากฏในบทความของวารสารนี้เป็นความคิดเห็นของผู้เขียน ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับวิทยาลัยนครราชสีมาแต่อย่างใด และกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาและตรวจประเมินบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

วารสารศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เป็นวารสารวิชาการเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้เชิงวิชาการระหว่างนักวิจัยทางการศึกษา นักวิชาการการศึกษา บุคลากรทางการศึกษา และผู้ที่สนใจตลอดจนเป็นแหล่งเผยแพร่ผลงานระดับบัณฑิตศึกษา

รายนามที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.วิภาส	ทองสุทธิ	วิทยาลัยนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไตรรัตน์	ยืนยง	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
อาจารย์ ดร.ชนากานต์	ยืนยง	มหาวิทยาลัยปทุมธานี

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฏฐา	สุริยะ	วิทยาลัยนครราชสีมา
-----------------------------	--------	--------------------

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์	พรหมวงศ์	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.กรรณทิพย์	นาควิเชตร	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
รองศาสตราจารย์ ดร.กัญญาณน	กาญจนาทวีกุล	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎา	วัฒนศักดิ์	วิทยาลัยนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สำราญ	บุญเจริญ	วิทยาลัยนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรณิชา	ทศดา	วิทยาลัยนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ	ทานอก	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤตย์ชูพัช	สารนอก	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจบทความ

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์	พรหมวงศ์	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.วิภาส	ทองสุทธิ	วิทยาลัยนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร.กรรณทิพย์	นาควิเชตร	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร	โคตรบรรเทา	วิทยาลัยนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร.กัญญาณน	กาญจนาทวีกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ	วิจักขณาลักษณ์	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพล	อาจอินทร์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวณีย์	สิกขาบัณฑิต	มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
รองศาสตราจารย์ ดร.ปราสาท	เนืองเฉลิม	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธารทิพย์	ชวนา	มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ
		วิทยาเขตลำปาง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎา	วัฒนศักดิ์	วิทยาลัยนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สำราญ	บุญเจริญ	วิทยาลัยนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คงศักดิ์	สังฆมานนท์	วิทยาลัยนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผดุง	เพชรสุข	วิทยาลัยนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภุชงค์	แพรวขาว	วิทยาลัยนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร	พึงเพชร	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรณิชา	ทศดา	วิทยาลัยนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา	ศรีเรืองฤทธิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ ร.ท.ดร.ณัฐชัย จันทชุม		มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์	เต็มเตชาติพงศ์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรัช	วงศ์กัณท์วัฒนา	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสวียน	เจนเข้ว่า	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ	ทานอก	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนีนาฏ	ณ สุนทร	มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤตย์ชูพัช	สารนอก	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นัฐยา	บุญกองแสน	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
อาจารย์ ดร.วดาภรณ์	พูลผลอานวย	วิทยาลัยนครราชสีมา
อาจารย์ ดร.ชุดิมา	พรหมมุข	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
อาจารย์ ดร.ภัทรฤทัย	ลุนสำโรง	วิทยาลัยนครราชสีมา
อาจารย์ ดร.ธิดารัตน์	สมานพันธ์	วิทยาลัยนครราชสีมา
อาจารย์ ดร.วิรัชพัชร	วงศ์วัฒน์เกษม	วิทยาลัยนครราชสีมา
อาจารย์ ดร.อดิสร	บาลโสง	วิทยาลัยนครราชสีมา
อาจารย์ ดร.พจน์	เจริญสันเทียะ	วิทยาลัยนครราชสีมา
อาจารย์ ดร.โสภณา	เศวตคชกุล	ผู้อำนวยการโรงเรียนเตชะวิทย์
อาจารย์ ดร.จักรี	ศรีจารุเมธี	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
อาจารย์ ดร.พระพลากร	สูงมงคล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
		วิทยาลัยสงฆ์ ร้อยเอ็ด
ดร.สุริยา	แสงอินตา	สำนักงานการศึกษาพระปริยัติธรรม
ดร.นัสชนะ	สำอาง	วัดจอมมณี (จังหวัดหนองคาย)
ดร.ฐิติวัสส์	หมั่นกิจ	วัดจอมมณี (จังหวัดหนองคาย)

บทบรรณาธิการ

ด้วยปณิธานของวิทยาลัยนครราชสีมา ในการเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้และคลังปัญญาทางการศึกษาที่ มุ่งเน้นคุณภาพและคุณค่า วารสารศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา จึงยังคงสานต่อพันธกิจในการเป็นเวทีทาง วิชาการเพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ งานวิจัย และแนวคิดใหม่ ๆ ด้านการศึกษาทั้งในบริบทท้องถิ่นและ สากล

ในปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน พ.ศ. 2568) เล่มนี้ ประกอบด้วยบทความวิจัยและบทความวิชาการที่ หลากหลาย ครอบคลุมทั้งนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ การบริหารสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตร เทคนิคการสอน การพัฒนาครูผู้สอน ตลอดจนแนวคิดใหม่ ๆ ในการยกระดับคุณภาพการศึกษายุคดิจิทัล แต่บทความล้วนผ่านการ ถิ่นกรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้มั่นใจในคุณภาพและมาตรฐานของงานวิชาการ

กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้เขียนบทความ ผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ร่วมเป็นส่วนสำคัญ ของการขับเคลื่อนและสรรค์สร้างองค์ความรู้ทางการศึกษาผ่านพื้นที่ของวารสารฉบับนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความ และงานวิจัยทั้งหลายจะเป็นทั้งแรงบันดาลใจ แนวคิด และแนวทางอันเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหาร ครู นักวิจัย นักวิชาการ และผู้สนใจทั่วไป ในการร่วมกันพัฒนาการศึกษาของชาติสืบไป

ขอขอบคุณและขออวยพรให้ทุกท่าน ประสบแต่ความสุข สำเร็จ และเจริญก้าวหน้าตลอดไป

กองบรรณาธิการ

วารสารศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

สารบัญ

บทความวิชาการ

การระดมทรัพยากรสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัล

วรพล ศรีเทพ, แก้วภัทรา จิตรอักษร 1

แนวทางการบริหารจัดการหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ

ดุสิตา สันซัง, สุนทรี วรรณไพเราะ 15

บทบาทโซเชียลมีเดียในการสื่อสาร : เหตุการณ์แผ่นดินไหวกรุงเทพ 2025

นันทน์ภัส อติเวศย์อังกูร, สุภาภรณ์ ศรีดี, กานต์ บุญศิริ 27

โซเชียลมีเดียกับการสื่อสารความเสี่ยงโรคแอนแทรกซ์ ปี 2025

นันทน์ภัส อติเวศย์อังกูร, สุภาภรณ์ ศรีดี, กานต์ บุญศิริ 36

บทความวิจัย

การมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนประทาย อำเภอบึงนาราง จังหวัดนครราชสีมา

ปกรณ รอดศักดิ์, งามอาจ เทียมกลาง 44

ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนด้านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5

ชัชวาล จันทระ, คัมภีร์ สุดแท้ 57

การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ธีรพงษ์ อินทรสมบัติ, คัมภีร์ สุดแท้ 68

การศึกษาความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนวังวาเรียนราษฎร์พัฒนา

ศิริมงคล ทนทอง 80

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยแถลง 1

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2

มนทิรา เขียวสด 90

การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถ
ในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน

สกุณา บุญรอดรัมย์ 100

การระดมทรัพยากรสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัล Mobilizing Modern Resources for Sustainable Educational Development in the Era of Digital Disruption

วรพล ศรีเทพ¹ และแก้วภทรา จิตรอักษร²

โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 102 (บ้านเกาะเต่า)

Worapol Srithep¹ and Kaewphatra Chitraakson²

Thai Rath Witthaya School 102 (Ban Koh Tao)

Corresponding Author E-mail : worapol.sri@hotmail.com, mam_vijit99@hotmail.com

(Received: 12 August, 2024; Edit: 5 March, 2025 ; accepted: 5 March, 2025)

บทคัดย่อ

กระบวนการที่เป็นเลิศในการระดมทรัพยากรสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัลต้องอาศัยกระบวนการที่เป็นระบบและสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง การจัดสรรงบประมาณและการลงทุนในทรัพยากรดิจิทัลตามทฤษฎีการพัฒนายั่งยืน การสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนและชุมชนตามทฤษฎีการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม การใช้เทคโนโลยีเปิดและซอฟต์แวร์ฟรีตามทฤษฎีทรัพยากรแบบเปิด การพัฒนาทักษะบุคลากรตามทฤษฎีการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะ การตั้งเป้าหมายและแผนกลยุทธ์ตามทฤษฎีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ การสร้างระบบสนับสนุนการเรียนรู้ออนไลน์ตามทฤษฎีการเรียนรู้ออนไลน์ การวางแผนการลงทุนและบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่องตามทฤษฎีการบริหารจัดการสินทรัพย์ และการประเมินผลและปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอตามทฤษฎีการประเมินผล โดยผู้เขียนเสนอแนวคิดองค์ประกอบและกระบวนการที่เป็นเลิศในการระดมทรัพยากรสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัลในรูปแบบ 3P-UPLIFT เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรเป็นไปอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การระดมทรัพยากรสมัยใหม่, การพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัล, รูปแบบ 3P-UPLIFT

Abstract

The process of excellence in mobilizing modern resources for sustainable educational development in the era of digital disruption requires systematic procedures aligned with relevant concepts and theories. This includes budgeting and investing in digital resources according to the theory of sustainable development, fostering collaboration with the private sector and communities based on participatory development theory, utilizing open technology and free software in line with the open resources theory, developing personnel skills according to the theory

of learning and skill development, setting goals and strategic plans in accordance with strategic planning theory, creating online learning support systems based on online learning theory, planning for continuous investment and maintenance as per asset management theory, and consistently evaluating and improving based on evaluation theory. The author proposes the 3P-UPLIFT model as a comprehensive framework for the excellent process of mobilizing modern resources for sustainable educational development in the era of digital disruption to ensure sustainable and efficient resource management.

Keywords: Modern Resource Mobilization, Sustainable Educational Development in the Era of Digital Disruption, 3P-UPLIFT Model

บทนำ

ในยุคดิจิทัลรปต์ (Digital Disruption) ที่เทคโนโลยีและนวัตกรรมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและไม่มีหยุดนิ่ง การพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืนกลายเป็นความท้าทายที่สำคัญ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีไม่ได้เพียงแค่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน แต่ยังมีผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อระบบการศึกษา ในยุคนี้ นักเรียนต้องการทักษะใหม่ๆ ที่ไม่ใช่แค่ความรู้เชิงวิชาการเท่านั้น แต่ยังต้องการทักษะในการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (พิณสุตา สิริธรรังศรี, สรรเสริญ สุวรรณ, พัชราภา ตันติชูเวช, และประสพสุข ฤทธิเดช, 2561)

การระดมทรัพยากรสมัยใหม่จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้ระบบการศึกษาสามารถตอบสนองต่อความต้องการใหม่ๆ ของสังคม การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการกระบวนการเรียนการสอนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความเข้มแข็งให้กับการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีเช่นอินเทอร์เน็ต ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และระบบการเรียนรู้ออนไลน์ (e-learning) ทำให้นักเรียนสามารถเข้าถึงความรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา และมีการเรียนรู้ที่เป็นส่วนบุคคลมากขึ้น (อรรณณ อินสะคุ, 2561)

ความสำคัญของการศึกษาเรื่องนี้อยู่ที่การเตรียมความพร้อมให้กับเยาวชนให้สามารถเผชิญกับความท้าทายและโอกาสในอนาคต การระดมทรัพยากรสมัยใหม่เป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพของนักเรียนให้พร้อมที่จะเป็นผู้นำในยุคดิจิทัล การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษาไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ แต่ยังช่วยให้การศึกษาเป็นเรื่องที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน (ภาณุพงศ์ หล้าเหล็ก, 2564)

การระดมทรัพยากรสมัยใหม่ไม่เพียงแต่ช่วยนักเรียน แต่ยังเป็นการเสริมสร้างศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา ครูสามารถใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาทักษะใหม่ๆ และปรับปรุงการสอนของตนเอง ทำให้การเรียนการสอนมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ เทคโนโลยียังทำให้การเรียนรู้สามารถปรับเปลี่ยนตามความต้องการและความสามารถของนักเรียนแต่ละคน นักเรียนสามารถเลือกเรียนในสิ่งที่ตนสนใจและในเวลาที่เหมาะสม การเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียมผ่านเทคโนโลยียังช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และสร้างโอกาสในการเรียนรู้ให้กับผู้ที่อาจมีข้อจำกัดด้านทรัพยากร (พิสิษฐ ภู่ออด, 2559)

ดังนั้น การศึกษาเรื่องการระดมทรัพยากรสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัลจึงมีความน่าสนใจและจำเป็นอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน เพื่อให้การศึกษาเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการสร้างอนาคต

ที่ดีขึ้นสำหรับทุกคน การศึกษาเรื่องนี้ไม่เพียงแต่ช่วยเตรียมความพร้อมให้กับเยาวชนในการเผชิญกับความท้าทายในอนาคต แต่ยังเป็นการสร้างสังคมที่มีความยั่งยืนและเท่าเทียมในการเข้าถึงการศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศในระยะยาว

ยุคดิจิทัลรบกวน (Digital Disruption Era) : การเปลี่ยนแปลงที่ไม่อาจหลีกเลี่ยง

ยุคดิจิทัลรบกวน (Digital Disruption Era) หมายถึง ช่วงเวลาที่เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีอิทธิพลอย่างมากต่อทุกด้านของการดำเนินชีวิต ธุรกิจ และสังคม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและรุนแรงในวิถีชีวิตแบบเดิม การเปลี่ยนแปลงนี้ไม่เพียงแต่เปิดโอกาสให้เกิดนวัตกรรมและประสิทธิภาพใหม่ ๆ แต่ยังเป็นภัยคุกคามต่อรูปแบบธุรกิจและการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิมที่ไม่สามารถปรับตัวได้ทัน โดยเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI), อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (IoT), เทคโนโลยีบล็อกเชน และการประมวลผลแบบคลาวด์ ได้เข้ามาทำลายขอบเขตการทำงานและสร้างสรรค์วิธีการใหม่ ๆ ในการสื่อสาร ทำงาน และดำรงชีวิต ส่งผลให้หลายองค์กรและบุคคลต้องปรับตัวอย่างเร่งด่วนเพื่อความอยู่รอดและความสำเร็จในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเช่นนี้ (สุภัทรพงศ์ รวงผึ้งรุ่งโรจน์ และคณะ, 2566)

1. ลักษณะสำคัญของยุคดิจิทัลรบกวน

ยุคดิจิทัลรบกวน (Digital Disruption Era) เป็นช่วงเวลาที่เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ธุรกิจ และสังคม โดยการเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและมีความรุนแรง ทำให้หลายภาคส่วนต้องปรับตัวอย่างเร่งด่วน เทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI), อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (IoT), เทคโนโลยีบล็อกเชน และการประมวลผลแบบคลาวด์ ได้สร้างความท้าทายใหม่ ๆ และเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินธุรกิจและการทำงานแบบดั้งเดิม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่เพียงแต่สร้างโอกาสในการพัฒนานวัตกรรมและประสิทธิภาพในการทำงาน แต่ยังเป็นภัยคุกคามต่อธุรกิจและอาชีพที่ไม่สามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

1.1 การพัฒนาของเทคโนโลยี: เทคโนโลยีที่เติบโตอย่างรวดเร็ว เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI), อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (IoT), เทคโนโลยีบล็อกเชน และการประมวลผลแบบคลาวด์ ทั้งหมดนี้มีผลกระทบต่อทุกภาคส่วนของสังคมและเศรษฐกิจ ตัวอย่างเช่น AI ถูกนำมาใช้ในกระบวนการผลิตและบริการ ทำให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุน แต่ในขณะเดียวกันก็ทำให้แรงงานบางประเภทต้องสูญเสียงาน

1.2 การเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจ: บริษัทเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น อะเมซอน อูเบอร์ และ Airbnb ได้สร้างรูปแบบธุรกิจที่สามารถแทรกแซงตลาดและทำลายโมเดลธุรกิจเดิม เช่น ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมต้องปิดตัวลงเนื่องจากการเกิดขึ้นของ อีคอมเมิร์ซ และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต้องปรับตัวเพื่อสู้กับแพลตฟอร์มการจองที่พักออนไลน์

1.3 การเปลี่ยนแปลงทางสังคม: การเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการสื่อสาร การเรียนรู้ และการทำงาน เช่น การทำงานระยะไกล (Remote Work), การเรียนรู้ออนไลน์ (Online Learning) และการสื่อสารผ่านโซเชียลมีเดีย ซึ่งมีผลต่อวิถีชีวิตและพฤติกรรมของผู้คนอย่างมาก .

2. ผลกระทบของยุคดิจิทัลรบกวน

ยุคดิจิทัลรบกวน (Digital Disruption Era) ได้สร้างผลกระทบอย่างลึกซึ้งและหลากหลายต่อทุกภาคส่วนของสังคมและเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นรวดเร็วและรุนแรงจากเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI), อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (IoT), และบล็อกเชน ทำให้รูปแบบธุรกิจดั้งเดิมถูกท้าทายและต้องปรับตัวอย่างเร่งด่วน

ความสามารถในการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงนี้กลายเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงอยู่และความสำเร็จขององค์กรที่ไม่สามารถปรับตัวได้ทันอาจต้องเผชิญกับการล้มละลาย ขณะเดียวกัน เทคโนโลยีดิจิทัลยังเปิดโอกาสใหม่ ๆ สำหรับนวัตกรรม การพัฒนาประสิทธิภาพ และการเชื่อมต่อที่ไม่เคยมีมาก่อน แต่ก็สร้างความท้าทายในการรักษาความปลอดภัยข้อมูล และความเป็นส่วนตัว ดังนั้น การปรับตัวและการบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในยุคดิจิทัลนี้

2.1 ธุรกิจและเศรษฐกิจ การเกิดขึ้นของธุรกิจเกิดใหม่ (สตาร์ทอัพ) และพลวัตในตลาดธุรกิจดั้งเดิม ส่งผลให้บริษัทที่ไม่สามารถปรับตัวได้อาจต้องปิดกิจการลง ดังเช่นกรณีของธุรกิจค้าปลีกที่ไม่อาจแข่งขันกับธุรกรรมพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ได้

2.2 การศึกษา การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน เช่น การเรียนออนไลน์ การใช้แพลตฟอร์มการศึกษาดิจิทัล และการประยุกต์ใช้ AI ในการวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้การศึกษาเข้าถึงได้ง่ายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.3 การทำงาน การทำงานระยะไกลและการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการทำงานมีความสำคัญมากขึ้น องค์กรต้องปรับตัวให้เหมาะสมกับรูปแบบการทำงานใหม่ เช่น การใช้แพลตฟอร์มการสื่อสารออนไลน์และการบริหารจัดการโครงการผ่านระบบคลาวด์

2.4 สังคมและวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของผู้คน เช่น การใช้สื่อโซเชียลมีเดียในการสื่อสาร การซื้อขายสินค้าออนไลน์ และการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการบริโภคสื่อ

3. การรับมือกับยุคดิจิทัลรีปต์

การรับมือกับยุคดิจิทัลรีปต์ (Digital Disruption Era) เป็นความท้าทายที่ต้องการการปรับตัวอย่างรวดเร็วและการสร้างนวัตกรรมที่ไม่หยุดนิ่ง เทคโนโลยีดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรง เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI), อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (IoT), และการประมวลผลแบบคลาวด์ ได้สร้างโอกาสใหม่ ๆ ในการพัฒนาประสิทธิภาพและสร้างนวัตกรรม แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นภัยคุกคามต่อธุรกิจและวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงนี้จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับบุคคล องค์กร และสังคม การลงทุนในทักษะใหม่ ๆ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงาน และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยืดหยุ่นและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง จะช่วยให้เราสามารถรับมือกับความท้าทายและใช้ประโยชน์จากโอกาสที่เกิดขึ้นในยุคดิจิทัลได้อย่างเต็มที่ (อัมพร พรหมมี, 2564)

3.1 การศึกษาและพัฒนาทักษะ การเรียนรู้และพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น การเขียนโปรแกรม การวิเคราะห์ข้อมูล และการใช้เครื่องมือดิจิทัล เพื่อให้สามารถปรับตัวและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีได้อย่างเต็มที่

3.2 การปรับตัวขององค์กร การปรับโครงสร้างองค์กรและกระบวนการทำงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและตลาด เช่น การนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำงานและการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ ๆ

3.3 การสร้างนวัตกรรม การส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมในองค์กรเพื่อพัฒนาโซลูชันใหม่ ๆ ที่ตอบสนองความต้องการของตลาดที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

3.4 การบริหารจัดการความเปลี่ยนแปลง: การจัดการความเปลี่ยนแปลงในองค์กรให้เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็วและราบรื่น

ผู้เขียนเห็นว่า การปรับตัวและการพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับยุคดิจิทัลเป็นสิ่งจำเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยใ้บุคคลและองค์กรสามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

การระดมทรัพยากรสมัยใหม่ทางการศึกษา

การระดมทรัพยากรสมัยใหม่ทางการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในยุคดิจิทัล ส่งผลให้ความต้องการและวิธีการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก การใช้ทรัพยากรสมัยใหม่ช่วยให้การศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการของนักเรียนและสังคมในปัจจุบัน โดยมีประเด็นสำคัญดังนี้

1. ความสำคัญของการระดมทรัพยากรสมัยใหม่ทางการศึกษา ในยุคที่เทคโนโลยีและการสื่อสารได้เปลี่ยนแปลงโลกอย่างรวดเร็ว การศึกษาไม่สามารถพึ่งพาวิธีการและทรัพยากรแบบเดิมได้อีกต่อไป การระดมทรัพยากรสมัยใหม่ เช่น เทคโนโลยีดิจิทัล อินเทอร์เน็ต แหล่งข้อมูลเปิด และสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ มีความสำคัญอย่างยิ่งในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนการสอน การใช้ทรัพยากรเหล่านี้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ยั่งยืน เตรียมความพร้อมให้นักเรียนสำหรับอนาคต และลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษา การรวมเทคโนโลยีเข้ากับการศึกษาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนและครูอย่างมหาศาล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

2. การเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน การระดมทรัพยากรสมัยใหม่ช่วยให้ครูสามารถสร้างสื่อการสอนที่หลากหลายและน่าสนใจมากขึ้น นักเรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลและความรู้ได้ทันที ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ นอกจากนี้ แหล่งข้อมูลเปิดและสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ยังทำให้การเรียนการสอนมีความยืดหยุ่น ครูและนักเรียนสามารถเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมและทันสมัยได้ตลอดเวลา (สตีเวนสัน เซย์ซัน, 2564)

3. การส่งเสริมการเรียนรู้ที่ยั่งยืน การเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัลทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความสามารถและความสนใจส่วนบุคคล นักเรียนสามารถศึกษาเพิ่มเติมนอกห้องเรียนได้เอง ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่ยั่งยืน การระดมทรัพยากรจากบุคลากรทางการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญภายนอก ทำให้การศึกษาได้รับความรู้และประสบการณ์จากหลายด้าน ส่งเสริมให้นักเรียนมีมุมมองที่หลากหลายและเข้าใจลึกซึ้ง (พรเทพ โพธิ์พันธุ์, 2562)

4. การเตรียมความพร้อมสำหรับอนาคต การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการศึกษาเตรียมนักเรียนให้พร้อมสำหรับการทำงานและชีวิตในยุคดิจิทัล นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยี การแก้ปัญหา และการคิดวิเคราะห์ การเชื่อมโยงกับผู้เชี่ยวชาญภายนอกทำให้นักเรียนได้รับคำแนะนำและแนวคิดใหม่ๆ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและการทำงานในอนาคต (สตีเวนสัน เซย์ซัน, 2564)

5. การส่งเสริมความเท่าเทียมในการเข้าถึงการศึกษา แหล่งข้อมูลเปิดและสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ช่วยลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษา นักเรียนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือมีข้อจำกัดในการเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษาสามารถใช้ทรัพยากรออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ได้ การใช้เทคโนโลยีในการศึกษาเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเท่าเทียม ไม่ว่าจะมีพื้นฐานความรู้หรือสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่แตกต่างกัน

6. การเชื่อมโยงกับแนวคิดและทฤษฎีการศึกษา การระดมทรัพยากรสมัยใหม่ยังสอดคล้องกับทฤษฎีการศึกษาหลายประการ เช่น ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning) การเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative Learning) และการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์ (Experiential Learning) การใช้แหล่งข้อมูลเปิดและการเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัลสนับสนุนให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง พัฒนาทักษะการวางแผนและการจัดการการเรียนรู้ การเชื่อมโยงกับผู้เชี่ยวชาญภายนอกทำให้นักเรียนได้รับคำแนะนำและแนวคิดใหม่ ๆ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและการทำงานในอนาคต (อัมพร พรหมมี, 2564)

ผู้เขียนเห็นว่า การระดมทรัพยากรสมัยใหม่ทางการศึกษาเป็นการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสังคม ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ยั่งยืน และเตรียมนักเรียนให้พร้อมสำหรับอนาคต นอกจากนี้ยังส่งเสริมความเท่าเทียมในการเข้าถึงการศึกษาและสนับสนุนทฤษฎีการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนานักเรียนอย่างรอบด้าน

กลยุทธ์การระดมทรัพยากรสมัยใหม่

ในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกด้านของชีวิต การศึกษาไม่สามารถถ่วงน้ำหนักจากการเปลี่ยนแปลงนี้ได้ การระดมทรัพยากรสมัยใหม่เป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน การใช้ทรัพยากรทางเทคโนโลยีไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ทันสมัยและยืดหยุ่น แต่ยังเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถเข้าถึงความรู้ได้อย่างกว้างขวางและเท่าเทียม กลยุทธ์การระดมทรัพยากรสมัยใหม่จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่สถาบันการศึกษาต้องพิจารณาและนำมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างสรรค์อนาคตที่ดีกว่าสำหรับนักเรียนทุกคน โดยผู้เขียนขอเสนอแนะที่ได้ดังนี้ (พรเทพ โพธิ์พันธุ์, 2563)

1. การระดมงบประมาณและการลงทุนด้านดิจิทัล สถาบันการศึกษาจำเป็นต้องจัดสรรงบประมาณและลงทุนอย่างเพียงพอเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล เช่น ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์เชื่อมต่ออื่นๆ รวมถึงการลงทุนในระบบการเรียนการสอนออนไลน์และซอฟต์แวร์สนับสนุนต่างๆ การระดมงบประมาณที่เหมาะสมจะทำให้การเรียนการสอนมีความทันสมัย มีประสิทธิภาพ และสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีได้อย่างทัน่วงที

2. สร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนและชุมชน การร่วมมือกับภาคเอกชนและองค์กรในชุมชนสามารถสนับสนุนการระดมทรัพยากรได้หลายรูปแบบ เช่น การบริจาคอุปกรณ์และเงินทุน การสนับสนุนบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ และการให้ข้อมูลเนื้อหาและสื่อการเรียนรู้ ความร่วมมือเหล่านี้ช่วยให้สถาบันการศึกษามีทรัพยากรเพิ่มเติมและมีการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีคุณภาพ นอกจากนี้ยังเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและภาคเอกชน

3. การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเปิดและซอฟต์แวร์ฟรี มีเทคโนโลยีแบบเปิดเผยแพร่รหัสและซอฟต์แวร์ฟรีจำนวนมากที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการศึกษาได้ เช่น ระบบบริหารจัดการการเรียนรู้แบบเปิด โปรแกรมประยุกต์การเรียนรู้ และแหล่งข้อมูลสาธารณะ ซึ่งช่วยลดต้นทุนและงบประมาณลงได้ การใช้เทคโนโลยีเปิดและซอฟต์แวร์ฟรียังเปิดโอกาสให้นักเรียนและครูสามารถเข้าถึงเครื่องมือการเรียนรู้ที่มีคุณภาพโดยไม่ต้องพึ่งพาทรัพยากรที่มีค่าใช้จ่ายสูง

4. พัฒนาบุคลากรให้มีทักษะด้านดิจิทัล ครูและบุคลากรทางการศึกษาจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสอน การสร้างและใช้ประโยชน์จากสื่อดิจิทัล รวมถึงความรู้ด้านความปลอดภัยและจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี การพัฒนาทักษะเหล่านี้จะช่วยให้บุคลากรทางการศึกษามีความพร้อมในการปรับตัวและใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้เขียนเห็นว่า การระดมทรัพยากรที่เหมาะสมจะช่วยรองรับการพัฒนาการศึกษาในยุคดิจิทัล ทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน การสนับสนุนจากภายนอก การประหยังบประมาณ และการยกระดับทักษะบุคลากร การใช้ทรัพยากรสมัยใหม่ไม่เพียงแต่ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ยังส่งเสริมการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและเหมาะสมกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน

การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนเป็นแนวคิดสำคัญที่มุ่งเน้นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างรอบคอบและมีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในปัจจุบันโดยไม่ทำลายโอกาสของคนรุ่นหลังในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเหล่านั้น การบริหารจัดการที่ยั่งยืนจำเป็นต้องคำนึงถึงมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกัน โดยมุ่งหวังที่จะสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์กับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ซึ่งจะนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต (เบญจามา เบญจธรรมธ, 2562) ซึ่งมีดังนี้

1. ตั้งเป้าหมายระยะยาวและแผนกลยุทธ์ การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนเริ่มต้นด้วยการตั้งเป้าหมายระยะยาวและการวางแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจน สถาบันการศึกษาควรกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจที่สะท้อนถึงความต้องการและความท้าทายในอนาคต การวางแผนกลยุทธ์ช่วยให้ทราบถึงทิศทางการดำเนินงานและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนจะช่วยให้สามารถวัดผลความสำเร็จและปรับปรุงแผนการได้ตามความจำเป็น (ณรงค์ฤทธิ์ ประทุมชัย, 2564)

2. สร้างระบบสนับสนุนการเรียนรู้ออนไลน์ การสร้างระบบสนับสนุนการเรียนรู้ออนไลน์เป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรด้านการศึกษาอย่างยั่งยืน ระบบการเรียนรู้ออนไลน์ช่วยให้การศึกษาสามารถเข้าถึงได้ง่ายขึ้น ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ช่วยเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) สถาบันการศึกษาควรลงทุนในแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ที่มีคุณภาพ และสร้างสรรค์เนื้อหาการเรียนรู้ที่น่าสนใจและทันสมัย นอกจากนี้ การสนับสนุนทางเทคนิคและการอบรมการใช้งานให้กับนักเรียนและครูยังเป็นสิ่งที่จำเป็น (สตีเวนตี เซยชัยภูมิ, 2564)

3. วางแผนการลงทุนและบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง การวางแผนการลงทุนและบำรุงรักษาทรัพยากรอย่างต่อเนื่องเป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน สถาบันการศึกษาควรจัดสรรงบประมาณสำหรับการลงทุนในเทคโนโลยีและอุปกรณ์ใหม่ๆ และการบำรุงรักษาอุปกรณ์ที่มีอยู่ให้สามารถใช้งานได้ อย่างมีประสิทธิภาพ การวางแผนการลงทุนและบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่องช่วยลดการเสื่อมสภาพของทรัพยากรและทำให้การใช้ทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

4. ประเมินผลและปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ การประเมินผลและปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอเป็นกระบวนการที่ช่วยให้การบริหารจัดการทรัพยากรมีความยั่งยืน สถาบันการศึกษาควรมีระบบการประเมินผลที่เป็นระบบและมีความชัดเจน เพื่อวัดประสิทธิภาพและผลลัพธ์ของการใช้ทรัพยากร การประเมินผลอย่างสม่ำเสมอช่วยให้ทราบถึงข้อดีและข้อเสียของการดำเนินงาน และสามารถนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาการใช้ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (พิณสุตา สิริธรรังศรี, 2561)

ผู้เขียนเห็นว่า การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนต้องอาศัยการวางแผนและดำเนินการอย่างมีระบบ ตั้งแต่การตั้งเป้าหมายและแผนกลยุทธ์ การสร้างระบบสนับสนุนการเรียนรู้ออนไลน์ การวางแผนการลงทุนและบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง ไปจนถึงการประเมินผลและปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ การดำเนินการเหล่านี้ช่วยให้การใช้ทรัพยากรมีประสิทธิภาพและสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างยั่งยืน

ปัจจัยสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน

ปัจจัยสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนได้แก่ การมีข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับสถานภาพทรัพยากร การมีนโยบาย แผนการ และกฎหมายที่เหมาะสม การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และประชาชน (กนกพร แสนสุขสม, 2561) ซึ่งผู้นิพนธ์สังเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. การมีวิสัยทัศน์และผู้นำที่เข้มแข็ง วิสัยทัศน์และความเป็นผู้นำที่เข้มแข็งเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน ผู้นำในสถาบันการศึกษาต้องมีความสามารถในการมองเห็นภาพรวมในระยะยาวและมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาทรัพยากรอย่างยั่งยืน การมีผู้นำที่สามารถนำเสนอและขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติจริงได้ จะทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรมีความเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

2. การมีแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจน แผนกลยุทธ์ที่ชัดเจนช่วยกำหนดทิศทางและแนวทางในการใช้ทรัพยากร การวางแผนที่ดีต้องคำนึงถึงเป้าหมายระยะยาวและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง การวางแผนกลยุทธ์ที่มีความเป็นระบบและมีเป้าหมายที่ชัดเจน จะทำให้สามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

3. การลงทุนในทรัพยากรและเทคโนโลยี การลงทุนในทรัพยากรและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความยั่งยืน การมีงบประมาณที่เพียงพอสำหรับการจัดหาและบำรุงรักษาอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ใช้ในการศึกษา จะช่วยให้สามารถใช้งานได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

4. การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาทักษะและความรู้ของบุคลากรเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากร บุคลากรที่มีทักษะและความรู้ด้านดิจิทัล จะสามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ การจัดอบรมและพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง จะช่วยให้การบริหารจัดการทรัพยากรเป็นไปอย่างยั่งยืน

5. การมีระบบการประเมินผลและปรับปรุง การมีระบบการประเมินผลและปรับปรุงเป็นกระบวนการที่สำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน การประเมินผลอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้ทราบถึงประสิทธิภาพและผลลัพธ์ของการใช้ทรัพยากร และสามารถนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงการใช้ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

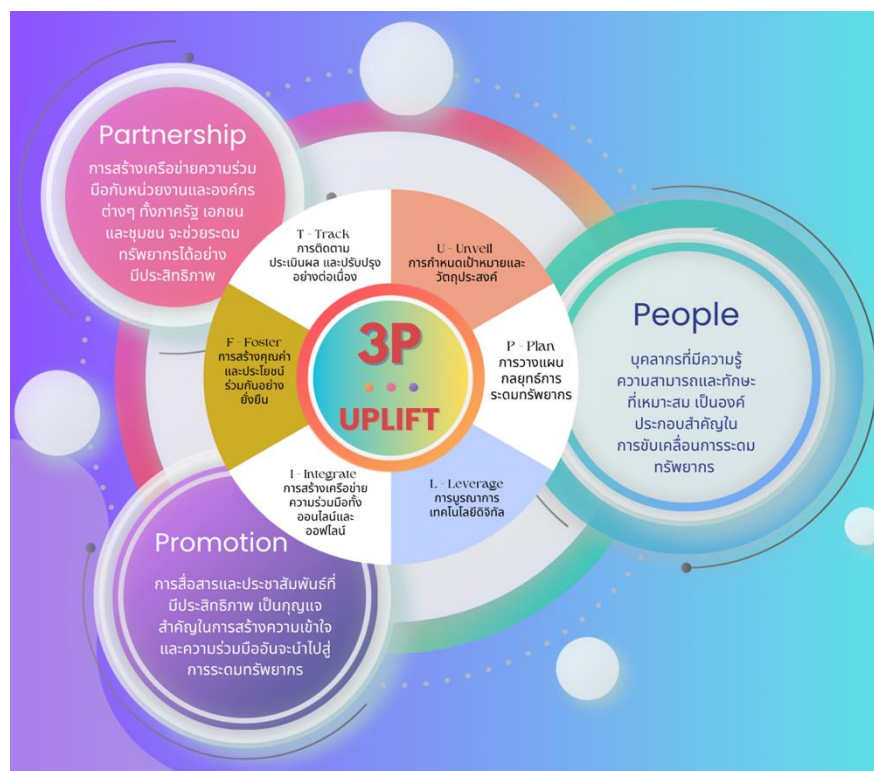
6. การมีความร่วมมือและการสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆ การมีความร่วมมือและการสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆ เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากร การได้รับการสนับสนุนจากภายนอกจะช่วยให้มีทรัพยากรเพิ่มเติมและมีการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีคุณภาพ

ผู้เขียนเห็นว่า การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนต้องอาศัยการมีวิสัยทัศน์และผู้นำที่เข้มแข็ง การมีแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจน การมีระบบสนับสนุนที่แข็งแกร่ง การลงทุนในทรัพยากรและเทคโนโลยี การพัฒนาบุคลากร การมีระบบการประเมินผลและปรับปรุง และการมีความร่วมมือและการสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆ ปัจจัยเหล่านี้ จะช่วยให้การบริหารจัดการทรัพยากรมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

กระบวนการที่เป็นเลิศในการระดมทรัพยากรสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัลที่ผู้เขียนศึกษาทั้งหมดข้างต้น เกี่ยวข้องกับการระดมทรัพยากรสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัลที่ต้องอาศัยกระบวนการที่เป็นระบบและสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยการจัดสรรงบประมาณและการลงทุนในทรัพยากรดิจิทัลตามทฤษฎีการพัฒนาอย่างยั่งยืน การสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนและชุมชนตามทฤษฎีการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม การใช้เทคโนโลยีเปิดและซอฟต์แวร์ฟรีตามทฤษฎีทรัพยากรแบบเปิด การพัฒนาทักษะบุคลากรตามทฤษฎีการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะ การตั้งเป้าหมายและแผน

กลยุทธ์ตามทฤษฎีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ การสร้างระบบสนับสนุนการเรียนรู้ออนไลน์ตามทฤษฎีการเรียนรู้ออนไลน์ การวางแผนการลงทุนและบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่องตามทฤษฎีการบริหารจัดการสินทรัพย์ และการประเมินผลและปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอตามทฤษฎีการประเมินผล ซึ่งทั้งหมดนี้จะช่วยให้การบริหารจัดการทรัพยากรเป็นไปอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ (Smith, 2020; Johnson, 2019; Brown, 2021) โดยผู้เขียนเสนอแนวคิดองค์ประกอบและกระบวนการที่เป็นเลิศในการระดมทรัพยากรสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัลในรูปแบบ 3P-UPLIFT สามารถสรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 1 : กระบวนการในการระดมทรัพยากรสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัล (ที่มา : ผู้ประพันธ์คิดค้น)

1. องค์ประกอบสำคัญในการระดมทรัพยากรสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัล

องค์ประกอบสำคัญตามหลัก 3P ในการขับเคลื่อนการระดมทรัพยากรสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัล ผู้นิพนธ์สังเคราะห์ข้อมูลจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) ได้แก่

1.1 บุคลากร (People) บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและทักษะที่เหมาะสม เป็นองค์ประกอบสำคัญในการขับเคลื่อนการระดมทรัพยากร ได้แก่ ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์และศักยภาพในการนำองค์กร ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมการสอน และผู้เชี่ยวชาญด้านการระดมทรัพยากรและการสร้างเครือข่าย

1.2 เครือข่ายความร่วมมือ (Partnership) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน จะช่วยระดมทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ภาคเอกชนสามารถให้การ

สนับสนุน ด้านงบประมาณ อุปกรณ์ และผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐสามารถสนับสนุนนโยบายและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และชุมชนและผู้ปกครองสามารถให้การสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ

1.3 การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ (Promotion) การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ เป็นกุญแจสำคัญในการสร้างความเข้าใจและความร่วมมืออันจะนำไปสู่การระดมทรัพยากร เช่น การใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายเพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย การสร้างสารและเนื้อหาที่น่าสนใจและสร้างแรงบันดาลใจ และการเผยแพร่ข้อมูลความสำเร็จและผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบทั้ง 3 ด้านนี้มีความสำคัญและสนับสนุนซึ่งกันและกัน ซึ่งจะช่วยผลักดันให้การระดมทรัพยากรสมัยใหม่บรรลุเป้าหมายและนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัลได้

2. กระบวนการในการระดมทรัพยากรสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัล

2.1 U - Unveil (เปิดเผย) การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน

การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนเป็นขั้นตอนสำคัญในการวางแผนและดำเนินการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยต้องผ่านการวิเคราะห์ความต้องการทรัพยากรอย่างละเอียดและกำหนดเป้าหมายที่สามารถวัดผลได้

การวิเคราะห์ความต้องการทรัพยากรเริ่มจากการระบุความต้องการโดยการประเมินสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น จำนวนครูและนักเรียน สภาพแวดล้อมการเรียนการสอน และเทคโนโลยีที่มีอยู่ จากนั้นใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย เช่น การสัมภาษณ์ การสำรวจความคิดเห็น หรือการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ เพื่อรวบรวมข้อมูลที่ถูกต้อง นำข้อมูลเหล่านี้มาวิเคราะห์เพื่อระบุจุดแข็ง จุดอ่อน และความต้องการของโรงเรียน เช่น ความต้องการบุคลากร งบประมาณ เทคโนโลยี และวัสดุการเรียนการสอน ต่อมาคือการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน โดยเป้าหมายต้องเป็นไปตามหลัก SMART (Specific, Measurable, Achievable, Relevant, Time-bound) เช่น เพิ่มคะแนนการสอบมาตรฐานของนักเรียนให้สูงขึ้น 10% ภายในปีการศึกษา และการกำหนดวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับเป้าหมายและพันธกิจของโรงเรียน เช่น การพัฒนาหลักสูตรที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูง และการเพิ่มโอกาสการเข้าถึงเทคโนโลยีในห้องเรียน ด้วยกระบวนการเหล่านี้จะช่วยให้การระดมทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของโรงเรียน

การดำเนินการตามขั้นตอนนี้จะช่วยให้โรงเรียนสามารถวางแผนและจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ดีขึ้น

2.2 P - Plan (วางแผน) การวางแผนกลยุทธ์การระดมทรัพยากร

การวางแผนกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรเป็นขั้นตอนสำคัญในการทำให้โรงเรียนสามารถบรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพได้ โดยควรสอดคล้องกับพันธกิจและบริบทของโรงเรียน รวมถึงการกำหนดกลุ่มเป้าหมายและช่องทางที่เหมาะสมในการระดมทรัพยากร

การวิเคราะห์ SWOT เป็นกระบวนการสำคัญในการระดมทรัพยากรให้กับโรงเรียน โดยเริ่มจากการระบุจุดแข็ง (Strengths) เช่น คณาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญสูง และจุดอ่อน (Weaknesses) เช่น การขาดแคลนบุคลากรที่มีทักษะทางเทคโนโลยี จากนั้นพิจารณาโอกาส (Opportunities) ที่มาจากปัจจัยภายนอก เช่น แนวโน้มการสนับสนุนทางการศึกษาในระดับชาติ และอุปสรรค (Threats) ที่อาจเกิดจากการแข่งขันในการหาทุนจากแหล่งทุนเดียวกัน เพื่อนำข้อมูลเหล่านี้มาพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสม โดยการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของโรงเรียน และระบุทรัพยากรที่จำเป็นในการบรรลุเป้าหมาย เช่น การระดมทุน การหาผู้สนับสนุน หรือการหาบุคลากรที่มีทักษะเฉพาะ นอกจากนี้ยังต้องระบุกลุ่มเป้าหมาย เช่น ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า องค์กรเอกชน รัฐบาล และองค์กรไม่แสวงหา

กำไร พร้อมทั้งเลือกช่องทางการระดมทรัพยากรที่เหมาะสม เช่น การจัดกิจกรรมการกุศล การระดมทุนออนไลน์ การขอรับบริจาคจากองค์กรภาคธุรกิจ และการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้การระดมทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

การวางแผนกลยุทธ์ที่ดีจะช่วยให้โรงเรียนสามารถระดมทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถบรรลุเป้าหมายในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพได้ในยุคดิจิทัล

2.3 L - Leverage (ประยุกต์ใช้) การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างครบวงจร

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในทุกกระบวนการของการระดมทรัพยากรสามารถเพิ่มประสิทธิภาพและโปร่งใสได้อย่างมาก ช่วยให้การจัดการและการติดตามการระดมทรัพยากรเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

การสร้างแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อสนับสนุนการระดมทรัพยากรสามารถเริ่มต้นด้วยการพัฒนาเว็บไซต์และแอปพลิเคชันที่มีฟังก์ชันรับบริจาคออนไลน์และข้อมูลเกี่ยวกับโครงการที่ต้องการระดมทุน นอกจากนี้ยังสามารถใช้แพลตฟอร์มระดมทุนออนไลน์ที่มีอยู่ เช่น Kickstarter, GoFundMe หรือ Patreon เพื่อเข้าถึงกลุ่มผู้บริจาคได้กว้างขึ้น การใช้เครื่องมือและแอปพลิเคชันดิจิทัล เช่น ระบบการจัดการฐานข้อมูล (CRM) เพื่อจัดการข้อมูลผู้บริจาคและติดตามการบริจาค และแอปพลิเคชันการเงินเช่น QuickBooks หรือ Zoho Books เพื่อติดตามการเงินและการระดมทุน ทำให้การจัดการเงินมีความโปร่งใสมยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การใช้ปัญญาประดิษฐ์และการวิเคราะห์ข้อมูลยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการวิเคราะห์พฤติกรรมและแนวโน้มของผู้บริจาคโดยใช้ Big Data เพื่อพัฒนากลยุทธ์การระดมทุนที่เหมาะสม และการใช้ AI ในการคาดการณ์ผลการระดมทุนและปรับปรุงกลยุทธ์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ด้วยกระบวนการทั้งหมดนี้จะทำให้การระดมทรัพยากรเป็นไปอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพสูงสุด

การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างครบวงจรช่วยให้โรงเรียนสามารถระดมทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและเพิ่มโอกาสในการบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาในยุคดิจิทัล

2.4 I - Integrate (บูรณาการ) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งออนไลน์และออฟไลน์

การบูรณาการเครือข่ายความร่วมมือทั้งออนไลน์และออฟไลน์กับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต่างๆ เป็นสิ่งสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพในการระดมทรัพยากรและการสนับสนุนโรงเรียน การสร้างการมีส่วนร่วม เชื่อมโยงกับเครือข่าย และส่งเสริมการรับรู้เป็นขั้นตอนสำคัญในกระบวนการนี้

การสร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการระดมทรัพยากรสามารถเริ่มต้นด้วยการเชิญชวนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียผ่านช่องทางดิจิทัล เช่น เว็บไซต์ของโรงเรียน โซเชียลมีเดีย และอีเมล เพื่อให้ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ ได้มีโอกาส เข้าร่วม นอกจากนี้ยังควรจัดการประชุมและกิจกรรมผ่านช่องทางแบบดั้งเดิม เช่น การประชุมผู้ปกครอง การจัดกิจกรรมชุมชน และการเยี่ยมเยียนหน่วยงานต่างๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมืออย่างใกล้ชิด การเชื่อมโยงกับเครือข่ายการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ โดยร่วมมือกับโรงเรียนอื่นๆ มหาวิทยาลัย และองค์กรการศึกษาในการพัฒนาและแบ่งปันทรัพยากร รวมถึงการเชื่อมโยงกับแหล่งทุนภาครัฐและเอกชนเพื่อขอรับการสนับสนุนทางการเงินและทรัพยากร นอกจากนี้ การส่งเสริมการรับรู้และมีส่วนร่วมสามารถทำได้โดยการประชาสัมพันธ์และจัดกิจกรรมผ่านสื่อดิจิทัลและสื่อสารมวลชน เช่น การระดมทุน การจัดงานการกุศล และกิจกรรมเพื่อสังคม รวมทั้งการสร้างแคมเปญออนไลน์ผ่านโซเชียลมีเดียและแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มการรับรู้และการมีส่วนร่วมจากผู้ปกครอง ชุมชน และศิษย์เก่า เพื่อให้การระดมทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

การบูรณาการเครือข่ายความร่วมมือทั้งออนไลน์และออฟไลน์ช่วยให้โรงเรียนสามารถระดมทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถบรรลุเป้าหมายในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพได้

2.5 F - Foster (ส่งเสริม) การสร้างคุณค่าและประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืน

การสร้างคุณค่าและประโยชน์ร่วมกันเป็นสิ่งสำคัญในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการสร้างความยั่งยืนในกระบวนการเหล่านี้สามารถทำได้ผ่านการออกแบบกิจกรรมที่มีคุณค่า การสื่อสารผลลัพธ์ที่ชัดเจน และการสร้างความผูกพันอย่างต่อเนื่อง

การออกแบบกิจกรรมระดมทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพควรเริ่มจากการจัดกิจกรรมที่สร้างคุณค่า เช่น กิจกรรมการกุศล การแข่งขันกีฬา งานนิทรรศการ หรือการประชุมวิชาการ ที่มีประโยชน์และสร้างคุณค่าให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานต่างๆ เช่น ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า และองค์กรในชุมชน เพื่อจัดกิจกรรมที่มีคุณค่าและเพิ่มความสนใจและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย นอกจากนี้ การสื่อสารผลลัพธ์และประโยชน์ที่ได้จากการระดมทรัพยากรอย่างชัดเจนและโปร่งใสผ่านรายงานประจำปี เว็บไซต์ และโซเชียลมีเดีย รวมถึงการแสดงผลกระทบ เช่น การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก การพัฒนาหลักสูตร หรือการสนับสนุนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ จะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความโปร่งใสในการดำเนินงาน ต่อมา การสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวด้วยการจัดกิจกรรมพบปะประจำปี การทำงานร่วมกับศิษย์เก่า และการสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่มั่นคงและยั่งยืน และการติดตามและสนับสนุนอย่างต่อเนื่องผ่านการส่งข่าวสารอัปเดต การให้คำปรึกษา และการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ จะช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรับรู้ถึงความก้าวหน้าและโครงการใหม่ๆ ตลอดเวลา

การส่งเสริมการสร้างคุณค่าและประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืนผ่านการออกแบบกิจกรรมที่มีคุณค่า การสื่อสารผลลัพธ์ที่ชัดเจน และการสร้างความผูกพันอย่างต่อเนื่อง ช่วยให้โรงเรียนสามารถระดมทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2.6 T - Track (ติดตาม) การติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

การติดตามความคืบหน้า ประเมินผลลัพธ์ และปรับปรุงกลยุทธ์เป็นกระบวนการสำคัญในการทำให้การระดมทรัพยากรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การดำเนินการนี้ช่วยให้โรงเรียนสามารถตรวจสอบผลลัพธ์และทำการปรับปรุงตามความจำเป็น

การวางแผนและกำหนดตัวชี้วัดเป็นขั้นตอนสำคัญในการระดมทรัพยากร โดยการวางแผนนี้ควรกำหนดตัวชี้วัด (KPIs) ที่ชัดเจน เช่น จำนวนผู้บริจาค จำนวนเงินที่ระดมได้ และความพึงพอใจของผู้บริจาค จากนั้นจึงใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือดิจิทัล เช่น ระบบ CRM ระบบการจัดการฐานข้อมูล และแอปพลิเคชันการเงินในการติดตามผล เพื่อประเมินประสิทธิผลและผลกระทบ การประเมินผลการดำเนินการควรทำอย่างสม่ำเสมอโดยใช้ตัวชี้วัดที่กำหนด เช่น การวิเคราะห์ผลการระดมทุนในแต่ละครั้ง และการประเมินผลกระทบต่อการพัฒนาการศึกษา นอกจากนี้ยังต้องใช้ข้อมูลที่ได้จากการติดตามผลในการวิเคราะห์ เช่น การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริจาค แนวโน้มการระดมทุน และผลกระทบต่อการเรียนการสอน จากนั้นนำผลการประเมินมาวิเคราะห์และปรับปรุงกลยุทธ์ตามความเหมาะสม เช่น การปรับปรุงช่องทางการระดมทุน การเพิ่มกิจกรรมที่มีคุณค่า และสร้างวัฒนธรรมการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องในองค์กร เพื่อให้การระดมทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะให้กับบุคลากร และการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การติดตามความคืบหน้า ประเมินผลลัพธ์ และปรับปรุงกลยุทธ์อย่างต่อเนื่องช่วยให้โรงเรียนสามารถระดมทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ซึ่งการติดตามความคืบหน้า ประเมินผลลัพธ์ และปรับปรุงกลยุทธ์อย่างต่อเนื่อง เป็นกระบวนการที่สำคัญในการทำให้การระดมทรัพยากรของโรงเรียนมีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองความต้องการในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่างยั่งยืน

ผู้เขียนเห็นว่า การนำรูปแบบ UPLIFT มาใช้จะช่วยให้โรงเรียนสามารถระดมทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อความสำเร็จในระยะยาว ตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ วางแผนกลยุทธ์ ใช้เทคโนโลยี สร้างเครือข่าย ส่งเสริมคุณค่า และติดตามปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยกระบวนการนี้รวมการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล การวางแผนกลยุทธ์ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อระดมทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพในยุคดิจิทัล

สรุป

การระดมทรัพยากรสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการที่เป็นระบบและสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยเริ่มจากการจัดสรรงบประมาณและการลงทุนในทรัพยากรดิจิทัลตามทฤษฎีการพัฒนาอย่างยั่งยืน การสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนและชุมชนตามทฤษฎีการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม และการใช้เทคโนโลยีเปิดและซอฟต์แวร์ฟรีตามทฤษฎีทรัพยากรแบบเปิด นอกจากนี้ยังต้องพัฒนาทักษะบุคลากรตามทฤษฎีการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะ พร้อมทั้งเป้าหมายและแผนกลยุทธ์ตามทฤษฎีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ การสร้างระบบสนับสนุนการเรียนรู้ออนไลน์ตามทฤษฎีการเรียนรู้ออนไลน์ การวางแผนการลงทุนและบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่องตามทฤษฎีการบริหารจัดการสินทรัพย์ และการประเมินผลและปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอตามทฤษฎีการประเมินผล ทั้งนี้ ผู้เขียนเสนอแนวคิดองค์ประกอบและกระบวนการที่เป็นเลิศในการระดมทรัพยากรสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัลรูปแบบ 3P-UPLIFT เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรเป็นไปอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร แสนสุขสม. (2561). นวัตกรรมการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดความมีชื่อเสียงขององค์การที่มีผลต่อการระดมทรัพยากรทางการศึกษา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย). *Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD)*, 3030.
- ณรงค์ฤทธิ์ ประทุมชัย. (2564). แนวทางการพัฒนาการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พรเทพ โพธิ์พันธุ์. (2562). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการระดมทุนเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรเทพ โพธิ์พันธุ์. (2563). แนวปฏิบัติที่ดีในการระดมทุนเพื่อการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- เบญจมา เบญจธรรมธร. (2562). การบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 6(2), 47–66.
- พิณสุดา สิริรังศรี และคณะ. (2561). รายงานการวิจัยเรื่อง รูปแบบการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- พิณสุดา สิริรังศรี. (2561). *การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พิสิษฐ ภู่ออด. (2559). *รูปแบบการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนดีเด่นขนาดเล็กของรัฐ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภาณุพงศ์ หล้าแหล่. (2564). การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ*.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *รูปแบบการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุภัทรพงศ์ รวงผึ้งโรจน์, และคณะ. (2566). นวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. *วารสารคุณภาพชีวิตและกฎหมาย*, 19(1), 192–204.
- อรรวรรณ อินสะคุ. (2561). *การระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- อัมพร พรหมมี. (2564). *การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

แนวทางการบริหารจัดการหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ

Management Guidelines for Special Education Service Units

ดุสิตา สันซัง¹ และ สุนทรี วรรณไพเราะ²

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 3 จังหวัดสงขลา, มหาวิทยาลัยทักษิณ

Dusita Sunzang¹ and Suntaree Wannapairo²

Special Education Center 3 Songkhla, Thaksin University

Corresponding Author Email: dusitanaka@gmail.com, suntaree@tsu.ac.th

(Received: 6 November, 2024; Edit: 25 February, 2025 ; accepted: 28 February, 2025)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ หน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลซึ่งมีความยากลำบากในการมารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษหลักประจำจังหวัด หน่วยบริการจะช่วยให้การลดปัญหาเรื่องของการเดินทางของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่จะมารับบริการในการฟื้นฟูจากศูนย์การศึกษาพิเศษ ถ้าหากหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษมีการบริหารจัดการที่ดี ก็สามารถที่จะพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในชุมชนได้อย่างครอบคลุม ทัวถึง เอื้อต่อความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิการเพื่อสร้างโอกาสในการทำงานหรือดำรงชีวิตในสังคมทัดเทียมคนทั่วไป การพัฒนาหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษมีความสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของเด็กพิเศษ โดยต้องวางแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลร่วมกับผู้ปกครองและเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและการพัฒนาบุคลากรเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อเพิ่มทักษะและความรู้ในการจัดการศึกษาที่เหมาะสม สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองช่วยส่งเสริมพัฒนาการเด็กพิเศษได้อย่างเต็มที่ การใช้เทคโนโลยีและการวิจัยเพื่อประเมินผลการดำเนินงานจะช่วยให้การพัฒนาหน่วยบริการมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

คำสำคัญ : หน่วยบริการ, ศูนย์การศึกษาพิเศษ, เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

ABSTRACT

Education Journal of Nakhonratchasima College

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มกราคม- มิถุนายน 2568 ||| 15

This article aims to study the management approaches for the special education center service units. These service units are crucial for children with special needs in remote areas, who face difficulties in accessing services at the main provincial special education centers. The service units help reduce the transportation challenges for children with special needs seeking rehabilitation services. If the service units are well-managed, they can significantly develop the potential of children with special needs in the community, ensuring comprehensive and equitable support that meets their unique needs, thus creating opportunities for employment and enabling them to live a life equal to others in society. The development of service units at special education centers is vital for enhancing the quality of life for children with disabilities. This requires individualized education planning in collaboration with parents and the provision of appropriate facilities. Effective management and the development of personnel are essential to improve skills and knowledge in delivering suitable education. A learning-friendly environment and active parental involvement help promote the full development of children with special needs. The integration of technology and continuous evaluation through research will ensure that the service units develop effectively and sustainably.

Keywords: service units, special education centers, children with special needs

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ได้กำหนดสิทธิทางการศึกษาไว้ในมาตรา 54 ระบุว่า รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดสิทธิทางการศึกษาไว้ในมาตรา 10 ระบุว่า “การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ” นอกจากนี้ ในพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 ได้กำหนดเกี่ยวกับสิทธิทางการศึกษาไว้ในมาตรา 5 ระบุว่า คนพิการมีสิทธิทางการศึกษาดังนี้ 1) ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิตพร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา 2) เลือกบริการทางการศึกษาสถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น 3) ได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐาน และประกันคุณภาพการศึกษารวมทั้งการจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคลกระทรวงศึกษาธิการ

ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการผลักดันการสร้างโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพ ทั้งถึง และตอบสนองความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น จึงกำหนดนโยบายสำคัญของกระทรวงไว้ว่าให้เด็กทุกคนได้เข้าถึงการศึกษาและคุณภาพอย่างเท่าเทียมกัน (กระทรวงศึกษาธิการ,2560) เพื่อมุ่งหวังให้ประเทศไทยมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนตามนโยบายด้านการศึกษาของรัฐมุ่งเน้นลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและยกระดับมาตรฐานทางการศึกษาโดยสร้างโอกาสให้เด็กด้อยโอกาสทุกกลุ่มเข้าถึงการจัดบริการทางการศึกษา(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,2558)

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นหน่วยงานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาทหน้าที่ในการจัดและส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับคนพิการและผู้ด้อยโอกาสให้มีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษโดยมีสถานศึกษาในสังกัด คือ โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ โรงเรียนการศึกษาพิเศษ และศูนย์การศึกษาพิเศษ มีศูนย์การศึกษาพิเศษทุกจังหวัดทั่วประเทศซึ่งมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญในการจัดการศึกษาในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention : EI) และเตรียมความพร้อมของคนพิการเพื่อเข้าสู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนเรียนร่วม โรงเรียนเฉพาะความพิการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดระบบการเปลี่ยนผ่านสำหรับคนพิการ (Transition) ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการจัดการเรียนร่วม จัดระบบสนับสนุนการเรียนการสอน การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา รวมถึงการพัฒนา และฝึกอบรมผู้ดูแลคนพิการ บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน (Community Based Rehabilitation : CBR) ด้วยกระบวนการทางการศึกษา เป็นศูนย์ข้อมูล รวมทั้งจัดระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2554)

จากสภาพปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์การศึกษาพิเศษพบว่ายังมีคนพิการในวัยเรียนเป็นจำนวนมากที่มีความยากลำบากในการเดินทางมารับบริการ เนื่องจากลักษณะทางภูมิศาสตร์ของที่อยู่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกล มีความเสี่ยงต่อความปลอดภัยในการเดินทาง ฐานะความเป็นอยู่ยากจนและสภาพความพิการ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของเด็กพิการ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษจึงได้จัดตั้งหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษขึ้น กระจายอยู่ตามอำเภอในแต่ละจังหวัด เพื่อให้เด็กพิการในชุมชนได้รับสิทธิและโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม สามารถเข้าถึงการรับบริการทางการศึกษาจากศูนย์การศึกษาพิเศษ ได้สะดวก รวดเร็ว คล่องตัว อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่ต้องเดินทางมารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา หรือศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด รวมทั้งเปิดโอกาสให้ครอบครัว ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ .2560)

บทบาทหน้าที่ของหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2560) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ในการให้บริการของหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ ในพื้นที่รับผิดชอบ ดังนี้

บทบาทที่ 1 จัดและส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention:EI) จัดและส่งเสริม สนับสนุน การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ โดยจัดทำแผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (Individualized Family Service Plan:IFSP) แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) แผนการสอนรายบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP) และ

ให้บริการตามแผน จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการผู้เกี่ยวข้อง เรื่องการจัดทำแผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (IFSP) แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) แผนการสอนรายบุคคล(IIP) ให้คำปรึกษา แนะนำ และบริการพัฒนาศักยภาพ ด้านต่างๆของเด็กพิการแต่ละประเภท ด้วยการรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลทั่วไป การคัดกรองเด็กพิการทางการศึกษา ตามแบบคัดกรองของกระทรวงศึกษาธิการ การประเมินศักยภาพพื้นฐานของเด็กพิการ การประเมินความก้าวหน้าการ สรุพัฒนาการตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

บทบาทที่ 2 ส่งเสริม สนับสนุนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program:IEP) สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับเด็กพิการ ส่งเสริม สนับสนุนบุคลากรในการจัดการเรียนการสอน แก่เด็กพิการ ครอบครัว สถานศึกษา และทุกภาคส่วนในพื้นที่บริการจัดให้ มีการส่งเสริมการผลิตสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ การให้บริการคำปรึกษา การพัฒนาองค์ความรู้ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สื่อการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิการแต่ละประเภท

บทบาทที่ 3 บริการช่วงเชื่อมต่อสำหรับเด็กพิการ (Transitional Services) ประสานสถานศึกษามีการจัดการ ช่วงเชื่อมต่อสำหรับเด็กพิการ โดยการสำรวจ จัดทำและจัดเก็บข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประสานให้เด็กพิการ ได้รับบริการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องจากผู้ปฏิบัติงานและผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเด็กพิการทั้งด้านการศึกษา การแพทย์ การสังคม สงเคราะห์และการอาชีพ เช่น วินิจฉัย หรือฟื้นฟูทางการแพทย์ การเรียนรวม การสังคมสงเคราะห์ การได้รับสิทธิทาง กฎหมาย และการฝึกอาชีพ เป็นต้น รวมทั้งจัดเตรียมเด็กพิการให้มีความพร้อม โดยคำนึงถึงความต้องการของเด็กพิการ ด้านสภาพแวดล้อม ช่วงระยะเวลาในสภาพแวดล้อมหนึ่งไปสู่สภาพแวดล้อมหนึ่ง เช่น จากสถานศึกษาหนึ่งไปอีก สถานศึกษาหนึ่ง จากบ้านไปสู่สถานศึกษา โรงพยาบาล สถานประกอบการอื่นๆ ตามความต้องการจำเป็นของเด็กพิการ โดยจะต้องให้เด็กพิการ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับคณะสหวิชาชีพ เพื่อให้การส่งต่อของเด็กพิการ มี ข้อจำกัดน้อยที่สุด ได้รับโอกาสในการพัฒนาศักยภาพมากที่สุด

บทบาทที่ 4 ให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการโดยครอบครัวและชุมชน ด้วยกระบวนการทางการศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนการให้บริการโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของครอบครัว และชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนา ศักยภาพและการให้ความช่วยเหลือเด็กพิการการจัดการกระบวนการทางการศึกษาให้สามารถเสริมสร้างศักยภาพ เพื่อสนอง ความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิการ ต้องดำเนินการโดยการให้ครอบครัวและชุมชนเป็นแกนหลักในการดูแลเด็ก พิการอย่างถูกต้องและเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้เด็กพิการได้รับการพัฒนาศักยภาพตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)แผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว(IFSP) เช่น ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก ทักษะการ ช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ทักษะทางสังคม ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา ทักษะการใช้สติปัญญา เตรียมความพร้อมทางวิชาการ และทักษะจำเป็นพิเศษเฉพาะความพิการ

บทบาทที่ 5 เป็นศูนย์ข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาสำหรับเด็กพิการในพื้นที่บริการ จัดทำฐานข้อมูล สารสนเทศ สถิติ ทะเบียนเด็กพิการ การได้รับการบริการทางการศึกษา และอาชีพในพื้นที่บริการ ความต้องการด้านสิ่ง อำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาของเด็กพิการ รวบรวมแหล่งเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญ

หน่วยงานที่ให้บริการสำหรับเด็กพิการในพื้นที่ ประสานและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างเจตคติ และความตระหนักร่วมในการพัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กพิการ

บทบาทที่ 6 ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรวม และประสานงานการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ ดำเนินการโดย สนับสนุนให้สถานศึกษาที่จัดการเรียนรวมทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล แผนการสอนรายบุคคล ให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล พร้อมทั้งสนับสนุน ให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางการศึกษา ได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง สนับสนุน ให้สถานศึกษา จัดกระบวนการเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผลตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ร่วมนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่างๆ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรวม ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า หน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาสำหรับเด็กพิการ โดยเน้นการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล และการประสานงานกับ หน่วยงานต่างๆ เพื่อให้เด็กพิการได้รับการดูแลอย่างครอบคลุม ทั้งด้านการศึกษา การฟื้นฟู และการเข้าถึงสังคม นอกจากนี้ ยังมีบทบาทในการให้ข้อมูลและพัฒนาเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการศึกษาสำหรับเด็กพิการในวงกว้าง

โครงสร้างบริหารงานของหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ

หน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เป็นการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention:EI)และเตรียมความพร้อมแก่คนพิการทางการศึกษาทั้ง 9 ประเภทที่ศูนย์การศึกษาพิเศษจัดตั้งขึ้นในพื้นที่ในแต่ละอำเภอ เพื่อลดข้อจำกัดในการเดินทางมารับบริการของเด็กพิการตลอดจนสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา มีกรอบแนวคิดในการจัดตั้งหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษโครงสร้างในการบริหารงานของหน่วยบริการแบ่งเป็น 4 ฝ่าย ดังนี้ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. 2560)

1. ฝ่ายวิชาการเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ โดยมีหน้าที่ในการวางแผน ประสานงาน และดำเนินการต่างๆ เพื่อให้เด็กพิการได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม ทั้งในด้านการเรียนรู้ การพัฒนาทางกายภาพ และสังคม สนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยครอบคลุมงานที่หลากหลาย ตั้งแต่การประเมินความสามารถและจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ประสานการจัดหา,ผลิต สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ไปจนถึงการส่งเสริมการเรียนรวม การฟื้นฟูสมรรถภาพ และการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็น นอกจากนี้ ยังมีหน้าที่ในการติดตามประเมินผลและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กพิการทุกคนได้รับโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่

2.ฝ่ายแผนงานและงบประมาณ มีบทบาทสำคัญในการวางแผน กำกับ และควบคุมการดำเนินงานของศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยมีหน้าที่หลักในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี กำหนดผู้รับผิดชอบ และติดตามผลการดำเนินงานของโครงการต่างๆ นอกจากนี้ ยังมีหน้าที่ในการบริหารจัดการทรัพยากรต่างๆ ของหน่วยงาน เช่น พัสดุและครุภัณฑ์ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลฝ่ายแผนงานและงบประมาณเปรียบเสมือนสมองของ

องค์กร ที่คอยวางแผนกลยุทธ์ กำหนดทิศทาง และควบคุมดูแลให้การดำเนินงานต่างๆ เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีเป้าหมายหลักคือการส่งเสริมให้ศูนย์การศึกษาพิเศษสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ในการให้บริการแก่เด็กพิการ

3. ฝ่ายบริหารงานทั่วไป มีบทบาทสำคัญในการดูแลและพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ได้แก่ งานอาคารสถานที่ที่รับผิดชอบดูแลรักษาและพัฒนาพื้นที่ให้มีความปลอดภัยและเหมาะสมสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ งานภาคีเครือข่ายที่ประสานงานกับชุมชนและองค์กรต่าง ๆ เพื่อร่วมทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และรายงานผลการดำเนินงาน งานประชาสัมพันธ์ที่ใช้วิธีการหลากหลายในการสื่อสารข้อมูลให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย และงานอนามัยและโภชนาการที่เน้นการตรวจสอบสุขภาพนักเรียน ส่งเสริมกิจกรรมด้านสุขภาพ และจัดทำรายการอาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการอย่างเพียงพอ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนอย่างยั่งยืน

4. ฝ่ายบุคคล มีบทบาทสำคัญในการดูแลด้านวินัยและการรักษาวินัยของบุคลากร โดยมีหน้าที่หลักในการควบคุมและติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากรให้เป็นไปตามระเบียบและกฎหมายที่กำหนด ซึ่งรวมถึงการตรวจสอบการลงเวลาทำงาน การลา และการขออนุญาตออกนอกสถานที่ นอกจากนี้ ฝ่ายบุคคลยังมีหน้าที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดทำสถิติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของบุคลากร เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์และปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จะเห็นได้ว่าหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษที่จัดตั้งขึ้นในแต่ละอำเภอนั้นมีบทบาทสำคัญในการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่เด็กพิการทางการศึกษา เพื่อลดข้อจำกัดในการเดินทางและเข้าถึงบริการที่จำเป็น โดยมีโครงสร้างการบริหารงานแบ่งออกเป็น 4 ฝ่ายหลัก ได้แก่ 1) ฝ่ายวิชาการ ทำหน้าที่วางแผน ประสานงาน และดำเนินการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ 2) ฝ่ายแผนงานและงบประมาณ ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการทรัพยากรต่างๆ 3) ฝ่ายบริหารงานทั่วไป ทำหน้าที่ดูแลด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของหน่วยบริการ รวมถึงสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานภายนอก และ 4) ฝ่ายบุคคล ทำหน้าที่ในการดูแลด้านวินัยและการรักษาวินัยของบุคลากร ซึ่งบทบาทของหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษเหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของเด็กพิการและครอบครัว โดยช่วยให้เด็กพิการได้รับโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ เพื่อก้าวเข้าสู่สังคมได้อย่างเท่าเทียม

สภาพปัญหาการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ

ศูนย์การศึกษาพิเศษมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งเป็นกลุ่มที่ต้องการความเอาใจใส่และการดูแลเฉพาะทางเพื่อให้สามารถเรียนรู้และเติบโตได้อย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตามการบริหารหน่วยบริการในศูนย์การศึกษาพิเศษกลับประสบกับปัญหาหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพและประสิทธิภาพของการให้บริการ

เอกราช สุเต็ม (2563) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ พบว่า ปัญหาในการปฏิบัติงานในหน่วยบริการประจำอำเภอของศูนย์การศึกษาพิเศษ ได้แก่ ได้แก่ 1) ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะทางทั้งครูผู้สอนและบุคลากรด้านอื่นๆ เช่น นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด 2) สื่อการเรียนการสอนไม่

เพียงพอและไม่เหมาะสม กับความต้องการเฉพาะบุคคลของผู้เรียน 3) สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ อาคารสถานที่ชำรุดทรุดโทรม 4) ขาดระบบการบริหารจัดการที่เป็นระบบ ทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร และงานธุรการ ทำให้เกิดความล่าช้าและไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ ปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาของที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

ช่อทิพย์ มงคลวัช (2565) ทำการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่าครูยังมีความรู้ความเข้าใจในการจัดสภาพห้องเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียนในทิศทางเดียวกันน้อย ขาดการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครู ผู้ปกครอง และนักสหวิชาชีพในจัดประสบการณ์ในแต่ละด้านให้กับผู้เรียน และเป็นไปในทิศทางเดียวกันและสถานศึกษายังขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณที่เพียงพอในการดำเนินการจัดหาสื่อ สื่อ เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอนให้เพียงพอกับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียน

กาญจนา ฮวดศรี (2566) กล่าวว่า ครูที่บรรจุในสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนเฉพาะความพิการหรือศูนย์การศึกษาพิเศษมีความหลากหลายวิชาเอก บางคนไม่จบการศึกษาทางการศึกษา ไม่มีวุฒิกการศึกษาทางวิชาชีพครู และไม่มีวุฒิต่างการศึกษาพิเศษ ทำให้ครูขาดสมรรถนะ ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ขาดครูที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนด้วยโอกาสและผู้เรียน ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ งานครูและบุคลากรในสถานศึกษายังมีมากเกินไปทั้งภาระสอนรวมถึงภาระในการดูแล ช่วยเหลือผู้เรียน รวมทั้งงานสนับสนุนการสอน

ภัชณัญญ ภัทรพนาสกุล (2566) ทำการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์และความต้องการจำเป็นพิเศษของหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ พบปัญหาด้านการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ที่ส่งผลต่อการทำงาน บางหน่วยบริการมีงบประมาณในการบริหารจัดการหน่วยไม่เพียงพอ และนักเรียนมาเรียนจำนวนน้อยเนื่องจากยังคงมีความยากลำบากในการเดินทางมารับบริการ ปัญหาเรื่องบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะทางยังไม่เพียงพอต่อการพัฒนานักเรียน และความร่วมมือของหน่วยงานอื่นน้อย เนื่องจากหน่วยบริการบางแห่งยังไม่เป็นที่รู้จักภายในชุมชนนั้นๆ

สภาพปัญหาของการบริหารจัดการหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ แบ่งเป็น 4 ด้าน ตามโครงสร้างการบริหารหน่วยบริการได้แก่ 1) ด้านบริหารวิชาการ พบว่า ครูและบุคลากรขาดความรู้เฉพาะทางด้านการศึกษาพิเศษและขาดประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ สื่อการเรียนการสอนยังไม่มีเพียงพอแก่นักเรียนที่มารับบริการ จำนวนครูในหน่วยบริการมีไม่เพียงพอต่อนักเรียนที่มารับบริการ 2) ด้านบริหารแผนงานและงบประมาณ พบว่า มีงบประมาณในการบริหารจัดการหน่วยบริการไม่เพียงพอ ครูและบุคลากรขาดความรู้ด้านการทำบัญชี พัสดุ 3) ด้านบริหารทั่วไป พบว่า สถานที่ตั้งหน่วยบริการไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ 4) ด้านบริหารงานบุคคล พบว่า ครูบางคนไม่จบการศึกษาทางการศึกษา ไม่มีวุฒิกการศึกษาพิเศษ ขาดการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างครูและนักสหวิชาชีพ(PLC) และส่วนใหญ่ครูที่ไปปฏิบัติหน้าที่ที่หน่วยบริการเป็นครูบรรจุใหม่ที่ยังขาดประสบการณ์

แนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ

การบริหารหน่วยบริการนั้นจะครอบคลุมการทำงาน 4 ฝ่าย คือ งานฝ่ายวิชาการ งานฝ่ายแผนและงบประมาณ ฝ่ายบริหารทั่วไปและฝ่ายบุคคล ได้มีการเสนอแนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ ดังนี้

Smith, Edward and Lindley (1971) ได้ศึกษาการใช้เวลาในการบริหารงานและการให้ความสำคัญของการบริหารงานในสถานศึกษางานในความรับผิดชอบของผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารใช้เวลาในการบริหารงานแต่ละด้าน ดังนี้ การบริหารงานวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 40 งานบริหารบุคคล คิดเป็นร้อยละ 20 งานบริหารกิจการนักเรียนคิดเป็นร้อยละ 20 งานบริหารการเงิน คิดเป็นร้อยละ 5 งานบริหารอาคารสถานที่ คิดเป็นร้อยละ 5 งานบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน คิดเป็นร้อยละ 5 งานบริหารทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 5

Barnara (2009) ได้ศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดในการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนและส่งเสริมด้านทรัพยากร งบประมาณ รวมทั้งให้บุคลากรได้พัฒนาการสอนของตนอยู่เสมอทำให้การใช้เทคโนโลยีทาง การจัดการเรียนการสอน การเพิ่มทักษะทางการสอนให้บุคลากร

เอกราช สุเต็ม (2563) เสนอว่า หน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษควรมีการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ร่วมกับผู้ปกครองเพื่อทราบถึงความต้องการและมีเป้าหมายเดียวกัน เพื่อนำไปสู่การจัดซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียน ตลอดจนฝึกอบรมบุคลากร ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลผู้พิการให้เกิดองค์ความรู้ด้านการศึกษาพิเศษ มีการจัดทำคำสั่งกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ดำเนินการปรับสภาพแวดล้อมและอาคารสถานที่ให้เหมาะสมกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ โดยการนำงบประมาณที่มีอยู่ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ภาคเอกชน ชุมชน ชาวบ้าน และถึงผู้ใจบุญ เพื่อร่วมพัฒนาหน่วยบริการในจังหวัด พร้อมทั้งจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานในแต่ละฝ่ายงานพร้อมกำหนดผู้รับผิดชอบให้ครอบคลุมครบถ้วน และ จัดทำทีมการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากรประจำหน่วยบริการโดยผู้อำนวยความสะดวกศูนย์การศึกษาพิเศษ ในรูปแบบที่หลากหลาย

ช่อทิพย์ มงคลวัช (2565) ให้เสนอแนวทางว่า ศูนย์การศึกษาควรมีการนิเทศให้ความรู้ ดูแลช่วยเหลือ รวมทั้งกำกับ ติดตาม และประเมินผล สร้างและพัฒนาระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีความชัดเจน และต่อเนื่อง จัดทำคู่มือหรือแนวทางนิเทศภายในสถานศึกษาให้กับสถานศึกษาในสังกัด เพื่อเป็นแนวทางเดียวกันในการปฏิบัติ จัดให้มีแกนนำ หรือครูต้นแบบ ครูพี่เลี้ยง และจัดทำ PLC ในการปฏิบัติงาน

ศิริพล รวมสุข(2565) กล่าวว่า การบริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ควรมีการประสานความร่วมมือกับผู้นำชุมชนองค์กรส่วนท้องถิ่น และควรมีการประสานงานกับหน่วยงานอนามัยชุมชน หรือทางการแพทย์ การให้ความช่วยเหลือบริการบำบัดฟื้นฟู และการสนับสนุนการให้ความรู้กับผู้ปกครองในการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเพื่อที่จะนำไปปรับใช้กับเด็กที่อยู่ตามชุมชนหรือว่าเด็กที่อยู่ในบ้านและมีการส่งบุคลากรออกไปช่วยจัดอบรมให้ผู้ปกครองและชุมชนในการฟื้นฟูสมรรถภาพตามบ้าน

ภัสชญัญ ภัทรพนาสกุล (2566) ได้นำเสนอแนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษว่า หน่วยบริการควรดึงนักสหวิชาชีพเข้ามาให้ความช่วยเหลือการจัดการเรียนการสอนเพื่อทดแทนความต้องการในการพัฒนาความต้องการจำเป็นพิเศษที่เด็กต้องการ ฝึกให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนานักเรียน ควรสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันพัฒนานักเรียนและควรมีคู่มือสื่อและหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และใช้

ในการแก้ไขปัญหาเมื่อมีบุคลากรเปลี่ยนผ่าน และหน่วยบริการควรจัดสภาพแวดล้อมโดยเน้นความปลอดภัยของสถานที่ทั้งภายในและภายนอกอาคารจัดมุมแหล่งเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและสอดคล้องกับประเภทของความพิการ

จิรารัตน์ วงศ์โยธา (2567) ได้เสนอว่าศูนย์การศึกษาพิเศษควรมีการพัฒนาความเชี่ยวชาญของบุคลากรด้านเทคนิคการสอน และนวัตกรรมใหม่ในการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบนิเทศภายใน การส่งเสริมให้ครูเก่งให้พัฒนาเพื่อนครูด้านการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้นวัตกรรมและประสบการณ์ความสำเร็จในการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการแบบองค์รวม

การบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยประกอบด้วยการทำงานในหลายด้าน เช่น งานวิชาการ แผนและงบประมาณ บริหารทั่วไป และบุคคล เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลร่วมกับผู้ปกครองเป็นกลยุทธ์ที่ช่วยให้มีเป้าหมายที่ชัดเจนและตรงตามความต้องการของนักเรียน การสนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณสำหรับการพัฒนาทักษะของบุคลากรถือเป็นสิ่งจำเป็นในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้ การสร้างระบบนิเทศภายในที่มีความชัดเจนจะช่วยติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนและองค์กรท้องถิ่นก็เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้บริการที่ตอบสนองความต้องการของเด็กและผู้ปกครอง การพัฒนาความเชี่ยวชาญของบุคลากรในด้านนวัตกรรมการสอนและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะช่วยยกระดับศักยภาพของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ทำให้การศึกษาในหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษมีคุณภาพ

ตารางแสดงแนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ

โครงสร้างการบริหาร	แนวทางการบริหารหน่วยบริการ
ฝ่ายบริหาร วิชาการ	1. ฝึกอบรมครูและบุคลากรให้มีความรู้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ 2. วางแผนการจัดการศึกษาและจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลร่วมกับผู้ปกครองหรือผู้ดูแล 3. ผลิตสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนอย่างหลากหลายและมีประสิทธิภาพ 4. การรณานักสหวิชาชีพเข้ามามีส่วนช่วยในการฟื้นฟูเด็ก เช่น นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด เป็นต้น 5. การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลสอบถามพูดคุยถึงความคาดหวังที่มีต่อการพัฒนานักเรียนอย่างสม่ำเสมอ
ฝ่ายบริหารแผนงาน และงบประมาณ	1. จัดทำคำสั่งกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน 2. จัดอบรมพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านแผนงานและงบประมาณให้เกิดองค์ความรู้ นำไปสู่ทักษะในการปฏิบัติงานในหน่วยบริการเช่นการทำพัสดุ บัญชี การเงิน 3. จัดทำข้อมูลสารสนเทศในหน่วยบริการให้เป็นปัจจุบัน

ฝ่ายบริหาร ทั่วไป	1. ปรับสภาพแวดล้อมและอาคารสถานที่ให้เหมาะสมกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการโดยงบที่มีอยู่ โดยเน้นความปลอดภัยของสถานที่ ทั้งภายในและภายนอกอาคาร 2. จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานในแต่ละฝ่ายงานพร้อมกำหนดผู้รับผิดชอบให้ครอบคลุมครบถ้วน 3. อบรมเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้านงานธุรการแก่บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยบริการ 4. หน่วยบริการควรเข้าร่วมประชุมกับหน่วยงานต่างๆ เช่น การเข้าร่วมประชุมอำเภอ หรือการเข้าร่วมประชุมจังหวัด เพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสารของหน่วยบริการ 5. สร้างเครือข่ายกับองค์กรหรือหน่วยงานอื่น เช่น โรงพยาบาล ชุมชน เพื่อร่วมกันพัฒนาเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
ฝ่ายบริหาร งานบุคคล	1. วางแผนอัตรากำลังครูและบุคลากรในหน่วยบริการให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน 2. จัดอบรมพัฒนาบุคลากรที่อยู่ประจำหน่วยบริการให้มีความรู้ด้านการศึกษาพิเศษและความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา 3. จัดปฏิทินการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยบริการ 4. จัดทีมนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากรประจำหน่วยบริการ โดยผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ในรูปแบบที่หลากหลาย

ตารางแสดงแนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ

ที่มา: ดุสิตา สันซัง และ สุนทรี วรรณไพเราะ (2567)

บทสรุป

จากการศึกษาและวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของเด็กพิเศษและครอบครัว โดยมีข้อเสนอแนะที่น่าสนใจหลายประการที่สามารถนำไปปรับใช้เพื่อพัฒนาหน่วยบริการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนี้

1. การวางแผนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง: การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ร่วมกับผู้ปกครองเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้การจัดการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของเด็กแต่ละคน การจัดหาสื่อการเรียนการสอนและสิ่งอำนวยความสะดวกที่หลากหลายและเหมาะสมกับความต้องการเฉพาะบุคคลของผู้เรียน รวมถึงการฝึกอบรมบุคลากร ผู้ปกครอง และผู้ดูแลผู้พิการ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กพิเศษ

2. การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ: การกำหนดบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรอย่างชัดเจน การจัดทำคู่มือปฏิบัติงาน การนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ และการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนให้หน่วยบริการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การพัฒนาบุคลากร: การส่งเสริมให้บุคลากรเข้าอบรมพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างบุคลากร และการมีระบบครูพี่เลี้ยง จะช่วยเพิ่มพูนความรู้และทักษะของบุคลากร ทำให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษได้อย่างเหมาะสม

4. สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้: การปรับปรุงอาคารสถานที่ให้มีความสะดวก สบาย และปลอดภัย การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และการจัดทำแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน จะช่วยส่งเสริมให้เด็กพิการได้พัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่

5. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง: การให้ความรู้และฝึกอบรมผู้ปกครอง รวมถึงการให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผนการศึกษาของบุตรหลาน จะช่วยให้ผู้ปกครองสามารถดูแลและส่งเสริมพัฒนาการของบุตรหลานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ การวิจัย และการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้หน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษสามารถพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและตอบสนองความต้องการของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้อย่างยั่งยืน

ภาพแสดงแนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ

ที่มา: ดุสิตา สันซัง และ สุนทรี วรรณไพเราะ (2567)

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา ฮวดศรี. (2566). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูศูนย์การศึกษาพิเศษสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- จิรารัตน์ วงศ์โยธา. (2567). แนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษกลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ ศรีนครินทรวิโรฒ*, 25(2), 156–177.
- ช่อทิพย์ มงคลวัช. (2565). การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *Journal of Modern Learning Development*, 7(5), 32–49.

- พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551. (2551). *ราชกิจจานุเบกษา*, 125(28 ก), 3. (5 กุมภาพันธ์ 2551).
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. (2545). *ราชกิจจานุเบกษา*, 119(123 ก), 4. (19 ธันวาคม 2545).
- ภัญญัญญ ภัทธนาสกุล. (2566). แนวทางการบริหารหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 8(3), 525–534.
- ศิริพล รวมสุข. (2565). *สภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองระดับปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา).*
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2560). *คู่มือการปฏิบัติงานหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (ปรับปรุงครั้งที่ 1) ปีพุทธศักราช 2560*. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- เอกราช สุเต็ม. (2563). *แนวทางการบริหารจัดการหน่วยบริการประจำอำเภอ: กรณีศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดน่าน (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์).*
- Barnara, C. I. (2009). *The functions of the executive*. Boston, MA: Harvard University.
- Smith, A., Edward, F., & W., L. (1971). *The educator's encyclopedia*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

บทบาทโซเชียลมีเดียในการสื่อสาร : เหตุการณ์แผ่นดินไหวกรุงเทพ 2025

The Role of Social Media in Communication: Bangkok Earthquake 2025

นันท์นภัส อติเวศย์อังกูร¹ สุภาภรณ์ ศรีดี² และกานต์ บุญศิริ³

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

Nannapat Atiwet-angkoon¹ Supaporn Sridee² Karn Boonsiri³

Sukhothai Thammathirat University

Corresponding Author E-mail : nannapatatiwetangkoon@gmail.com, caasssup@yahoo.com, karnboonsiri@gmail.com

(Received: 8 May, 2025; Edit: 24 June, 2025 ; accepted: : 24 June, 2025)

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาและวิเคราะห์บทบาทของโซเชียลมีเดียในการสื่อสารระหว่างเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหวกรุงเทพฯ ปี 2025 โดยเน้นไปที่การใช้โซเชียลมีเดียเป็นเครื่องมือในการรายงานเหตุการณ์ การแจ้งเตือนภัย และการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ พบว่า โซเชียลมีเดียมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลเบื้องต้นในรูปแบบที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้แฮชแท็กและแพลตฟอร์มต่างๆ เช่น Twitter, Facebook และ TikTok เพื่อรายงานและแบ่งปันประสบการณ์จากพื้นที่ต่างๆ อย่างไรก็ตาม ยังพบปัญหาความล่าช้าของข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐเมื่อเทียบกับข้อมูลที่เผยแพร่โดยประชาชน และปัญหาการแพร่กระจายของข่าวลวงที่สร้างความตื่นตระหนกให้แก่สังคม บทความนี้เสนอแนวทางการพัฒนาระบบเฝ้าระวังข้อมูล และการส่งเสริมพลเมืองดิจิทัลให้มีวิจรรย์ญาณในการเสพข่าวสาร รวมถึงการบูรณาการการสื่อสารระหว่างภาครัฐและแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย เพื่อจัดการข้อมูลในภาวะวิกฤตอย่างมีประสิทธิภาพและเชื่อถือได้

คำสำคัญ: การสื่อสารในภาวะวิกฤต, โซเชียลมีเดีย, แผ่นดินไหวกรุงเทพ

Abstract

This paper studies and analyzes the role of social media in communication during the 2025 Bangkok earthquake, focusing on the use of social media as a tool for reporting events. Disaster Warning and Information Exchange between the Public and Government Agencies It was found that social media plays an important role in disseminating basic information in a fast and efficient way, such as using hashtags and platforms such as Twitter, Facebook, and TikTok to report and share experiences from different areas. and the problem of spreading fake news that causes panic in society. This paper

proposes guidelines for developing a data surveillance system and encouraging digital citizens to be critical of news consumption, including integrating communication between the government and social media platforms to manage crisis information efficiently and reliably.

Keywords: Communication in Crisis, Social Media, Bangkok Earthquake

บทนำ

ในยุคดิจิทัล โซเชียลมีเดียได้กลายเป็นเครื่องมือการสื่อสารที่มีอิทธิพลสูง ทั้งในภาวะปกติและโดยเฉพาะในช่วงวิกฤต ภัยพิบัติ หรือเหตุการณ์ไม่คาดฝัน เช่น แผ่นดินไหว โดยมีคุณสมบัติเด่นด้านความเร็วในการแพร่กระจายข้อมูลความสามารถในการสื่อสารแบบสองทาง และการเชื่อมโยงเครือข่ายสังคมจำนวนมากภายในเวลาอันสั้น (Kaplan & Haenlein, 2010) นักวิชาการหลายท่านชี้ให้เห็นว่า โซเชียลมีเดียไม่เพียงแต่เป็นช่องทางการสื่อสาร แต่ยังมียบทบาทสำคัญในฐานะแพลตฟอร์มสำหรับการแจ้งเตือนภัย การระดมความช่วยเหลือ และการบรรเทาความวิตกกังวลของประชาชน (Palen et al., 2009; Vieweg et al., 2010)

ในบริบทของประเทศไทย ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2566) ระบุว่า คนไทยใช้โซเชียลมีเดียมากกว่า 85% ของประชากร โดยแพลตฟอร์มยอดนิยม ได้แก่ Facebook, YouTube, และ TikTok ซึ่งกลายเป็นช่องทางหลักในการสื่อสารทั้งในชีวิตประจำวันและช่วงวิกฤต นักวิชาการไทย เช่น สุพจน์ เจริญผล (2564) ชี้ว่า โซเชียลมีเดียทำให้ประชาชนมีบทบาทเป็น “ผู้สื่อข่าวภาคพลเมือง” ที่สามารถส่งต่อข้อมูลเหตุการณ์ในพื้นที่ตนเองได้ทันที เพิ่มความสามารถในการตอบสนองของสังคมต่อเหตุการณ์ฉุกเฉิน นอกจากนี้ ยังส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจของประชาชน เช่น การอพยพหลบภัย การเลี่ยงเส้นทางอันตราย หรือการเตรียมรับมือกับอาฟเตอร์ช็อก กรณีศึกษาเหตุการณ์แผ่นดินไหวในกรุงเทพมหานครเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2568 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนหันมาใช้โซเชียลมีเดียเป็นแหล่งข้อมูลหลักอย่างรวดเร็ว โดยมีการใช้แฮชแท็ก เช่น #แผ่นดินไหวกรุงเทพ และการแชร์ภาพหรือคลิปจากพื้นที่จริง ทั้งนี้สะท้อนแนวโน้มที่ปรากฏในงานของศิริณา พิริยะโชติ (2565) ซึ่งระบุว่า “ความไว้วางใจต่อข้อมูลจากโซเชียลมีเดียมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ข้อมูลจากภาครัฐล่าช้า” นั่นจึงทำให้บทบาทของโซเชียลมีเดียไม่ใช่เพียงการรับ-ส่งข่าวสารเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงพลังของประชาชนในการร่วมจัดการภัยพิบัติร่วมกับภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สำหรับประเทศไทย เหตุการณ์แผ่นดินไหวที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครเมื่อปี พ.ศ. 2568 (2025) ถือเป็นเหตุการณ์ที่สร้างแรงสั่นสะเทือนทั้งทางกายภาพและจิตใจ แม้แรงสั่นสะเทือนจะไม่รุนแรงในระดับก่อความเสียหายอย่างร้ายแรง แต่ก็ส่งผลต่อสภาวะจิตใจของประชาชนในเมืองหลวงที่ไม่คุ้นชินกับภัยลักษณะนี้ ซึ่งส่งผลให้เกิดการหันมาใช้โซเชียลมีเดียในฐานะแหล่งข้อมูลหลักอย่างรวดเร็ว ทั้งเพื่อรับรู้ข่าวสารล่าสุด แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และตรวจสอบความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น จากมุมมองทางวิชาการ การใช้โซเชียลมีเดียในช่วงภาวะวิกฤตสะท้อนพฤติกรรมสื่อสารของประชาชนที่เน้น “การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม” (participatory communication) ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของยุคข้อมูลข่าวสาร (Castells, 2010) โดยเฉพาะเมื่อหน่วยงานรัฐยังไม่สามารถสื่อสารได้ทันสถานการณ์ ช่องว่างดังกล่าวจึงถูกเติมเต็มโดยประชาชนทั่วไปผ่านการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น Twitter, Facebook และ TikTok ที่สามารถรายงานเหตุการณ์แบบเรียลไทม์ พร้อมสื่อภาพและเสียงที่เพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูล ในบริบทไทย นักวิชาการอย่าง

รศ. ดร.สุวิชา วงศ์ดี (2564) ได้ชี้ว่า โซเชียลมีเดียมีบทบาทในการ “ลดความรู้สึกละโดดเดี่ยวและเพิ่มความรู้สึกลอดภัยทางจิตใจในช่วงภัยพิบัติ” เนื่องจากประชาชนสามารถตรวจสอบความปลอดภัยของคนในครอบครัว สื่อสารกับเพื่อนบ้าน หรือรับข่าวสารจากชุมชนในพื้นที่ อีกทั้งยังทำให้ผู้คนสามารถแสดงความรู้สึก ความกลัว หรือประสบการณ์ส่วนตัวผ่านพื้นที่ออนไลน์ ซึ่งมีผลทางบวกต่อการจัดการกับความเครียดในระยะสั้น นอกจากนี้ งานวิจัยของ Yamamura (2020) พบว่า การใช้งานโซเชียลมีเดียในเหตุการณ์แผ่นดินไหวในญี่ปุ่น มีผลต่อการ “สร้างความตระหนักรู้สถานการณ์ (situational awareness)” และช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถตัดสินใจได้เร็วขึ้น เช่น การอพยพออกจากอาคาร การหลีกเลี่ยงพื้นที่เสี่ยง หรือการเตรียมความพร้อมรับมือกับอาฟเตอร์ช็อก ซึ่งมีลักษณะสอดคล้องกับพฤติกรรมของคนไทยในเหตุการณ์แผ่นดินไหวกรุงเทพฯ 2568 เช่นกัน

กล่าวโดยสรุป การที่ประชาชนในกรุงเทพมหานครหันมาใช้โซเชียลมีเดียอย่างแพร่หลายในช่วงเวลาดังกล่าว ไม่ใช่เพียงแค่เพราะความสะดวกของเทคโนโลยี แต่ยังเป็นผลจากความต้องการในการควบคุมความไม่แน่นอนและลดความวิตกกังวลในสถานการณ์ที่ไม่คุ้นชิน ซึ่งถือเป็นกลไกหนึ่งของการปรับตัวในภาวะวิกฤต กรณีศึกษาเหตุการณ์แผ่นดินไหวในกรุงเทพมหานครเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2568 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนหันมาใช้โซเชียลมีเดียเป็นแหล่งข้อมูลหลักอย่างรวดเร็ว โดยมีการใช้แฮชแท็ก เช่น #แผ่นดินไหวกรุงเทพ และการแชร์ภาพหรือคลิปจากพื้นที่จริง ทั้งนี้สะท้อนแนวโน้มที่ปรากฏในงานของศิริภา พิริยะโชติ (2565) ซึ่งระบุว่า “ความไว้วางใจต่อข้อมูลจากโซเชียลมีเดียมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ข้อมูลจากภาครัฐล่าช้า” นั่นจึงทำให้บทบาทของโซเชียลมีเดียไม่ใช่เพียงการรับ-ส่งข่าวสารเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงพลังของประชาชนในการร่วมจัดการภัยพิบัติร่วมกับภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

โซเชียลมีเดียในฐานะเครื่องมือสื่อสารฉุกเฉิน

แพลตฟอร์มอย่าง X (Twitter) และ Facebook ถูกใช้เป็นช่องทางหลักในการรายงานแรงสั่นสะเทือนจากผู้ใช้งานแบบเรียลไทม์ มีการใช้แฮชแท็ก เช่น #แผ่นดินไหวกรุงเทพ #EarthquakeBKK เพื่อรวบรวมข้อมูลจากหลากหลายพื้นที่ ซึ่งช่วยให้ประชาชนสามารถติดตามสถานการณ์ได้อย่างทันทั่วถึง ทั้งนี้ยังพบว่า TikTok มีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ภาพเคลื่อนไหวและเสียงที่เกิดขึ้นขณะเกิดเหตุอย่างแพร่หลาย ช่วยให้ผู้ใช้รับรู้ถึงสถานการณ์ผ่านประสบการณ์ที่ใกล้เคียงกับของจริงมากขึ้น ในเชิงวิชาการ โซเชียลมีเดียในฐานะเครื่องมือสื่อสารฉุกเฉินสะท้อนถึงความสามารถในการ “ส่งต่อข้อมูลแบบไร้ศูนย์กลาง” (decentralized communication) ซึ่งช่วยลดภาระการสื่อสารจากหน่วยงานรัฐที่อาจมีข้อจำกัดด้านเวลาและทรัพยากร (ศุภมาศ พิทักษ์พงศ์, 2563) โดยประชาชนทั่วไปกลายเป็นผู้แจ้งเหตุ ผู้เผยแพร่ข้อมูล และผู้สร้างความตื่นรู้ร่วมในชุมชน นับเป็นการเปลี่ยนบทบาทจาก “ผู้รับสาร” มาเป็น “ผู้ผลิตสาร” (prosumer) งานวิจัยของ อาจารย์ธีรยุทธ รัตนสุนทร (2565) ยังชี้ให้เห็นว่า การสื่อสารในภาวะวิกฤตผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลช่วยให้ข้อมูลเคลื่อนไหวได้อย่างรวดเร็วและหลากหลายมิติ ทั้งข้อมูลทางการจากหน่วยงานรัฐ ข้อมูลจากสื่อมวลชน และข้อมูลภาคประชาชน ซึ่งการบูรณาการข้อมูลหลายแหล่งนี้มีส่วนช่วยให้เกิดภาพรวมของสถานการณ์ที่สมบูรณ์มากขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กล่าวได้ว่า โซเชียลมีเดียไม่เพียงแต่เป็นช่องทางส่งต่อข้อมูล แต่ยังเป็น “ระบบเตือนภัยภาคประชาชน” ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมโดยตรงของผู้ใช้งานทั่วประเทศ ซึ่งตอบโจทย์ความต้องการข้อมูลที่รวดเร็วและทันสถานการณ์ในยุคดิจิทัลอย่างแท้จริง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรายงานเหตุการณ์

ผู้ใช้โซเชียลมีเดียจำนวนมากได้ทำหน้าที่เสมือน “นักข่าวพลเมือง” (citizen journalist) โดยมีการโพสต์ข้อความ วิดีโอ และภาพถ่ายที่สะท้อนสภาพพื้นที่จริงในช่วงเวลาเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหวในกรุงเทพมหานครปี 2568 ซึ่งข้อมูลเหล่านี้มีคุณค่าต่อประชาชนในพื้นที่อื่นที่ต้องการทราบสถานการณ์ รวมถึงหน่วยงานภาครัฐและสื่อมวลชนที่สามารถใช้ประกอบการประเมินสถานการณ์ได้อย่างทันทั่วทั้งในเชิงวิชาการ แนวคิดเรื่อง “นักข่าวพลเมือง” ถูกกล่าวถึงอย่างแพร่หลายในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะในช่วงวิกฤตและภัยพิบัติ ซึ่งสื่อสังคมออนไลน์เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการสื่อสารข้อมูลอย่างกว้างขวางและทันเหตุการณ์ (กิตติพงษ์ พรหมโคตร, 2562) การมีส่วนร่วมลักษณะนี้สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของระบบสื่อสาร ที่ประชาชนไม่ได้เป็นเพียงผู้รับสาร แต่กลายเป็นผู้ผลิตสาร ซึ่งสามารถเผยแพร่เนื้อหาที่มีความเฉพาะเจาะจงในเชิงพื้นที่และเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นิภา แสงรัตน์ (2564) ยังเสนอว่า การรายงานเหตุการณ์โดยประชาชนมีส่วนช่วยสร้าง “ข้อมูลจากภาคสนามแบบ crowdsourcing” ที่สามารถรวบรวม วิเคราะห์ และเปรียบเทียบเพื่อสร้างความเข้าใจภาพรวมของสถานการณ์ในเชิงพื้นที่ได้ดีขึ้น ทั้งนี้ ความหลากหลายของผู้รายงานยังช่วยลดการผูกขาดข้อมูลจากแหล่งข่าวเดิม และเพิ่มโอกาสในการตรวจสอบไขว้ข้อมูล (cross-checking) อย่างไรก็ดีตาม ความท้าทายยังคงอยู่ในด้านความถูกต้องของข้อมูล และการใช้วิจารณญาณของผู้รับสาร จึงจำเป็นต้องส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อควบคู่กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

โซเชียลมีเดียกับการสื่อสารของภาครัฐ

หน่วยงานรัฐ เช่น กรมอุตุนิยมวิทยาและสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ได้ใช้ช่องทางโซเชียลมีเดีย เช่น Facebook Page และ LINE Official Account (LINE OA) เพื่อเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร และคำแนะนำในการปฏิบัติตนในช่วงเหตุการณ์แผ่นดินไหวในกรุงเทพมหานครปี พ.ศ. 2568 อย่างไรก็ตาม พบว่าการสื่อสารผ่านช่องทางของรัฐยังมีปัญหาเรื่อง ความล่าช้าในการแจ้งเตือน เมื่อเทียบกับข่าวจากประชาชนในพื้นที่จริงที่เผยแพร่ผ่านแพลตฟอร์มแบบเรียลไทม์ เช่น X (Twitter) หรือ TikTok ในเชิงวิชาการ อาจารย์พัชรภา กฤตธนานันท์ (2563) ระบุว่า หน่วยงานรัฐในประเทศไทยมีความพยายามปรับตัวเข้าสู่โลกดิจิทัลผ่านการใช้โซเชียลมีเดียเพื่อการสื่อสารสาธารณะ แต่ยังคงขาดความคล่องตัวและการบริหารข้อมูลในภาวะวิกฤต ทำให้การสื่อสารมีลักษณะเป็นทางเดียวและตอบสนองต่อสถานการณ์ได้ช้ากว่าช่องทางของประชาชนทั่วไป ซึ่งเน้นความเร็วและความทันต่อสถานการณ์ ขณะที่ อิศรา ธรรมโชติ (2565) ชี้ให้เห็นว่า ความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากรัฐยังคงเป็นจุดแข็งที่ประชาชนให้ความไว้วางใจในภาวะวิกฤต อย่างไรก็ตาม ความล่าช้าในการอัปเดตข้อมูลหรือความลังเลในการสื่อสารข้อมูลเบื้องต้นอาจทำให้ประชาชนเลือกติดตามข่าวจากแหล่งอื่นก่อน โดยเฉพาะโซเชียลมีเดียที่สามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา ดังนั้น การบริหารการสื่อสารของภาครัฐในยุคโซเชียลมีเดียจำเป็นต้องพัฒนา “ระบบการแจ้งเตือนแบบทันการณ์” ที่ใช้ข้อมูลจากภาคประชาชนประกอบกับข้อมูลทางวิชาการของหน่วยงาน เพื่อสร้างความเชื่อมั่น และลดความสับสนจากการสื่อสารที่ซ้ำซ้อนหรือล่าช้า หน่วยงานรัฐ เช่น กรมอุตุนิยมวิทยาและสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ใช้ Facebook Page และ LINE OA ในการแจ้งเตือนข่าวสารและคำแนะนำการปฏิบัติตน แต่ยังคงพบปัญหาความล่าช้าของข้อมูลเมื่อเทียบกับข่าวจากประชาชน

ความท้าทายด้านข่าวลวงและการจัดการข้อมูล

โซเชียลมีเดียแม้จะมีข้อดีในด้านการสื่อสารที่รวดเร็วและเข้าถึงได้ทันที แต่ก็เปิดช่องให้ **ข่าวลวง (fake news)** และข้อมูลผิดพลาด (misinformation) แพร่กระจายได้อย่างรวดเร็วในช่วงสถานการณ์ฉุกเฉิน ตัวอย่างเช่น ในเหตุการณ์แผ่นดินไหวกรุงเทพฯ ปี พ.ศ. 2568 มีการแชร์ข่าวลือเกี่ยวกับอาพาเตอร์ซ็อกที่เกินจริง หรือ ภาพเหตุการณ์แผ่นดินไหวจากต่างประเทศที่ถูกกล่าวอ้างว่าเกิดขึ้นในประเทศไทย ส่งผลให้ประชาชนเกิดความหวาดวิตกโดยไม่จำเป็นในเชิงวิชาการ ศิริลักษณ์ ทองเจริญ (2561) ชี้ว่า ข้อมูลที่ขาดการกลั่นกรองในโซเชียลมีเดียสามารถส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของประชาชนในช่วงวิกฤต เช่น การอพยพโดยไม่มีข้อมูลสนับสนุน หรือการตัดสินใจที่ผิดพลาดในภาวะเสี่ยง นอกจากนี้ยังพบว่าแพลตฟอร์มอย่าง Facebook และ Twitter มีแนวโน้มที่ข่าวลวงจะถูกแชร์มากกว่าข่าวจริง เนื่องจากอารมณ์ความกลัวและความตื่นตระหนกที่มีกระตุ้นการมีส่วนร่วมของผู้ใช้ (Vosoughi, Roy, & Aral, 2018) ทั้งนี้ ปัญหาดังกล่าวสะท้อนถึงความจำเป็นในการมี **ระบบการตรวจสอบข้อเท็จจริง (fact-checking system)** ที่รวดเร็วและเข้าถึงประชาชน รวมถึงการส่งเสริม “ความรู้เท่าทันสื่อ” (media literacy) ให้กับประชาชนทั่วไป ซึ่งจะช่วยให้สามารถแยกแยะข้อมูลที่เชื่อถือได้จากข้อมูลบิดเบือนในภาวะวิกฤต (นฤมล รัตนภิบาล, 2562)

บทบาทของอินฟลูเอนเซอร์และสื่อทางเลือก

ในสถานการณ์แผ่นดินไหว อินฟลูเอนเซอร์และผู้มีชื่อเสียงบนแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารข้อมูลที่กระชับ เข้าใจง่าย และเข้าถึงประชาชนได้รวดเร็ว ตัวอย่างเช่น การให้คำแนะนำการเอาตัวรอดเบื้องต้น การอธิบายปรากฏการณ์ทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับแรงสั่นสะเทือน หรือการร่วมตรวจสอบข่าวลวงที่แพร่กระจายโดยใช้ภาษาที่ไม่เป็นทางการแต่ชัดเจน ซึ่งมีผลต่อความเชื่อมั่นของสาธารณชน และลดระดับความตื่นตระหนกได้อย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ สื่อทางเลือก เช่น YouTube และ Podcast ยังเปิดพื้นที่ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านธรณีวิทยาและภัยพิบัติ เช่น นักวิจัยจากสถาบันการศึกษา หรือบุคลากรจากหน่วยงานด้านวิทยาศาสตร์ อธิบายข้อมูลเชิงลึกในรูปแบบที่ยืดหยุ่นและมีบริบท ทำให้ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงองค์ความรู้ที่ครอบคลุมมากกว่าข่าวทั่วไป แนวโน้มนี้สะท้อนการเปลี่ยนแปลงในบทบาทของ “ผู้ส่งสาร” (messenger) ที่ไม่ได้จำกัดเฉพาะรัฐหรือสื่อกระแสหลักอีกต่อไป ดังที่ McQuail (2010) ชี้ว่า สื่อใหม่ได้ทำให้เกิด “การกระจายอำนาจทางการสื่อสาร” (decentralization of communication power) ซึ่งเอื้อต่อการมีส่วนร่วมของบุคคลทั่วไปและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการผลิตและเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศต่อสังคม ในบริบทไทย สรวุฒิ สุตะบุตร (2564) ให้ข้อสังเกตว่า อินฟลูเอนเซอร์ที่มีความน่าเชื่อถือและรักษารายการบรรณในการนำเสนอข้อมูล กลายเป็น “แหล่งข้อมูลเสริม” ที่ผู้คนเลือกติดตามในยามวิกฤต โดยเฉพาะในช่วงที่สื่อรัฐหรือหน่วยงานราชการไม่สามารถให้ข้อมูลได้ทันเวลา

ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงข้อมูลผ่านโซเชียลมีเดีย

แม้โซเชียลมีเดียจะถูกมองว่าเป็นช่องทางการสื่อสารที่เข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็ว แต่ในความเป็นจริงยังคงมีประชาชนบางกลุ่มที่ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างเท่าเทียม อาทิ ผู้สูงอายุที่ขาดทักษะทางดิจิทัล ผู้มีข้อจำกัดด้านภาษา

และประชาชนในพื้นที่ห่างไกลซึ่งประสบปัญหาสัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร ปรากฏการณ์นี้สะท้อนให้เห็นถึง “ความเหลื่อมล้ำทางข้อมูลข่าวสาร” (information inequality) ซึ่งอาจส่งผลกระทบอย่างรุนแรงในภาวะวิกฤต เช่น ภัยพิบัติธรรมชาติ Van Dijk (2005) อธิบายว่า ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (digital divide) มิได้จำกัดเพียงการมีหรือไม่มีอินเทอร์เน็ตเท่านั้น แต่รวมถึงความสามารถในการใช้ เท้าคัน และตีความข้อมูลบนโลกออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพด้วย ข้อจำกัดเหล่านี้ส่งผลให้กลุ่มเปราะบางไม่สามารถตัดสินใจหรือดำเนินการตอบสนองต่อภัยพิบัติได้อย่างทันการณ์ ในบริบทของไทย อรุณี หงษ์ทอง (2562) ชี้ว่า ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาสมักไม่ได้รับข้อมูลเตือนภัยจาก โซเชียลมีเดียเท่าทันกับประชากรกลุ่มอื่น จึงจำเป็นต้องมี “แนวทางการสื่อสารที่หลากหลาย” (multi-channel communication) เช่น การประกาศผ่านเสียงตามสาย วิทยุชุมชน หรือการให้หน่วยงานท้องถิ่นลงพื้นที่เพื่อแจ้งเตือนโดยตรง ดังนั้น ในการออกแบบนโยบายการสื่อสารสาธารณะในภาวะวิกฤต จึงควรคำนึงถึง “ความครอบคลุมในการเข้าถึง” (inclusive accessibility) เพื่อไม่ให้กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งถูกทิ้งไว้ข้างหลัง และสามารถรับมือภัยพิบัติได้อย่างเท่าเทียม

สรุปโซเชียลมีเดียจะเป็นเครื่องมือสื่อสารที่เข้าถึงง่ายและรวดเร็ว แต่ยังมีประชาชนบางกลุ่ม เช่น ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส และผู้ที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล ที่ไม่สามารถเข้าถึงหรือใช้ข้อมูลเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเกิดความเหลื่อมล้ำทางข้อมูล โดยเฉพาะในสถานการณ์วิกฤต เช่น ภัยพิบัติ การสื่อสารจึงไม่ควรพึ่งพาเพียงช่องทางออนไลน์ แต่ควรมีรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อให้ทุกกลุ่มสามารถรับข้อมูลและตอบสนองได้อย่างเท่าเทียมและทันทั่วถึง

การใช้โซเชียลมีเดียเพื่อเยียวยาทางจิตใจ

หลังเหตุการณ์แผ่นดินไหว โซเชียลมีเดียได้มีบทบาทเพียงในการเผยแพร่ข้อมูลหรือรายงานเหตุการณ์เท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่เป็น “พื้นที่ทางอารมณ์” (emotional space) สำหรับการเยียวยาทางจิตใจ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ประสบเหตุได้แบ่งปันความรู้สึก ความกลัว และประสบการณ์ของตนกับผู้อื่นผ่านโพสต์ คอมเมนต์ หรือวิดีโอ ซึ่งช่วยลดความรู้สึกโดดเดี่ยวและเพิ่มความรู้สึกว่าตนได้รับความเข้าใจและสนับสนุนจากสังคม Pfefferbaum et al. (2012) ระบุว่า การสื่อสารในช่วงหลังเหตุการณ์วิกฤตสามารถช่วยลดอาการเครียดหลังภาวะวิกฤต (post-traumatic stress symptoms) ได้ โดยเฉพาะเมื่อผู้ประสบเหตุได้เล่าเรื่องราวของตนและได้รับการยอมรับทางสังคม ในบริบทของโซเชียลมีเดีย Nip (2010) ชี้ให้เห็นว่า การมีปฏิสัมพันธ์ทางออนไลน์ เช่น การแสดงความเห็นอกเห็นใจผ่านข้อความ หรือการแชร์โพสต์ปลอบโยน ช่วยสร้างความรู้สึกของ “ชุมชนทางอารมณ์” (emotional community) ซึ่งมีความสำคัญต่อกระบวนการฟื้นฟูจิตใจของผู้ประสบภัย สำหรับประเทศไทย อัจฉรา ชิวพันธุ์ศรี (2565) พบว่า หลังเหตุการณ์วิกฤต เช่น น้ำท่วม หรือการระบาดของโรคโควิด-19 การรวมกลุ่มของผู้ใช้งานโซเชียลมีเดียในรูปแบบของ “กลุ่มให้กำลังใจ” หรือ “กลุ่มเล่าเรื่องราวประสบการณ์” มีบทบาทช่วยให้ผู้คนรู้สึกผ่อนคลาย ลดความเครียด และสามารถกลับมามีความหวังได้อีกครั้งกล่าวโดยสรุป โซเชียลมีเดียในช่วงหลังภัยพิบัติไม่เพียงทำหน้าที่ส่งข่าว แต่ยังทำหน้าที่เป็น “พื้นที่บำบัดจิตใจ” อย่างไม่เป็นทางการ ที่ช่วยฟื้นฟูสภาพจิตใจของสังคมในช่วงเวลาวิกฤตได้อย่างมีนัยสำคัญ

ข้อค้นพบใหม่

1. การใช้โซเชียลมีเดียในฐานะเครื่องมือสื่อสารฉุกเฉิน: โซเชียลมีเดียกลายเป็นช่องทางหลักในการรายงานเหตุการณ์แผ่นดินไหวกรุงเทพฯ ปี 2025 โดยมีการเผยแพร่ข้อมูลแบบเรียลไทม์จากผู้ใช้งานทั่วไป และการใช้แฮชแท็กเฉพาะ เช่น #แผ่นดินไหวกรุงเทพฯ เพื่อรวบรวมข้อมูลจากหลายพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ TikTok ได้แสดงบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ภาพและเสียงที่ช่วยให้ประชาชนสามารถติดตามสถานการณ์ได้ทันที

2. บทบาทของประชาชนในฐานะนักข่าวพลเมือง: ประชาชนจำนวนมากที่ใช้โซเชียลมีเดียในการรายงานสถานการณ์ช่วยเพิ่มความสามารถในการรับข้อมูลจากพื้นที่จริง เช่น ภาพถ่ายและวิดีโอที่สะท้อนความเป็นจริง การมีส่วนร่วมของประชาชนในลักษณะนี้ทำให้การรับข้อมูลจากหลายแหล่งสะท้อนความครอบคลุมของสถานการณ์ได้ดียิ่งขึ้น

3. ปัญหาความล่าช้าของข้อมูลจากหน่วยงานรัฐ: แม้หน่วยงานภาครัฐ เช่น กรมอุตุนิยมวิทยาและสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจะใช้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียในการแจ้งเตือน แต่การเผยแพร่ข้อมูลจากหน่วยงานเหล่านี้ยังมีความล่าช้าหรือไม่ครอบคลุมเหมือนกับข้อมูลจากประชาชน ทำให้การสื่อสารในช่วงวิกฤตยังมีช่องว่างที่ต้องการการปรับปรุง

4. การแพร่กระจายของข่าวลวง: โซเชียลมีเดียเปิดโอกาสให้ข่าวลวงแพร่กระจายได้เร็ว ซึ่งสร้างผลกระทบต่อการรับรู้และการจัดการภาวะวิกฤตของประชาชน เช่น ข่าวลือเกี่ยวกับอาฟเตอร์ช็อกที่เกินจริงหรือภาพเหตุการณ์จากต่างประเทศที่ถูกแชร์ว่าเกิดในกรุงเทพฯ

5. การใช้โซเชียลมีเดียในการเยียวยาจิตใจ: โซเชียลมีเดียมีบทบาทในการสร้างพื้นที่สำหรับการแบ่งปันประสบการณ์และกำลังใจหลังเหตุการณ์ภัยพิบัติ โดยช่วยลดความวิตกกังวลของประชาชนและฟื้นฟูจิตใจผ่านการสื่อสารระหว่างผู้ประสบเหตุและชุมชนออนไลน์

6. ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงข้อมูล: แม้โซเชียลมีเดียจะเป็นช่องทางสื่อสารที่เข้าถึงได้ง่าย แต่กลุ่มประชาชนบางกลุ่ม เช่น ผู้สูงอายุ หรือผู้ที่อยู่ในพื้นที่ที่อินเทอร์เน็ตไม่เสถียร ยังคงมีปัญหาในการเข้าถึงข้อมูลอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นช่องว่างที่ควรให้ความสำคัญในการวางแผนการสื่อสาร

การค้นพบเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของโซเชียลมีเดียในการจัดการข้อมูลในช่วงภาวะวิกฤต แม้จะมีความสำเร็จในหลายด้าน แต่ยังต้องการการพัฒนาในการจัดการข้อมูลที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ รวมถึงการส่งเสริมความสามารถในการใช้โซเชียลมีเดียอย่างมีวิจารณญาณในสังคม

บทสรุป

จากการศึกษาพบว่า โซเชียลมีเดียมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารในช่วงเหตุการณ์แผ่นดินไหวกรุงเทพฯ ปี 2025 โดยเฉพาะในแง่ของการเป็นแหล่งข้อมูลเบื้องต้นที่รวดเร็วและสามารถเชื่อมโยงผู้ประสบเหตุ รวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลจากหน่วยงานรัฐอย่างกรมอุตุนิยมวิทยาและสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แม้ว่าจะมีการใช้โซเชียลมีเดียในการแจ้งเตือนและแชร์ข้อมูลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่การควบคุมข้อมูลที่ผิดพลาดและข่าวลวงยังเป็นปัญหาที่ต้องมีการจัดการอย่างเข้มงวด การแพร่กระจายของข่าวลือในบางกรณีทำให้เกิดความตื่นตระหนกในหมู่ประชาชน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการรับมือเหตุการณ์ เพื่อให้การใช้โซเชียลมีเดียในภาวะวิกฤตมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบเฝ้าระวังข้อมูลที่รวดเร็วและแม่นยำ การส่งเสริมพลเมืองดิจิทัลเพื่อให้มีวิจารณญาณในการเสพข่าวสาร และการสร้างการบูรณาการระหว่างภาครัฐและแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียในการจัดการข่าวสารเพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง

และเชื่อถือได้ในช่วงวิกฤต การพัฒนานโยบายและระบบการสื่อสารในช่วงวิกฤตจากการใช้โซเชียลมีเดียจะช่วยลดผลกระทบจากข่าวลวงและเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพงษ์ พรหมโคตร. (2562). นักข่าวพลเมืองในยุคดิจิทัล: ศักยภาพและข้อจำกัดในการรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉิน. วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์, 22(2), 87–104.
- ธีรยุทธ รัตนสุนทร. (2565). การสื่อสารในภาวะฉุกเฉิน: ศักยภาพของสื่อสังคมออนไลน์ในการจัดการภัยพิบัติ. วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารมวลชน, 9(2), 45–60.
- นฤมล รัตนภิบาล. (2562). ความรู้เท่าทันข่าวปลอม: แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้ใช้โซเชียลมีเดียในประเทศไทย. วารสารการวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 11(1), 23–37.
- นิภา แสงรัตน์. (2564). สื่อสังคมออนไลน์กับการสร้างข้อมูลจากประชาชนในภาวะวิกฤต: ศึกษากรณีเหตุการณ์น้ำท่วมภาคใต้ 2563. วารสารการสื่อสารมวลชน, 10(1), 55–72.
- พัชราภา กฤตธนานันท์. (2563). การสื่อสารของภาครัฐผ่านโซเชียลมีเดียในภาวะวิกฤต: ศึกษากรณีการแพร่ระบาดของ COVID-19. วารสารรัฐศาสตร์ปริทัศน์, 21(3), 112–129.
- ศรินภา พิริยะโชติ. (2565). ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อข้อมูลข่าวสารในโซเชียลมีเดียช่วงวิกฤตโควิด-19 และภัยธรรมชาติ. วารสารสื่อสารและการจัดการ, 7(1), 45–59.
- ศิริลักษณ์ ทองเจริญ. (2561). ข่าวปลอมในสื่อสังคมออนไลน์กับความเชื่อของประชาชนในภาวะวิกฤต. วารสารนิเทศศาสตร์, 36(2), 45–62.
- ศุภมาศ พิทักษ์พงศ์. (2563). การสื่อสารความเสี่ยงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในภาวะวิกฤต: บทเรียนจากเหตุการณ์น้ำท่วมและแผ่นดินไหวในประเทศไทย. วารสารนิเทศศาสตร์, 38(1), 101–117.
- สรุวุฒิ สุตะบุตร. (2564). อินฟลูเอนเซอร์กับบทบาทสื่อสารสาธารณะในสถานการณ์วิกฤต. วารสารนิเทศศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 39(2), 85–102.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566). รายงานการสำรวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2566. กรุงเทพฯ: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- สุพจน์ เจริญผล. (2564). โซเชียลมีเดียกับการจัดการภัยพิบัติในสังคมไทย. วารสารนิเทศศาสตร์, 39(2), 21–36.
- สุพัตรา จิตต์สงวน. (2565). การสื่อสารของภาครัฐผ่านโซเชียลมีเดียในภาวะวิกฤต: การศึกษาเชิงวิเคราะห์ในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).
- สุวิชา วงศ์ดี. (2564). โซเชียลมีเดียกับการสื่อสารในภาวะวิกฤต: กรณีศึกษาการระบาดของโควิด-19 และภัยพิบัติในประเทศไทย. วารสารนิเทศศาสตร์, 39(3), 55–72.
- อโนมา กลิ่นเจริญ. (2558). ความหมายและกระบวนการบริหารการสื่อสารในภาวะวิกฤตขององค์กรภาครัฐ. รายงานวิจัย. คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- อรุณี หงษ์ทอง. (2562). ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงข้อมูลภัยพิบัติของผู้สูงอายุในภาคเหนือ. วารสารการสื่อสารมวลชน, 25(2), 113–132.

- อัจฉรา ชีวพันธุ์ศรี. (2565). โขเชียลมีเดียกับการเยียวยาทางจิตใจในช่วงวิกฤต: กรณีศึกษาชุมชนผู้ประสบภัยบนโลกออนไลน์. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 48(3), 27–46.
- อิสรา ธรรมโชติ. (2565). ความน่าเชื่อถือและการเลือกใช้แหล่งข่าวสารของประชาชนในช่วงภัยพิบัติ. *วารสารนิเทศศาสตร์*, 41(1), 35–52.
- Castells, M. (2010). *The rise of the network society: The information age: Economy, society, and culture* (Vol. 1). Wiley-Blackwell.
- Kaplan, A. M., & Haenlein, M. (2010). *Users of the world, unite! The challenges and opportunities of social media*. *Business Horizons*, 53(1), 59–68.
- Kaplan, A. M., & Haenlein, M. (2010). *Users of the world, unite! The challenges and opportunities of social media*. *Business Horizons*, 53(1), 59–68.
- McQuail, D. (2010). *McQuail's Mass Communication Theory* (6th ed.). Sage Publications.
- Nip, J. Y. M. (2010). Rethinking the role of the citizen journalist in crisis communication. *International Journal of Communication*, 4, 1447–1467.
- Palen, L., Vieweg, S., Liu, S. B., & Hughes, A. L. (2009). *Crisis in a networked world: Features of computer-mediated communication in the April 16, 2007, Virginia Tech event*. *Social Science Computer Review*, 27(4), 467–480.
- Palen, L., Vieweg, S., Liu, S. B., & Hughes, A. L. (2009). *Crisis in a networked world: Features of computer-mediated communication in the April 16, 2007, Virginia Tech event*. *Social Science Computer Review*, 27(4), 467–480.
- Pfefferbaum, B., North, C. S., & Flynn, B. W. (2012). *Disaster mental health services: A guidebook for clinicians and administrators*. Oxford University Press.
- Van Dijk, J. (2005). *The Deepening Divide: Inequality in the Information Society*. SAGE Publications.
- Vieweg, S., Hughes, A. L., Starbird, K., & Palen, L. (2010). *Microblogging during two natural hazards events: What Twitter may contribute to situational awareness*. In *Proceedings of the SIGCHI conference on human factors in computing systems* (pp. 1079–1088).
- Vieweg, S., Hughes, A. L., Starbird, K., & Palen, L. (2010). *Microblogging during two natural hazards events: What Twitter may contribute to situational awareness*. In *CHI '10: Proceedings of the SIGCHI Conference on Human Factors in Computing Systems* (pp. 1079–1088).
- Vosoughi, S., Roy, D., & Aral, S. (2018). The spread of true and false news online. *Science*, 359(6380), 1146–1151. <https://doi.org/10.1126/science.aap9559>
- Yamamura, E. (2020). *Social media, disaster risk communication, and evacuation behavior: Evidence from the 2016 Kumamoto earthquakes*. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 47, 101546.

โซเชียลมีเดียกับการสื่อสารความเสี่ยงโรคแอนแทรกซ์ ปี 2025

Social Media and Risk Communication of Anthrax Disease in 2025

นันท์นภัส อติเวทย์อังกูร¹ สุภาภรณ์ ศรีดี² และกานต์ บุญศิริ³

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

Nannapat Atiwet-angkoon¹ Supaporn Sridee² Karn Boonsiri³

Sukhothai Thammathirath University

Corresponding Author E-mail : nannapatatiwetangkoon@gmail.com, caasssup@yahoo.com, karnboonsiri@gmail.com

(Received: 8 May, 2025; Edit: 26 June, 2025 ; accepted: : 27 June, 2025)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของโซเชียลมีเดียในการสื่อสารความเสี่ยงด้านสุขภาพโดยเฉพาะในกรณีของโรคแอนแทรกซ์ในปี 2025 ซึ่งเป็นช่วงที่มีการกลับมาของโรคในบางพื้นที่ทั่วโลก ท่ามกลางบริบทของสื่อสังคมออนไลน์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว บทความวิเคราะห์กรณีศึกษาในประเทศต่าง ๆ เครื่องมือที่ใช้ กลยุทธ์การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และผลกระทบของการสื่อสารต่อความเข้าใจและพฤติกรรมของประชาชน นำเสนอข้อเสนอแนะในการใช้โซเชียลมีเดียเป็นเครื่องมือสื่อสารความเสี่ยงที่เหมาะสมในภาวะฉุกเฉินทางสุขภาพ กับการระบาดของโรคติดเชื้อหลายชนิดที่สร้างความวิตกกังวลทั้งในระดับโลกและในประเทศต่างๆ การสื่อสารความเสี่ยงในยุคดิจิทัลเป็นกลยุทธ์สำคัญในการตอบสนองต่อวิกฤตสุขภาพ เช่น โรคแอนแทรกซ์ในปี 2025 ที่มีการใช้โซเชียลมีเดียในการเผยแพร่ข้อมูลด้านสุขภาพอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง โดยเฉพาะแพลตฟอร์ม Facebook, X (Twitter) และ Telegram ซึ่งช่วยให้หน่วยงานด้านสาธารณสุขสามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องและทันเวลา อย่างไรก็ตาม การแพร่กระจายข้อมูลเท็จในโซเชียลมีเดียก็เป็นความท้าทายที่สำคัญ ซึ่งอาจทำให้เกิดความตื่นตระหนกและการปฏิเสธนโยบายสาธารณสุข การสื่อสารในยุคดิจิทัลต้องคำนึงถึงความไว้วางใจจากประชาชนผ่านการมีส่วนร่วมและการตอบสนองที่ตรงประเด็น เพื่อให้ข้อมูลที่โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ประสิทธิภาพในการสื่อสารข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ให้ประชาชนเข้าใจง่ายและน่าสนใจการสื่อสารความเสี่ยงผ่านโซเชียลมีเดียจึงต้องมีการจัดการข้อมูลอย่างมีอาชีพและโปร่งใสเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นและลดความตื่นตระหนกในสังคม

คำสำคัญ : การสื่อสารความเสี่ยง, โซเชียลมีเดียกับการสื่อสาร, โรคแอนแทรกซ์

Abstract

The purpose of this article is to study the role of social media in communicating health risks, especially in the case of anthrax in 2025, when the disease is returning in some areas of the world. In the midst of the rapidly changing context of social media. Case Studies in Different Countries Tools used, effective communication strategies, and the impact of communication on people's understanding and behavior. Presenting suggestions on the use of social media as an appropriate risk communication tool in health emergencies with the outbreak of multiple infectious diseases that are causing anxiety both globally and in different countries. Risk communication in the digital age is a key strategy in responding to health crises such as anthrax in 2025 where social media is used to disseminate health information quickly and widely, especially on Facebook, X (Twitter) and Telegram platforms. However, spreading misinformation on social media is also a significant challenge, which can lead to panic and rejection of public health policies. Communication in the digital era must take into account the trust of the public through participation and targeted responses. To provide transparent and verifiable information. Efficiency in communicating scientific information to the pu

Keywords : Social Media and Communication, Risk Communication, Anthrax

บทนำ

ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา โลกต้องเผชิญกับการระบาดของโรคติดต่ออุบัติใหม่และอุบัติซ้ำหลายชนิด ได้แก่ โรคซาร์ส (SARS), ไข้หวัดนก (H5N1), เมอร์ส (MERS), อีโบล่า (Ebola) และโควิด-19 (COVID-19) เหตุการณ์เหล่านี้ได้เน้นย้ำความสำคัญของการเตรียมความพร้อมและการสื่อสารความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพ (World Health Organization [WHO], 2020) ความสามารถในการส่งสารอย่างโปร่งใส รวดเร็ว และถูกต้อง จึงเป็นกลยุทธ์สำคัญของภาครัฐและองค์กรด้านสุขภาพ ในปี พ.ศ. 2568 การระบาดของโรคแอนแทรกซ์ (Anthrax) กลับมาประเดิมสำคัญอีกครั้ง โดยเฉพาะในกรณีของประเทศคองโกที่มีผู้ติดเชื้อจำนวนมาก และองค์การอนามัยโลกได้ประกาศเตือนถึงความเสี่ยงที่อาจแพร่กระจายไปยังภูมิภาคอื่น (WHO, 2025) โรคแอนแทรกซ์ซึ่งเกิดจากแบคทีเรีย *Bacillus anthracis* แม้จะเป็นโรคที่มีวัคซีนและแนวทางการรักษา แต่ยังคงจัดเป็นโรคอันตรายที่ถูกนำมาใช้เป็นอาวุธชีวภาพในหลายกรณีในอดีต (Centers for Disease Control and Prevention [CDC], 2023)

ด้วยลักษณะของโรคที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางชีวภาพ การสื่อสารความเสี่ยงจึงต้องครอบคลุมทั้งด้าน การควบคุมโรคและการจัดการความตึงเครียดของสังคม โดยเฉพาะในยุคที่โซเชียลมีเดียเป็นแหล่งข่าวสารหลักของประชาชน งานวิจัยของ พันธุ์ทิพย์ สุขศรี (2564) ระบุว่า โซเชียลมีเดียมีอิทธิพลอย่างมากต่อการรับรู้ของประชาชน โดยเฉพาะในภาวะวิกฤตด้านสุขภาพ เพราะแพลตฟอร์มเหล่านี้เอื้อต่อการกระจายข้อมูลอย่างรวดเร็ว ทั้งในแง่บวกและแง่ลบ แม้โซเชียลมีเดียจะมีศักยภาพในการเป็นช่องทางการสื่อสารความเสี่ยงอย่างกว้างขวาง แต่ในทางกลับกันก็เปิด

ช่องให้เกิดการเผยแพร่ข้อมูลเท็จ (Misinformation) และข้อมูลบิดเบือน (Disinformation) ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนและอาจนำไปสู่พฤติกรรมที่เป็นอันตราย งานศึกษาของ Wang, McKee, Torbica และ Stuckler (2019) ชี้ให้เห็นว่าในช่วงวิกฤตโรคระบาด ความเร็วของการเผยแพร่ข้อมูลในโซเชียลมีเดียสูงกว่าความสามารถของภาครัฐในการตรวจสอบและตอบโต้

ในกรณีของโรคแอนแทรกซ์ในปี 2025 องค์การอนามัยโลกและกระทรวงสาธารณสุขของหลายประเทศได้ใช้โซเชียลมีเดีย เช่น Facebook, X (Twitter), และ Telegram เป็นช่องทางหลักในการสื่อสารกับประชาชน โดยมุ่งให้ข้อมูลที่กระชับ เข้าใจง่าย และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ทั้งนี้ยังมีการจัดการข่าวปลอมอย่างรวดเร็ว โดยการสร้างระบบตอบโต้แบบเรียลไทม์เพื่อยืนยันหรือปฏิเสธข้อมูลที่มีการแชร์บนโซเชียลมีเดีย (WHO, 2025; BBC News, 2025) ซึ่งจากมุมมองของนักวิชาการไทย ศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ บุตรตัน (2565) ชี้ว่า “การสื่อสารในยุคดิจิทัลต้องคำนึงถึง ‘ความไว้วางใจ’ เป็นหัวใจสำคัญของการเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชน ซึ่งไม่สามารถสร้างได้ด้วยการออกประกาศเพียงฝ่ายเดียว แต่ต้องอาศัยการสื่อสารแบบสองทางและการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง” ข้อเสนอแนะสอดคล้องกับทฤษฎีการสื่อสารความเสี่ยงของ Covello และ Sandman (2001) ที่ให้ความสำคัญกับความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับปฏิบัติ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพควรคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของกลุ่มเป้าหมาย ทั้งด้านภาษา วัฒนธรรม และความรู้พื้นฐานด้านสุขภาพ งานวิจัยของ Paek และ Hove (2020) ชี้ว่า ความสามารถของหน่วยงานในการฟังเสียงประชาชนผ่านโซเชียลมีเดีย และการตอบสนองที่ตรงประเด็น จะช่วยเพิ่มความไว้วางใจในภาครัฐ และส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคในทางที่ดี การเรียนรู้จากเหตุการณ์ในอดีต เช่น การระบาดของ COVID-19 ที่มีการเผยแพร่ข้อมูลเท็จอย่างกว้างขวาง รวมถึงบทเรียนจากการจัดการข่าวลือเกี่ยวกับวัคซีนในประเทศไทย ล้วนสะท้อนว่าการสื่อสารที่ไม่ทันการณ์อาจนำไปสู่ความลังเลใจในการรับวัคซีน การต่อต้านนโยบายสาธารณสุข และความตื่นตระหนกในระดับสังคม (ชุดิมา รัตนมงคล, 2563)

ด้วยเหตุนี้ การออกแบบกลยุทธ์การสื่อสารความเสี่ยงในยุคโซเชียลมีเดียจึงต้องไม่ใช่แค่การเผยแพร่ข้อมูล แต่ต้องมีระบบฟังเสียง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสังคม และการทำงานร่วมกับผู้มีอิทธิพลทางความคิดในโลกออนไลน์ (Influencers) เพื่อขยายผลข้อมูลที่ถูกต้องไปสู่กลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับโรคแอนแทรกซ์

โรคแอนแทรกซ์ (Anthrax) เป็นโรคติดเชื้อที่มีสาเหตุมาจากแบคทีเรียชนิด *Bacillus anthracis* ซึ่งเป็นแบคทีเรียแกรมบวกชนิดสร้างสปอร์ที่สามารถดำรงอยู่ในสิ่งแวดล้อมได้นานหลายปี สปอร์ของเชื้อนี้สามารถต้านทานสภาวะอันตราย เช่น ความร้อน ความแห้ง และสารเคมีบางชนิดได้ดี (Turnbull, 2008) ทำให้มีศักยภาพในการก่อโรคซ้ำและใช้ในสงครามชีวภาพ เชื้อ *Bacillus anthracis* สามารถเข้าสู่ร่างกายมนุษย์ได้ 3 ทางหลัก ได้แก่

1. ทางผิวหนัง ซึ่งเป็นรูปแบบที่พบบ่อยที่สุด โดยเชื้อเข้าสู่ร่างกายผ่านแผลหรือรอยถลอกบนผิวหนัง ส่งผลให้เกิดตุ่มหนองสีดำที่เรียกว่า “eschar”
2. ทางการหายใจ (Inhalation anthrax) ซึ่งเป็นชนิดที่รุนแรงที่สุด มีอัตราการเสียชีวิตสูงแม้ได้รับการรักษา
3. ทางเดินอาหาร (Gastrointestinal anthrax) จากการบริโภคเนื้อสัตว์ที่ปนเปื้อนเชื้อ ซึ่งมักเกิดในประเทศกำลังพัฒนา

จากการศึกษาของ Dixon, Meselson, Guillemin และ Hanna (1999) พบว่าแอนแทรกซ์สามารถกระตุ้นให้เกิดอาการรุนแรงได้อย่างรวดเร็ว โดยเชื้อจะผลิตสารพิษ (exotoxins) 3 ชนิด ได้แก่ lethal factor (LF), edema factor (EF) และ protective antigen (PA) ซึ่งร่วมกันทำลายระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย

ในปี 2025 มีรายงานการระบาดของโรคแอนแทรกซ์ในหลายภูมิภาค โดยเฉพาะแถบแอฟริกาตะวันตกและเอเชียใต้ เช่น สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก อัฟกานิสถาน และบางพื้นที่ในอินเดีย ซึ่งเชื่อมโยงกับการสัมผัสสัตว์ติดเชื้อและผลิตภัณฑ์จากสัตว์ เช่น หนั ง ขน และเนื้อสัตว์ (World Health Organization [WHO], 2025) โดยเฉพาะในชุมชนที่มีการเลี้ยงสัตว์แบบปล่อย และขาดมาตรการควบคุมโรคอย่างเข้มงวด ในประเทศไทย แม้จะไม่มี การระบาดอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน แต่ข้อมูลจากกรมควบคุมโรค (2565) ชี้ให้เห็นว่า พื้นที่ที่มีการเลี้ยงวัว ควาย และสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมอื่น ๆ ควรเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะหลังพบการระบาดในประเทศเพื่อนบ้านอย่างลาวและเมียนมาในช่วงปี 2564–2566 นักวิชาการไทย เช่น รองศาสตราจารย์ ดร.จันทนา พัฒนจักร (2564) จากคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ได้เน้นถึง ความสำคัญของระบบเฝ้าระวังโรคในสัตว์ (Veterinary surveillance) ซึ่งถือเป็นหัวใจของการป้องกันการแพร่ระบาดของสัตว์สู่คน (Zoonosis) โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลที่การเข้าถึงวัคซีนและยาปฏิชีวนะยังจำกัด นอกจากนี้ ความรู้ด้านชีววิทยาโมเลกุลยังช่วยให้สามารถตรวจหาเชื้อ B. anthracis ได้อย่างแม่นยำยิ่งขึ้น เช่น เทคนิค Polymerase Chain Reaction (PCR) ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการวินิจฉัยโรคอย่างรวดเร็วและลดอัตราการแพร่ระบาด (Mock & Fouet, 2001)

อย่างไรก็ตาม การควบคุมโรคแอนแทรกซ์ยังต้องอาศัยความร่วมมือแบบพหุภาคีทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ โดยเฉพาะในประเด็นด้าน “One Health” ซึ่งมองว่าการดูแลสุขภาพมนุษย์ สัตว์ และสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการควบคู่กันอย่างบูรณาการ (Centers for Disease Control and Prevention, 2024; อภิรตี วิสุทธิ์ธำรง, 2565)

การสื่อสารความเสี่ยงในบริบทโซเชียลมีเดีย

ในยุคดิจิทัล โซเชียลมีเดียได้กลายเป็นช่องทางสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลด้านสาธารณสุข โดยเฉพาะในช่วงที่เกิดวิกฤต เช่น การระบาดของโรคอุบัติใหม่หรือภัยคุกคามทางชีวภาพ เช่น แอนแทรกซ์ โซเชียลมีเดียมีความสามารถในการกระจายข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ครอบคลุมประชาชนในวงกว้าง และเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วม (participatory communication) อย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน

ด้านบวกของโซเชียลมีเดียในการสื่อสารความเสี่ยง

โซเชียลมีเดียช่วยให้หน่วยงานด้านสาธารณสุขสามารถเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้องและทันสถานการณ์ไปยังประชาชนได้รวดเร็ว โดยเฉพาะในสถานการณ์ฉุกเฉิน เช่น การระบาดของโรคแอนแทรกซ์ในปี 2025 ที่มีการแชร์ข้อมูลการป้องกันและอาการเบื้องต้นผ่านแพลตฟอร์มอย่าง Facebook, X (Twitter) และ TikTok อย่างแพร่หลาย จากการศึกษาของ Merchant, Elmer และ Lurie (2020) พบว่าโซเชียลมีเดียมีบทบาทสำคัญในการแจ้งเตือนภัยสุขภาพ เช่น การเผยแพร่ข้อมูลจาก CDC และ WHO ซึ่งช่วยให้ประชาชนรับรู้สถานการณ์ได้ทันทีและสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพได้อย่างรวดเร็ว

นอกจากนี้ การสื่อสารผ่านโซเชียลมีเดียเป็นการสื่อสารแบบสองทาง (two-way communication) ทำให้ประชาชนสามารถโต้ตอบ ตั้งคำถาม แสดงความคิดเห็น หรือแจ้งเบาะแสได้โดยตรง ซึ่งช่วยส่งเสริมความไว้วางใจและการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อหน่วยงานภาครัฐและวิชาชีพสาธารณสุข (Kaplan & Haenlein, 2010; สุวิทย์ วิบูลผล ประเสริฐ, 2564)

ด้านลบของโซเชียลมีเดียในการสื่อสารความเสี่ยง

แม้โซเชียลมีเดียจะมีข้อดีหลายประการ แต่ก็มีข้อจำกัดสำคัญ โดยเฉพาะในด้านการแพร่กระจายข้อมูลเท็จ (misinformation) และข่าวลวง (disinformation) ซึ่งอาจนำไปสู่การตื่นตระหนกในวงกว้าง ตัวอย่างเช่น การแพร่ข่าวลือว่าแอนแทรกซ์ถูกปล่อยจากประเทศหนึ่งเป็นการก่อการร้ายทางชีวภาพ ส่งผลให้เกิดความตื่นกลัวในบางพื้นที่ แม้จะยังไม่มีหลักฐานสนับสนุน (WHO, 2025)

Vosoughi, Roy และ Aral (2018) วิเคราะห์ข้อมูลทวิตเตอร์กว่า 126,000 เรื่อง พบว่าข้อมูลเท็จแพร่กระจายเร็วกว่าข้อมูลจริงถึง 6 เท่า เนื่องจากลักษณะของเนื้อหาที่กระตุ้นอารมณ์ ทำให้ประชาชนมีแนวโน้มจะแชร์ต่อโดยไม่ตรวจสอบความถูกต้อง นอกจากนี้ อัลกอริทึมของโซเชียลมีเดียยังมักขยายเนื้อหาที่ “โดนใจ” มากกว่า “ข้อมูลถูกต้อง” ส่งผลให้ข้อมูลผิด ๆ กลายเป็นเรื่องที่เขาถึงง่ายกว่า ความยากในการควบคุมแหล่งที่มาของข้อมูลยังเป็นอีกปัญหาสำคัญ เนื่องจากใครก็สามารถสร้างและเผยแพร่ข้อมูลได้โดยไม่มีการกลั่นกรอง หรือในบางกรณี ข้อมูลที่ถูกต้องก็ถูกกลุ่มต่อต้านสร้างแคมเปญโจมตี ทำให้เกิดความไม่แน่ใจในสาธารณะ และลดทอนความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลทางการแพทย์ (Chou, Oh, & Klein, 2018) ในบริบทไทย งานศึกษาของ ศาสตราจารย์ ดร.สมพร จิตต์บุญศรี (2565) ชี้ให้เห็นว่าแม้หน่วยงานด้านสุขภาพของรัฐจะใช้โซเชียลมีเดียเป็นเครื่องมือในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยังคงขาดกลไกที่สามารถจัดการกับ misinformation ได้อย่างทันทั่วถึง เช่น การตอบโต้ข่าวลวงในกลุ่มปิดหรือเครือข่ายเฉพาะ เช่น LINE หรือ Facebook group

แนวทางเสริมสร้างประสิทธิภาพการสื่อสารความเสี่ยงบนโซเชียลมีเดีย

เพื่อให้การสื่อสารความเสี่ยงในโซเชียลมีเดียมีประสิทธิภาพ ควรดำเนินการในลักษณะเชิงรุก (proactive communication) โดยมีแผนรับมือกับข่าวลวงล่วงหน้า การมี influencer ที่มีความน่าเชื่อถือช่วยสนับสนุนข้อมูลจากภาครัฐสามารถลดการต่อต้านและสร้างความเชื่อมั่นในกลุ่มเป้าหมายได้ดี (Kearney, Chiang, & Massey, 2020) แนวทาง “social listening” หรือการตรวจสอบข้อมูลบนโซเชียลแบบเรียลไทม์ ก็มีบทบาทสำคัญต่อการประเมินความเข้าใจและการตอบสนองของประชาชน ซึ่งสามารถนำไปสู่การปรับปรุงเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในเวลานั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Moorhead et al., 2013)

กลยุทธ์การสื่อสารความเสี่ยงผ่านโซเชียลมีเดีย

ในสถานการณ์ที่โรคแอนแทรกซ์กลับมาสร้างความกังวลในปี 2025 ทั้งจากการระบาดในบางพื้นที่และความหวาดกลัวด้านการก่อการร้ายทางชีวภาพ การสื่อสารความเสี่ยง (risk communication) จึงจำเป็นต้องพัฒนาให้ทันสมัย และตอบสนองต่อพฤติกรรมและการแสวงหาข้อมูลของประชาชนในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียที่มีการใช้

งานอย่างแพร่หลาย ใช้ Infographics และวิดีโอสั้นเพื่ออธิบายเนื้อหาทางวิทยาศาสตร์ หนึ่งในกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการสื่อสารเรื่องโรคติดต่อคือการใช้สื่อภาพและมัลติมีเดีย เช่น Infographics และวิดีโอสั้น เนื่องจากสามารถแปลงเนื้อหาทางวิทยาศาสตร์ที่ซับซ้อนให้เข้าใจง่าย และน่าติดตามมากขึ้น จากการศึกษาของ Kruike-meier, Sezgin และ Borah (2021) พบว่า Infographics ที่ออกแบบอย่างดียังสามารถเพิ่มระดับความเข้าใจและการจดจำข้อมูลด้านสุขภาพของผู้ชมได้ถึง 34% เมื่อเทียบกับข้อความล้วน นอกจากนี้ยังส่งผลต่อความตั้งใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ในประเทศไทย หน่วยงานอย่างกรมควบคุมโรคเริ่มใช้ TikTok และ YouTube Shorts ในการผลิตคลิปวิดีโอให้ความรู้เกี่ยวกับโรคติดต่อ โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน ซึ่งมีพฤติกรรมเสพสื่อสั้นและภาพเคลื่อนไหวเป็นหลัก (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2565) สร้างความน่าเชื่อถือผ่านผู้เชี่ยวชาญและผู้มีอิทธิพลทางความคิด (Influencers) องค์การอนามัยโลก (WHO) แนะนำให้ใช้แนวทาง “trusted voices” ซึ่งหมายถึงการสื่อสารผ่านบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือในสายตาของประชาชน เช่น แพทย์ นักวิชาการ หรือ influencers ด้านสุขภาพ (WHO, 2021) การสื่อสารผ่านผู้เชี่ยวชาญไม่เพียงแต่อธิบายข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์ แต่ยังสร้างความมั่นใจ ลดความตื่นตระหนก และตอบคำถามในมุมที่ประชาชนอยากรู้ ตัวอย่างที่น่าสนใจคือการใช้ influencers ที่ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญโดยตรง แต่มีฐานผู้ติดตามและความน่าเชื่อถือ เช่น นักแสดงหรือยูทูบเบอร์ที่นำเสนอข้อมูลอย่างถูกต้อง โดยอยู่ภายใต้การกำกับข้อมูลจากหน่วยงานทางการ เช่นกรณี #หมอแล็บแพนด้า ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่ด้วยเนื้อหาที่สั้น กระชับ และมีอารมณ์ขัน (ธนัตถ์ สุวรรณนาวรัตน์, 2564)

การใช้ Hashtag เพื่อเชื่อมโยงข้อมูล #Anthrax2025 การใช้ Hashtag มีบทบาทสำคัญในการสร้าง “พื้นที่สนทนา” บนแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย โดยช่วยจัดระเบียบและเชื่อมโยงเนื้อหาที่เกี่ยวข้องให้สามารถเข้าถึงได้ง่าย ตัวอย่างเช่นในช่วงการระบาดของ COVID-19 ที่มีการใช้ #COVID19, #StayHome หรือ #FlattenTheCurve อย่างมีประสิทธิภาพ (Wang, Hao, & Platt, 2021) ในบริบทของแอนแทรกซ์ปี 2025 การออกแบบ Hashtag เช่น #Anthrax2025 หรือ #รู้ทันแอนแทรกซ์ พร้อมใช้ในทุกโพสต์จากหน่วยงานทางการ จะช่วยให้ข้อมูลทางวิชาการไม่กระจัดกระจาย อีกทั้งยังช่วยให้ผู้ใช้สามารถติดตามหัวข้อที่เกี่ยวข้องได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ควรใช้ Hashtag ควบคู่กับข้อมูลที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ เพื่อหลีกเลี่ยงการแพร่กระจายของข่าวลือหรือความเข้าใจผิด สื่อสารอย่างโปร่งใสและต่อเนื่อง เช่น Live Q&A กับแพทย์ การสื่อสารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพต้องมีความโปร่งใส (transparency) และต่อเนื่อง (continuity) เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในประชาชน งานศึกษาของ Covello (2003) ชี้ว่าในภาวะวิกฤต ความโปร่งใสในการเปิดเผยข้อมูลจะช่วยลดความตื่นตระหนกได้มากกว่าการปกปิด หรือให้ข้อมูลเพียงบางส่วน หนึ่งในวิธีการที่ได้รับความนิยมในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา คือ การจัด Live Q&A บน Facebook หรือ YouTube ให้ประชาชนสามารถส่งคำถามถึงผู้เชี่ยวชาญโดยตรง และรับคำตอบแบบเรียลไทม์ ซึ่งถือเป็นกลยุทธ์ที่มีความยืดหยุ่นและตอบสนองความต้องการของสังคมได้อย่างตรงจุด (Savoia et al., 2018) ในประเทศไทย กรมควบคุมโรคเคยใช้รูปแบบ Live สดร่วมกับแพทย์ผู้เชี่ยวชาญในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 และได้รับความสนใจจากประชาชนจำนวนมาก เป็นตัวอย่างของการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2564)

กรณีศึกษา: การสื่อสารความเสี่ยงในประเทศไทย

ในช่วงต้นปี 2025 ประเทศไทยพบรายงานผู้ป่วยโรคแอนแทรกซ์จากจังหวัดในภาคเหนือ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีการเลี้ยงสัตว์เป็นจำนวนมาก เช่น เชียงรายและแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ประชาชนมีการติดต่อกับสัตว์ฟาร์มและสัตว์ป่า แม้โรคแอนแทรกซ์จะไม่ใช่วิถีโรคใหม่ในประเทศไทย แต่สถานการณ์การแพร่ระบาดที่เกิดขึ้นหลังจากการระบาดในแอฟริกาตะวันออก ทำให้ประชาชนมีความวิตกกังวล และเกิดการกระจายข่าวลืออย่างรวดเร็วบนแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย

การใช้โซเชียลมีเดียเป็นช่องทางหลัก

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ได้ปรับยุทธศาสตร์การสื่อสารความเสี่ยงอย่างรวดเร็ว โดยใช้เพจ “กรมควบคุมโรค” บน Facebook เป็นช่องทางหลักในการประกาศข้อมูลรายวัน พร้อมจัด Live สด เพื่อชี้แจงสถานการณ์ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันโรคติดต่ออุบัติใหม่ มีการตอบคำถามจากประชาชนแบบเรียลไทม์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทาง “สื่อสารอย่างมีส่วนร่วม” ที่ Savoia, Lin และ Viswanath (2018) เสนอไว้ว่า การสื่อสารที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม จะเพิ่มระดับความเชื่อมั่นและความเข้าใจต่อวิกฤตสุขภาพได้อย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ กรมควบคุมโรคยังได้ร่วมมือกับภาคีเครือข่ายทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ เพื่อขยายการเข้าถึงข้อมูลไปยังประชาชนกลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มที่อยู่นอกเขตเมืองหรือเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้น้อย เช่น การกระจายคลิปวิดีโอผ่านโทรทัศน์ชุมชน หรือการส่งข้อความ SMS ผ่านระบบมือถือพื้นฐาน การใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย สื่อสารด้วยภาพ และหลีกเลี่ยงศัพท์เทคนิคทางการแพทย์ยังเป็นองค์ประกอบสำคัญในการทำให้สารสื่อถึงผู้รับได้อย่างชัดเจนและไม่ก่อให้เกิดความตื่นตระหนก กลยุทธ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนบทบาทของหน่วยงานภาครัฐจาก “ผู้ส่งสาร” ไปสู่ “ผู้ร่วมสนทนา” ซึ่งช่วยลดระยะห่างระหว่างรัฐกับประชาชน และสร้างระบบนิเวศของการสื่อสารความเสี่ยงที่ยืดหยุ่น ทันสมัย และตอบสนองต่อวิกฤตสุขภาพในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การสร้างเนื้อหาที่ตอบโจทย์พฤติกรรมผู้ใช้

นอกจากนี้ กรมควบคุมโรคยังได้ปรับรูปแบบการสื่อสารให้เข้ากับลักษณะการบริโภคข้อมูลของประชาชนในยุคดิจิทัล โดยการผลิตคลิปวิดีโอสั้นที่อธิบายโรคแอนแทรกซ์ในรูปแบบที่เข้าใจง่าย และเผยแพร่ผ่าน TikTok, Facebook Reels และ YouTube Shorts เพื่อเข้าถึงกลุ่มวัยรุ่นและประชาชนทั่วไปได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ตามแนวคิดของ McNaughton, Cowie และ Ferguson (2020) ที่ชี้ว่าการใช้สื่อวิดีโอสั้นสามารถเพิ่ม engagement rate ได้มากกว่าโพสต์ข้อความทั่วไปถึง 2.4 เท่า โดยเฉพาะในบริบทของสุขภาพ องค์ความรู้ด้านสุขภาพ (health literacy) ของประชาชนไทยในบางพื้นที่ยังอยู่ในระดับจำกัด การใช้ภาษาที่ง่าย ภาพประกอบ และเรื่องราวที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ดร.นวลน้อย ตรีรัตน์ (2564) จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเสนอว่า การสื่อสารความเสี่ยงต้องไม่เพียงแค่นำเสนอข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์ แต่ต้อง “สร้างความหมายร่วม” กับชุมชน ผ่านการเล่าเรื่อง (narrative communication) และสื่อที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมพื้นที่

ความท้าทายของการควบคุมข้อมูลผิด (Misinformation)

แม้ว่าหน่วยงานภาครัฐจะพยายามสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง แต่ก็พบว่าการเผยแพร่ข้อมูลเท็จและทฤษฎีสมคบคิดเกี่ยวกับการระบาดของแอนแทรกซ์ผ่านกลุ่ม Facebook และแอปพลิเคชัน LINE โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ ตัวอย่างเช่น ข้อความเตือนว่าการฉีดวัคซีนป้องกันโรคแอนแทรกซ์อาจทำให้ “ภูมิคุ้มกันลดลง” หรือ “ถูกติดตั้งชิปควบคุมประชากร” ซึ่งไม่มีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์รองรับ ดร.เสรี พงศ์พิศ (2565) ชี้ให้เห็นว่าโซเชียลมีเดียได้เปลี่ยนภูมิทัศน์การรับรู้ของสังคมไทย โดยทำให้ประชาชนจำนวนมากไม่อ้างอิงข้อมูลจากรัฐ แต่เชื่อ “เพื่อน” หรือ “บุคคลที่ไว้วางใจ” มากกว่า จึงเป็นโจทย์สำคัญที่ภาครัฐต้องออกแบบนโยบายการสื่อสารเชิงรุกผ่าน “ผู้นำชุมชน” และ “Influencers” ในโลกออนไลน์เพื่อควบคุมทิศทางข้อมูล การใช้ผู้นำชุมชนและ Influencers เหล่านี้ควรมาจากกลุ่มที่ประชาชนเชื่อถือ เช่น แพทย์ท้องถิ่น ครู ผู้ใหญ่บ้าน หรือบุคคลที่มีชื่อเสียงในพื้นที่ โดยต้องได้รับการสนับสนุนด้านข้อมูลที่ถูกต้องจากหน่วยงานรัฐอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ควรพัฒนาเครือข่ายการเฝ้าระวังข้อมูลเท็จ (misinformation surveillance) ที่สามารถติดตาม วิเคราะห์ และตอบโต้ข้อมูลผิดพลาดได้แบบเรียลไทม์ รวมถึงการสร้างสื่อสารสร้างสรรค์ เช่น อินโฟกราฟิก วิดีโอสั้น และบทสนทนาในรูปแบบที่เข้าถึงง่าย เพื่อทำให้ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์กลายเป็นเรื่องเข้าใจได้สำหรับทุกกลุ่มวัย โดยเฉพาะในกลุ่มเปราะบางอย่างผู้สูงอายุและผู้ที่มีการเข้าถึงเทคโนโลยีต่ำ ทั้งนี้ ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการสร้างระบบนิเวศของข้อมูลที่น่าเชื่อถือและยั่งยืนในระยะยาว

การประสานงานร่วมกับภาคประชาสังคมและภาคท้องถิ่น

ความสำเร็จในการลดความตึงเครียดและควบคุมการแพร่ข้อมูลเท็จในครั้งนี้ ส่วนหนึ่งมาจากความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคประชาสังคม องค์กรอย่างมูลนิธิหมอชาวบ้าน และกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ช่วยทำหน้าที่เป็น “ตัวกลาง” ถ่ายทอดข้อมูลที่ถูกต้องไปยังประชาชนกลุ่มเปราะบาง ซึ่งเป็นไปตามแนวทางการมีส่วนร่วมในระดับชุมชน (community-based communication) ที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์การอนามัยโลก (WHO, 2021) การมีส่วนร่วมของ อสม. และภาคประชาสังคมไม่เพียงแต่ช่วยกระจายข้อมูลที่ถูกต้อง แต่ยังทำหน้าที่เป็นกลไกในการรับฟังข้อกังวล ความเข้าใจผิด และคำถามจากชุมชน ซึ่งสามารถส่งต่อกลับไปยังหน่วยงานรัฐเพื่อปรับปรุงการสื่อสารให้ตรงกับบริบทของพื้นที่มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ อสม. ยังมีบทบาทในการจัดกิจกรรมให้ความรู้เชิงรุก เช่น การจัดเวทีพูดคุยในชุมชน การแจกสื่ออินโฟกราฟิกแบบพิมพ์ และการเยี่ยมบ้านเพื่ออธิบายข้อมูลเกี่ยวกับโรคแอนแทรกซ์และวัคซีน โดยอิงจากความสัมพันธ์และความไว้วางใจที่มีอยู่ในชุมชนเดิมอยู่แล้ว ทำให้ประชาชนเปิดใจรับฟังและลดการต่อต้านข้อมูลจากรัฐ แนวทางดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการสื่อสารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพในภาวะวิกฤตจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือแบบพหุภาคี และการเชื่อมโยงระหว่างนโยบายระดับชาติและปฏิบัติการในระดับชุมชนอย่างใกล้ชิด

นอกจากนี้ การใช้ระบบ LINE Official Account ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ยังช่วยกระจายข้อมูลในระดับพื้นที่ และเปิดให้ประชาชนสอบถามข้อสงสัยได้ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Zhang และ Xu (2022) ที่เสนอว่า “mobile messaging” เป็นเครื่องมือที่มีอิทธิพลสูงในระบบสาธารณสุขยุคใหม่ โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท

บทสรุป

ในยุคที่ข้อมูลข่าวสารหมุนเวียนอย่างรวดเร็วผ่านโซเชียลมีเดีย ความสามารถในการสื่อสารความเสี่ยง (Risk Communication) ได้อย่างมีประสิทธิภาพกลายเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุข เช่น การระบาดของโรคแอนแทรกซ์ในปี 2025 ความท้าทายของสถานการณ์นี้ไม่ใช่เพียงการควบคุมเชื้อโรคทางกายภาพเท่านั้น แต่ยังรวมถึง “การควบคุมความกลัว” และ “ข้อมูลเท็จ” ที่แพร่ระบาดในโลกดิจิทัลควบคู่กัน โซเชียลมีเดียจึงเป็นทั้งโอกาสและความเสี่ยง โดยในด้านหนึ่ง มันช่วยให้หน่วยงานรัฐและองค์กรด้านสุขภาพสามารถส่งสารได้อย่างรวดเร็วและเข้าถึงประชาชนวงกว้างในเวลาอันสั้น มีลักษณะของการสื่อสารสองทาง (Two-way Communication) ที่เอื้อต่อการสร้างความไว้วางใจและปรับปรุงนโยบายตามเสียงสะท้อนของประชาชน แต่ในอีกด้านหนึ่ง โซเชียลมีเดียกลับเป็นช่องทางหลักของข้อมูลบิดเบือน (misinformation) ซึ่งหากไม่มีระบบตรวจสอบและตอบโต้ที่มีประสิทธิภาพ ก็อาจก่อให้เกิด “ภาวะวิกฤตซ้อน” ที่เรียกว่า Infodemic ดังนั้น การใช้โซเชียลมีเดียอย่างมีประสิทธิภาพในภาวะวิกฤตจำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้แบบสหวิทยาการ ทั้งด้านระบาดวิทยา จิตวิทยาสังคม และวิทยาการสื่อสาร องค์การอนามัยโลก เสนอแนวทางสำคัญคือการสื่อสารอย่างโปร่งใส ต่อเนื่อง ใช้แหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และสร้างระบบที่เปิดโอกาสให้ประชาชนตั้งคำถามและเสนอความเห็นได้อย่างปลอดภัย ในบริบทของประเทศไทย กรณีการสื่อสารความเสี่ยงเกี่ยวกับโรคแอนแทรกซ์ปี 2025 ได้แสดงให้เห็นว่าการบูรณาการระหว่างภาครัฐ หน่วยงานท้องถิ่น และสื่อมวลชนดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการลดความวิตกกังวลของสังคม และเพิ่มระดับความรู้ของประชาชน เช่น การใช้แพลตฟอร์ม TikTok และ Facebook โดยมีทีมผู้เชี่ยวชาญคอยตอบคำถามแบบเรียลไทม์ และการใช้ influencers เป็นกระบอกเสียงให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ถือเป็นการใช้กลยุทธ์ “การสร้างความน่าเชื่อถือผ่านตัวแทนทางสังคม” นอกจากนี้ บทเรียนสำคัญคือการที่ภาครัฐต้อง “วางแผนการสื่อสารล่วงหน้า” (pre-crisis communication) โดยมีโครงสร้างและระบบบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารทั้งในภาวะปกติและฉุกเฉิน การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้เข้าใจหลักการสื่อสารบนแพลตฟอร์มดิจิทัลเป็นสิ่งจำเป็น ควบคู่กับการสนับสนุนให้ภาคประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนและผู้สูงอายุ มีทักษะในการกลั่นกรองข้อมูล (Media Literacy) และความสามารถในการตัดสินใจตามข้อมูลเชิงประจักษ์ กล่าวโดยสรุป โซเชียลมีเดียไม่ใช่เพียง “เครื่องมือ” แต่เป็น “พื้นที่ของการเมืองและความรู้” ที่ต้องการการจัดการแบบมีส่วนร่วม การตอบสนองต่อโรคแอนแทรกซ์ในอนาคตจะมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกระดับสามารถทำงานร่วมกันในการสร้างวัฒนธรรมการสื่อสารความเสี่ยงที่เน้นความโปร่งใส ความเท่าเทียม และการรับฟังอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค. (2565). *แนวทางการเฝ้าระวังโรคแอนแทรกซ์ในประเทศไทย*. กระทรวงสาธารณสุข.
- จันทนา พัฒนจักร. (2564). *ระบบเฝ้าระวังโรคในสัตว์: ปัจจัยสำคัญในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคแอนแทรกซ์*. วารสารมหาวิทยาลัยมหิดล, 28(2), 54–68.
- ชุดิมา รัตนมงคล. (2563). *การจัดการข่าวลือและข้อมูลผิดพลาดในช่วงการระบาดของ COVID-19*. วารสารนิเทศศาสตร์, 41(1), 112–130.
- ทวีศักดิ์ บุตรตัน. (2565). *ความไว้วางใจในการสื่อสารสาธารณะ: แนวคิด ทฤษฎี และการประยุกต์ใช้*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พันธุ์ทิพย์ สุขศรี. (2564). โซเชียลมีเดียกับการรับรู้ความเสี่ยงในช่วงวิกฤตโรคระบาด. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 13(2), 45–60.
- ศาสตราจารย์ ดร.สมพร จิตต์บุญศรี. (2565). กลไกการสื่อสารและการจัดการข้อมูลผิดพลาดในสื่อสังคมออนไลน์ของหน่วยงานสาธารณสุข. วารสารสื่อสารมวลชน, 15(3), 78–95.
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2565). ยุทธศาสตร์การสื่อสารสุขภาพในยุคดิจิทัล: บทเรียนจาก COVID-19. เข้าถึงได้จาก <https://www.nationalhealth.or.th>
- สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสื่อสารด้านสุขภาพผ่านโซเชียลมีเดีย. วารสารสุขศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์, 43(1), 23–39.
- อภิรติ วิสุทธิ์ธำรง. (2565). แนวคิด One Health กับการควบคุมโรคระบาดจากสัตว์สู่คนในประเทศไทย. วารสารสัตวแพทย์ไทย, 36(1), 17–29.
- BBC News. (2025). การระบาดของโรคแอนแทรกซ์: WHO เตือนความเสี่ยงระดับโลก. เข้าถึงได้จาก <https://www.bbc.com/news>
- Centers for Disease Control and Prevention. (2023). Anthrax. เข้าถึงได้จาก <https://www.cdc.gov anthrax/index.html>
- _____. (2024). One Health. เข้าถึงได้จาก <https://www.cdc.gov/onehealth/index.html>
- Chou, W. Y. S., Oh, A., & Klein, W. M. P. (2018). Addressing health-related misinformation on social media. *JAMA*, 320(23), 2417–2418.
- Covello, V. T., & Sandman, P. M. (2001). Risk communication: Evolution and revolution. In A. Wolbarst (Ed.), *Solutions to an environment in peril* (pp. 164–178). Johns Hopkins University Press.
- Dixon, T. C., Meselson, M., Guillemin, J., & Hanna, P. C. (1999). Anthrax. *New England Journal of Medicine*, 341(11), 815–826.
- Kaplan, A. M., & Haenlein, M. (2010). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of social media. *Business Horizons*, 53(1), 59–68.
- Kearney, M. D., Chiang, S. C., & Massey, P. M. (2020). The role of health misinformation on social media in shaping health behaviors: A scoping review. *BMJ Global Health*, 5(10),
- Kruikemeier, S., Sezgin, M., & Borah, P. (2021). The effectiveness of infographic communication in health: A meta-analysis. *Health Communication*, 36(2), 233–240.
- Merchant, R. M., Elmer, S., & Lurie, N. (2020). Integrating social media into emergency-preparedness efforts. *New England Journal of Medicine*, 362(10), 875–876.
- Mock, M., & Fouet, A. (2001). Anthrax. *Annual Review of Microbiology*, 55(1), 647–671.
- Moorhead, S. A., Hazlett, D. E., Harrison, L., Carroll, J. K., Irwin, A., & Hoving, C. (2013). A new dimension of health care: Systematic review of the uses, benefits, and limitations of social media for health communication. *Journal of Medical Internet Research*, 15(4), e85.

- Paek, H.-J., & Hove, T. (2020). Risk communication research in public health: Principles, strategies, and applications. *Routledge*.
- Turnbull, P. C. B. (2008). Anthrax in humans and animals (4th ed.). World Health Organization.
<https://www.who.int/publications/i/item/9789241547536>
- Vosoughi, S., Roy, D., & Aral, S. (2018). The spread of true and false news online. *Science*, 359(6380), 1146–1151.
- Wang, Y., McKee, M., Torbica, A., & Stuckler, D. (2019). Systematic literature review on the spread of health-related misinformation on social media. *Social Science & Medicine*, 240,
- World Health Organization. (2020). *Risk communication and community engagement readiness and response to coronavirus disease (COVID-19): Interim guidance*.
<https://www.who.int/publications-detail/risk-communication-and-community-engagement-readiness-and-initial-response-for-novel-coronaviruses>
- _____. (2021). *Infodemic management: Infodemiology*. <https://www.who.int/teams/epi-win/infodemic-management>
- _____. (2025). *Global anthrax situation report*. <https://www.who.int>

การมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนประทาย
อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา
The participation of teachers and personnel in school administration at
Prathai School, Prathai District, Nakhon Ratchasima Province

ปกรณ์ รongศักดิ์¹ และองอาจ เทียมกลาง²

วิทยาลัยนครราชสีมา

Pakorn Rongsak¹ and Ongart Thiamklang²

Nakhon Ratchasima College

Corresponding Author E-mail : PR.Rongsak2527@gmail.com, Ongart@nmc.ac.th

(Received: 14 March, 2025; Edit: 19 March, 2025 ; accepted: 23 March, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนประทาย อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา และ 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนประทาย อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม ตำแหน่ง ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน และครูผู้สอน จำนวน 163 คน โดยเลือกสุ่มแบบแบ่งชั้นรวมทั้งสิ้น จำนวน 168 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนประทาย อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก
2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนประทาย อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม ตำแหน่งการศึกษา โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ด้าน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, การบริหารสถานศึกษา, ครูและบุคลากร

Abstract

This research aimed to 1) study the participation of teachers and personnel in the administration of Prathai School, Prathai District, Nakhon Ratchasima Province, and 2) compare the participation of teachers and personnel in the administration of the school, classified by position and education level. The sample consisted of school administrators, number of 5 persons, and teachers, number of 163 persons, selected by stratified random sampling, totaling 168 persons. The research instrument was a 5-level rating scale questionnaire with a consistency index between 0.67-1.00 and a reliability value of the whole questionnaire of 0.92. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The research results found that:

1. The participation of teachers and personnel in the administration of Prathai School, Prathai District, Nakhon Ratchasima Province was at a high level overall.
2. The results of the comparison of opinions on the participation of teachers and personnel in the administration of Prathai School, Prathai District, Nakhon Ratchasima Province, classified by educational position, were not different overall, except for the aspect of participation in operations, which was significantly different at a statistical level of .05. The classification by educational level was not different overall.

Keywords : Participation, School Administration, Teachers and Personnel

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของคนในประเทศ และคนที่มีคุณภาพย่อมเป็นทรัพยากรที่มีค่าของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ การที่คนในประเทศได้รับการศึกษามากเพียงใดหมายถึงการพัฒนาชุมชน สังคม ของแต่ละประเทศมีมากขึ้นเช่นกัน ปัจจุบันสังคมไทยกำลังเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 อันเป็นยุคที่มีความสลับซับซ้อนและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้การศึกษาของไทยถึงเวลาปรับเปลี่ยนเพื่อให้การศึกษาสามารถสร้างผลผลิตได้สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยผ่านการศึกษาในระบบ เป็นหลักนั่นก็คือโรงเรียนนั่นเองสถานศึกษาจึงเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนโดยที่ชุมชนมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาและความสำเร็จของสถานศึกษาขณะเดียวกันโรงเรียนก็มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนดังนั้น นอกจากการบริหารงานสถานศึกษาในด้านวิชาการและการบริหารจัดการแล้วผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีอีกหนึ่งบทบาทสำคัญในการสร้างกลไกการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนพัฒนาความสัมพันธ์แบบเกื้อกูลกันกับชุมชนโดยส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนเพื่อให้ได้รับความร่วมมือสนับสนุนจากชุมชนในกิจกรรมสร้างสรรค์พัฒนาต่างๆอันจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งโรงเรียนและชุมชนอย่างยั่งยืน (อดุลย์วงศ์ศรีคุณ, ประสงค์ถึงแสงอึ้งถึงใน พลอยจันทร์นุชชาติ, 2564)

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) ได้ระบุถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วน ไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ประเด็นยุทธศาสตร์การส่งเสริม บทบาทการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบครัวและชุมชนในการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างบรรทัดฐานที่ดีในสังคม การสร้างกระบวนการเรียนรู้และพัฒนา ทักษะของประชากรให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วม เพื่อเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ : 2563) ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุนนักเรียนโดยการให้การศึกษามีคุณภาพแก่นักเรียน การวางแผนการสอน การจัดเตรียมการสอน รวมทั้งการส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ นอกจากนี้ครูยังมีบทบาทในการสอนให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม และมีความสุขตามควรแก่อัตภาพ ซึ่งหากครูได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาก็จะเป็นการส่งเสริมสนับสนุนผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานั้นแสดงออกได้หลายลักษณะ เช่น การร่วมเป็นกรรมการ การร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมสนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษา ร่วมสนับสนุนทรัพยากร ร่วมติดตามประเมิน ส่งเสริมให้กำลังใจ และปกป้องผู้ปฏิบัติงานที่มุ่งประโยชน์ต่อส่วนรวม หลักการนี้ถือว่าอนาคตของประเทศและความเจริญรุ่งเรืองของสังคมไทยเป็นความรับผิดชอบของคนไทยทุกคนมิใช่ถูกจำกัดโดยตรงในการจัดการศึกษา ดังนั้นจึงเป็นทั้งสิทธิและหน้าที่ของคนไทยทุกคนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคของการจัดการศึกษา ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาและช่วยดูแลการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ครูและบุคลากรเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนหากให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมประเมินผล และร่วมพัฒนาผลงานเพื่อปรับปรุงงานให้ดีขึ้น ในรูปแบบต่างๆ เช่นการจัดให้มีครูเป็นคณะกรรมการบริหารโรงเรียน คณะกรรมการบริหารวิชาการ คณะกรรมการปกครองและดูแลนักเรียน คณะกรรมการพัฒนาครูและบุคลากร เพื่อให้ครูได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมทำเพื่อการพัฒนาครู พัฒนางาน และเพื่อความก้าวหน้าของครู

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมาเป็น อบจ.ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย และเป็น อบจ.ที่ได้รับการถ่ายโอนสถานศึกษามาจากราชการส่วนกลางมากที่สุด โดยมีจำนวนโรงเรียน ทั้งหมด 58 โรงเรียนที่ถ่ายโอนมา และเป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาทั้งหมด สภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการถ่ายโอนสถานศึกษาให้แก่ อบจ.นครราชสีมา ย่อมสามารถสะท้อนสภาพปัญหาในภาพรวมระดับประเทศได้ในระดับหนึ่ง โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา แบ่งออกเป็นทั้งหมด 6 กลุ่ม ซึ่งโรงเรียนประทายนั้นอยู่ในกลุ่มที่ 6 โดยมีโรงเรียนที่ร่วมอยู่ด้วยทั้งหมด 8 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวังไม้แดงพิทยาคม โรงเรียนสาทรวิทยาคม โรงเรียนตลาดไพรพิทยาคม โรงเรียนเมืองยางศึกษา โรงเรียนช่องแมววิทยาคม โรงเรียนคลองเมืองพิทยาคม โรงเรียนหนองขามพิทยาคม และโรงเรียนประทาย ซึ่งที่ผ่านมาการดำเนินงาน การจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด อบจ.อาจจะประสบปัญหาหลายด้านเนื่องจาก การดูแลอาจจะไม่ทั่วถึง เนื่องจากจำนวนโรงเรียนถึง 58 แห่ง และการจัดการศึกษาอาจจะแตกต่างจากโรงเรียนในสังกัด สพฐ. โดยเฉพาะด้านงบประมาณ หากครูและบุคลากรได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประทาย อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา จะทำให้มีความเข้าใจในการดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนและมีความผูกพันมากขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งการบริหารแบบมีส่วนร่วม ถือเป็นรูปแบบสำคัญประการหนึ่งที่ได้รับการสนใจในวงการ

บริหารสถานศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะถือเป็นแนวทางการบริหารที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในองค์กรเพื่อให้ผู้ร่วมปฏิบัติงานได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กับการรับผิดชอบและความร่วมมือในการพัฒนา ปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ ซึ่งจะส่งผลให้องค์กรสามารถขับเคลื่อนไปสู่จุดหมายได้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้วิจัย ในฐานะนักวิชาการทางการศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนประทาย อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้สอนสามารถปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการบริหารจัดการทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนประทาย อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนประทาย อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม ตำแหน่ง ระดับการศึกษา

สมมติฐานของการวิจัย

ครูและบุคลากรในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนประทาย อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรโรงเรียนประทาย อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา ปีการศึกษา 2567 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน ครูและบุคลากร จำนวน 163 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 168 คน (อ้างอิงจาก <https://www.prathai.ac.th>)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรโรงเรียนประทาย อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน ครูและบุคลากร จำนวน 108 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 113 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครซี่และมอร์แกนและได้โดยการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอนประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) 5 ระดับ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษามัธยมศึกษา เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ศึกษานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ
3. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ศึกษานิพนธ์ แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : Index of item objective congruence) ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00
4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try - out) กับบุคลากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ในโรงเรียนเมืองยางศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา
6. วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.921

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการสำนักการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา
2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับคืน จำนวน 113 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ตำแหน่ง และระดับการศึกษา ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนประทายสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนประทายสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา โดยใช้ค่า t-test (Independent samples)

ผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนประทาย อำเภอบัณฑิต จังหวัดนครราชสีมา แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนประทาย อำเภอบัณฑิต จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1	ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.96	0.82	มาก	4
2	ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	4.24	0.63	มาก	1
3	ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	4.05	0.76	มาก	2
4	ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.04	0.79	มาก	3
ภาพรวม		4.07	0.70	มาก	

จากตาราง 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนประทาย อำเภอบัณฑิต จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.07$, S.D.= 0.70) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.24$, S.D.= 0.63) รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 4.05$, S.D.= 0.76) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 4.04$, S.D.= 0.79) ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.96$, S.D.= 0.82)

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนประทาย อำเภอบัณฑิต จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม ตำแหน่ง ระดับการศึกษา แสดงดังตารางที่ 2-3

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในการบริหารสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	ผู้บริหารสถานศึกษา		ครูผู้สอน		t	p-value
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.33	0.00	3.94	0.83	0.925	0.357
2	ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	4.50	0.00	4.23	0.64	0.831	0.408
3	ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.33	0.00	4.08	0.76	-1.958	0.053
4	ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.33	0.00	4.06	0.78	-1.854	0.066
ภาพรวม		3.88	0.00	4.08	0.71	-0.577	0.565

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบ ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนประทาย อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในการบริหารสถานศึกษา
จำแนกตาม ระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	ระดับปริญญาตรี		สูงกว่าระดับปริญญาตรี		t	p-value
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.92	0.99	3.99	0.64	-0.471	0.639
2	ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	4.09	0.76	4.37	0.47	-2.379	0.019
3	ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	4.16	0.87	3.97	0.65	1.302	0.196
4	ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.10	0.84	3.98	0.74	0.815	0.417
	ภาพรวม	4.07	0.84	4.08	0.57	-0.291	0.771

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนประทาย อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม ระดับการศึกษา โดยภาพรวม มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนประทาย อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลดังนี้

1.การมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนประทาย อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตามลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องจากสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินงานของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ ครูและบุคลากรสามารถมีส่วนร่วมได้หลายด้าน เช่น การวางแผนพัฒนาหลักสูตร การบริหารจัดการห้องเรียน การพัฒนานักเรียน และการส่งเสริมกิจกรรมพิเศษ นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายภายในโรงเรียน การบริหารงบประมาณ และการประเมินผลการดำเนินงาน ความร่วมมือระหว่างครู ผู้บริหาร และบุคลากร จะช่วยให้โรงเรียนสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืนและตอบสนองความต้องการของนักเรียนและชุมชนได้ดียิ่งขึ้นและสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรอนงค์ แจ่มจำรัส และชัยอนันต์ มั่นคง (2565) เรื่อง แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 ใน

ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิวพงษ์ แสงนอก (2566) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่าง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 พบว่า ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนประทาย อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม ตำแหน่ง และ ระดับการศึกษา

2.1 ผลการเปรียบเทียบ ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนประทาย อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามตำแหน่งโดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีตำแหน่งต่างกัน อาจมีมุมมองที่แตกต่างต่อการมีส่วนร่วม ในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารมักมองว่าการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนา โรงเรียน แต่ต้องมีโครงสร้างและแนวทางที่ชัดเจน ขณะที่ครูผู้สอนอาจต้องการมีส่วนร่วมมากขึ้นในด้านการตัดสินใจ และการกำหนดนโยบายที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนโดยตรง อย่างไรก็ตาม หากทั้งสองฝ่ายเปิดรับความคิดเห็นและ ทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยให้การบริหารสถานศึกษามีความสมดุลและตอบสนองต่อความต้องการ ของทุกฝ่ายได้ดีขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาวดี ใจภักดี (2563) การมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มี ระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีส่วนร่วมในการ บริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ หลุทธิ เชี่ยวสละ การ บริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 12 ผลศึกษา พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่มีเพศ และวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนประทาย อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม ระดับการศึกษา โดยภาพรวมและ ไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ด้านการ มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ทั้งนี้เนื่องจาก การมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในการบริหาร สถานศึกษาอาจแตกต่างกันตามระดับการศึกษา ผู้บริหารมักมีบทบาทในการกำหนดนโยบายและดูแลภาพรวม ขณะที่ครูมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ครูผู้สอนมักมีอิสระและบทบาทมากขึ้นใน การพัฒนาหลักสูตร วิจัย และแนวทางการสอนที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน การบริหารในแต่ละระดับต้องอาศัย ความร่วมมือระหว่างผู้บริหารและครูเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับเป้าหมาย ของโรงเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิรุทธิ์ นันทมาศวังนรา (2564) การมีส่วนร่วมของครูในการบริหาร สถานศึกษาโรงเรียนกลุ่มเขื่อนบางลางสังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2 การมีส่วนร่วมของ ครูในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนกลุ่ม เขื่อนบางลางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2 จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่มีความแตกต่าง กัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัตรา นพสาย (2560) การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของครูใน การบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่เขต 1 จำแนกตามเพศ พบว่า

ครูผู้สอนที่มีเพศต่างกันจะมีส่วนร่วมในการบริหารงานโรงเรียน ยกเว้น ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. โรงเรียนควรมีการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมากขึ้น เช่น การคัดเลือกปราชญ์ชาวบ้านในการจัดการเรียนการสอน หรือการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เป็นต้น
2. ควรให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการติดตามการดำเนินโครงการต่างๆของโรงเรียนเพื่อจากได้ทราบถึงความสำเร็จหรืออุปสรรคที่ทำให้การดำเนินโครงการไม่สำเร็จ เพื่อที่ครูจะได้ทราบถึงปัญหาต่างๆ และนำมาปรับปรุงแก้ไข ในการดำเนินโครงการครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนสามารถตอบสนองความต้องการหรือการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในชุมชนได้
2. โรงเรียนควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู และบุคลากรในโรงเรียนประทย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. กรุงเทพฯ: ศูนย์สาธิตพลวัตร.
- _____. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545.
- แก้วภักธา จิตรอักษร. (2565). เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้นำกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- จิตติสรณ์ ณ แฉล้ม. (2561). การมีส่วนร่วมของศิษย์เก่าในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านบางมัน อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ประภาพรณ รักเลี้ยง. (2556). หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยพิษณุโลก.
- พระมหาสุชาติ คุ้มมาโม. (2561). การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 13. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, 7(2), 173-186.
- พิมพ์พิชมณู สุภายอง. (2563). การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของผู้ปกครอง นักเรียนโรงเรียนบ้านกลาง ตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- วรรณิกา อภัยภักดี. (2561). รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธ, 6(2), 1-22.

- ศิวพงษ์ แสงนอก. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 9(1), 1-12.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สนธยา พลศรี. (2550). *เครือข่ายของการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สมชัย วงษ์นายะ. (2559). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภาคเหนือ*.
- สมยศ นาวิการ. (2555). *การบริหารเชิงกลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บรรณกิจ 1991.
- เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. (2551). *สภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนใต้* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.
- อรอนงค์ แจ่มจำรัส. (2565). *แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 10. วารสารวิจัยวิชาการ*, 5(3), 205.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). *Participation's place in rural development: Seeking clarity through specificity*. New York: World Developments.
- Dendero, G. M. (1994). School-based decision making on student achievement as academic skills (Doctoral dissertation). *Dissertation Abstracts International*, 59(4-A), 66.
- Elliont, D. C. (1994). Collaborative decentralized management and perceptions of quality schooling outcome. *Dissertation Abstracts International*, 52(10), 3468-A.
- Kottennavar, G. R. (2016). Teachers' participation in school administration and attitude towards teaching profession of secondary school teachers. *Indian Streams Research Journal*, 6(1), n.pag.
- Person, J. L. (1994). An examination of the relationship between participative management and perceived institutional effectiveness in North Carolina community colleges. *Dissertation Abstracts International*, 53.
- Porter, E. J. (1995). The life-world of older widows: The context of lived experience. *Journal of Women and Aging*, 7(2),

ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนด่านขุนทด สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5

Digital Leadership of School Administrators In Dankhunthot School
under Nakhonratchasima Primary Educational Service Area Office 5

ชัชวาล จันทรทีประ¹ และคัมภีร์ สุดแท้²

วิทยาลัยนครราชสีมา

Chadchawan Jantarateep¹ and Khambhee Sudtae²

Nakhonratchasima College

Corresponding Author E-mail : 6604033200170@nmc.ac.th, Khambhee@gmail.com

(Received: 14 March, 2025; Edit: 21 March, 2025 ; accepted: 23 March, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนด่านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 และ 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนด่านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในโรงเรียนด่านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 108 คน เลือกโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครซี่และมอร์แกน และได้โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.91 สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนด่านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนด่านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล, ผู้บริหารสถานศึกษา, ภาวะผู้นำผู้บริหาร

Abstract

This research aims to: 1) Study the level of Digital Leadership of School Administrators In Dankhunthot School under Nakhonratchasima Primary Educational Service Area Office 5; and 2) Compare the Digital Leadership of School Administrators In Dankhunthot School under Nakhonratchasima Primary Educational Service Area Office 5, Classified by education level and work experience. The sample size was determined using the Krejcie and Morgan table, and a stratified random sampling method was applied. The research tool used was a 5 -point Likert scale questionnaire, which yielded a consistency index between 0.67 - 1.00, and the overall reliability of the questionnaire was 0.91 The statistical methods used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The research findings are as follows:

- 1.The Digital Leadership of School Administrators In Dankhunthot School under Nakhonratchasima Primary Educational Service Area Office 5, was generally at a high level.
- 2.The comparison of the Digital Leadership of School Administrators In Dankhunthot School under Nakhonratchasima Primary Educational Service Area Office 5 , categorized by educational level and work experience, showed no significant differences in the overall or individual aspects.

Keywords : Digital Leadership, School Administrators, Leadership of Administrators

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจึงกำหนดให้มียุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เพื่อเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วย การพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (พ.ศ. 2561-2580) ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลของประเทศ ระยะ 20 ปีที่กำหนดทิศทางการขับเคลื่อนโดยใช้เทคโนโลยี ดิจิทัล โดยมีเป้าหมายในภาพรวม คือ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ ด้วยการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อเตรียมความพร้อมให้บุคลากรทุกกลุ่มมีความรู้ และทักษะที่เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพในยุคดิจิทัล ปฏิรูปกระบวนการทัศน์ การทำงานและการให้บริการของภาครัฐด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลให้การปฏิบัติงานเกิดความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังที่กล่าวข้างต้นภายใน องค์กร ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญคือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

กระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลส่งผลกระทบต่อทุกมิติของสังคม โดยเฉพาะเมื่อเกิดการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในปี ค.ศ. 2020 ซึ่งเน้นย้ำความสำคัญของเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีบทบาทมหาศาลต่อการดำเนินชีวิต มาตรการลดการแพร่ระบาดทำให้ผู้คนต้องพึ่งพาแพลตฟอร์มและแอปพลิเคชันเพื่อดำรงชีวิตและทำงานภายใต้วิถีปกติใหม่ (New Normal) สถานศึกษาต้องใช้เทคโนโลยีและระบบออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ มีการเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอน ครูและบุคลากรต้องเรียนรู้เครื่องมือออนไลน์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสอน ตระหนักถึงศักยภาพของเทคโนโลยีดิจิทัลและแนวโน้มในอนาคต รวมถึงจัดหาทรัพยากรที่จำเป็น การสร้างอนาคตการศึกษาของไทยจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (ดาวรรุณ ธิวการ, 2564)

การจัดการศึกษาในประเทศไทยยังพบปัญหาหลายประการที่ต้องนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนา อัมพร พิณสา (2563) ให้ความเห็นว่า ปัญหาต่างๆ ของการศึกษาของไทยว่า ปัญหาด้านโอกาส ขาดการเข้าถึงการศึกษาที่เท่าเทียมและมีคุณภาพเนื่องจากความไม่เพียงพอของปัจจัยและทรัพยากรทางการบริหาร การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายและการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ปัญหาด้านคุณภาพ การศึกษาต่ำกว่ามาตรฐานประเทศและสากล ขาดการขับเคลื่อนหลักสูตรที่เท่าทันเทคโนโลยี และขาดหลักสูตรที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ ด้านบุคลากร ขาดระบบติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนรู้ไม่เน้นการคิดวิเคราะห์และปฏิบัติจริง ปัญหาด้านประสิทธิภาพ โรงเรียนไม่สามารถบริหารจัดการตามความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นได้เนื่องจากการบริหารแบบรวมศูนย์ที่ส่วนกลางเน้นปริมาณมากกว่าคุณภาพ ขาดการตรวจสอบความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมจากภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็ง ปัญหาด้านความปลอดภัย ขาดการจัดระบบความเสี่ยงและความปลอดภัยโดยการมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐและเอกชน สอดคล้องกับรายงานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ที่ระบุว่าปัญหาคุณภาพการศึกษาของไทยต่ำกว่ามาตรฐาน ขาดความเสมอภาคและมีเนื้อหาที่ต้องเรียนจำนวนมากแต่เชื่อมโยงกับการใช้ประโยชน์ในชีวิตน้อย การจัดการเรียนการสอนและการวัดผลไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ผู้เรียนมีปัญหาทักษะพื้นฐาน เช่น การอ่านและเขียนไม่คล่อง ความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสและการเข้าถึงทรัพยากรการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาหลายคนขาดภาวะผู้นำทางวิชาการ คุรุมีความเชี่ยวชาญที่แตกต่างกันทั้งด้านเนื้อหาและการจัดการเรียนการสอน และขาดทักษะการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563)

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะสำคัญในยุคดิจิทัลและอนาคต สามารถสร้างสรรค์ผลงานตามมาตรฐานการศึกษานั้น กระบวนการสำคัญคือการจัดการเรียนรู้ที่จะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงและเป้าหมายที่เปลี่ยนไป เพื่อพัฒนาและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในอนาคต จึงควรออกแบบสร้างสรรค์วิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะและสมรรถนะที่เกิดประโยชน์ต่อชีวิตของผู้เรียนในอนาคต การจัดการศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการวิธีการปฏิบัติงาน ซึ่งมีความสำคัญส่งต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กร การคิดค้นวิธีการ ระบบ หรือรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรเพื่อให้เท่าทันสภาพแวดล้อมภายนอกที่เปลี่ยนแปลง การบริหารจัดการที่เหมาะสมย่อมส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จขององค์กร ดังนั้น ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของสถานศึกษา เนื่องจากสภาพแวดล้อมภายนอกในปัจจุบันได้เข้ามามีผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาอย่างมากมาย (ภูริรัตน์ สุกใส, 2565) สอดคล้องกับ จิราภรณ์ ปกรณ์ (2564) ให้ความเห็นว่า ภาวะผู้นำ

ดิจิทัลมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เนื่องจากเป็นกระบวนการหรือพฤติกรรมของผู้บริหารที่มีความตระหนักถึงความรู้ความเข้าใจ การประเมิน การจัดการ และใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

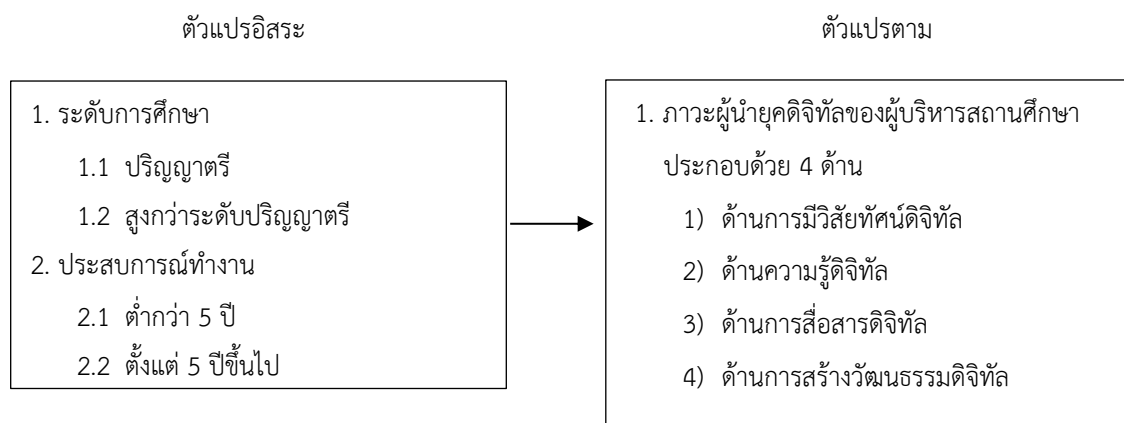
จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะวิจัยภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนด้านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 เพื่อให้ได้ข้อสนเทศ ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลเพื่อนำมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ และส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงานโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนด้านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนด้านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนด้านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ตามแนวคิดของ Zhong (2017) ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนด้านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 แตกต่างกัน
2. บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนด้านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนด้านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 151 คน (โรงเรียนด้านขุนทด, 2567)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในโรงเรียนด้านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 108 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางคิและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 608-609) และได้โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนด้านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของ Zhong (2017) เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในโรงเรียนด้านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 5

2. ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) และการสร้างแบบสอบถามจากตำราของ บุญชม ศรีสะอาด (2553: 74 – 84)

3. การสร้างแบบสอบถาม โดยดำเนินการพัฒนาแบบสอบถามมาจาก วรวิทย์ไชยสัตย์ (2566) ได้จำนวนแบบสอบถาม 40 ข้อ

4 นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

5. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : Index of item objective congruence) ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

7. นำเสนอแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try - out) กับบุคลากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ในโรงเรียนด้านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 5

8. คัดเลือกข้อคำถามที่มีความเหมาะสมจำนวน 40 ข้อ มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
ทั้งฉบับ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach , 1951)
ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.91

9. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวม
ข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการโรงเรียนด้านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 5

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์
ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับคืน จำนวน 108 ชุด คิดเป็น
ร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน
ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ภาวะผู้นำคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนด้านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนด้านขุนทด สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 5 จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้ค่า t-test
(Independent samples)

ผลการวิจัย

1. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนด้านขุน
ทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 โดยภาพรวมและรายด้าน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม
และรายด้าน

ด้านที่	รายการ	ระดับปฏิบัติ		แปลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล	4.07	0.38	มาก	1
2	ด้านความรู้ดิจิทัล	3.69	0.30	มาก	4
3	ด้านการสื่อสารดิจิทัล	3.72	0.31	มาก	3
4	ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล	3.83	0.30	มาก	2
ภาพรวม		3.83	0.20	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนด่านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.20) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.38) รองลงมาคือ ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.30) ด้านการสื่อสารดิจิทัล ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.31) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความรู้ดิจิทัล ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.30)

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนด่านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนด่านขุนทด จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	ระดับปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี		t	p-value
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล	4.07	0.37	4.08	0.41	-.10	.918
2	ด้านความรู้ดิจิทัล	3.67	0.31	3.73	0.28	-1.0	.283
3	ด้านการสื่อสารดิจิทัล	3.73	0.34	3.69	0.27	0.62	.533
4	ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล	3.84	0.29	3.81	0.32	-0.22	.819
ภาพรวม		3.83	0.22	3.83	0.18	-.01	.985

จากตารางที่ 2 พบว่า ครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนด่านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนด้านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนด้านขุนทด จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	ต่ำกว่า 5 ปี		มากกว่า 5 ปีขึ้นไป		t	p-value
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล	4.01	0.40	4.09	0.38	-.91	.362
2	ด้านความรู้ดิจิทัล	3.72	0.30	3.68	0.30	.52	.604
3	ด้านการสื่อสารดิจิทัล	3.69	0.37	3.72	0.30	-.50	.618
4	ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล	3.92	0.33	3.80	0.29	1.64	.103
ภาพรวม		3.83	0.26	3.83	0.19	0.169	.866

จากตารางที่ 3 พบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนด้านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนด้านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 โดยภาพรวมและรายด้านของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนด้านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 มีความสามารถในการปรับตัวและนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ส่งเสริมการพัฒนาทักษะและความรู้ด้านดิจิทัลให้กับบุคลากร พร้อมทั้งสนับสนุนนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลงในทุกภาคส่วนของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาต กมล (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสทวิทยาเขตปทุมธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสทวิทยาเขตปทุมธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระพล สันโดษ (2567) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนด้านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากเนื่องจากผู้บริหารและครูมีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า ทำให้มี

ความรู้และทักษะด้านดิจิทัลที่เพียงพอในการบริหารและพัฒนาการเรียนการสอน การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจึงเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่งผลให้สถานศึกษามีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับยุคดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาศ กมล (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสทวิทยาเขตปทุมธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ผลการเปรียบเทียบพบว่าครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระพล สันโดษ (2567) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 ผลการเปรียบเทียบพบว่าครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบเทียบภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนด่านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก ทั้งผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี โรงเรียนมีนโยบายส่งเสริมและอบรมด้านเทคโนโลยีดิจิทัลให้กับบุคลากรทุกระดับอย่างสม่ำเสมอ การเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และทรัพยากรดิจิทัลในโรงเรียนมีความเท่าเทียมกัน ส่งผลให้บุคลากรสามารถปรับตัวและนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย จุฑามาศ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสทวิทยาเขตปทุมธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ผลการเปรียบเทียบพบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระพล สันโดษ (2567) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 ผลการเปรียบเทียบพบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านดิจิทัลที่ชัดเจน กำหนดเป้าหมายและแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารและพัฒนาสถานศึกษาควรส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเรียนการสอน เป็นต้นแบบในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงและนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาปรับใช้ในสถานศึกษา และเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและนโยบายดิจิทัล เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1.2 ด้านความรู้ดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดอบรมและพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลให้กับผู้บริหาร ครู และบุคลากรในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนให้บุคลากรได้เข้าร่วมหลักสูตรออนไลน์หรือเวิร์กช็อปเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารและการเรียนการสอน จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ดิจิทัล เช่น ฐานข้อมูลออนไลน์ ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ หรือแพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่

สนับสนุนการพัฒนาทักษะดิจิทัลของบุคลากร และสนับสนุนให้ครูและบุคลากรใช้เครื่องมือดิจิทัลในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปปรับปรุงการบริหารจัดการและการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนด้านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5

2.2 ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนด้านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5

เอกสารอ้างอิง

- จิราภรณ์ ปกรณ์. (2564). รูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (คุชชินพนธ์ปริญาคุชชินบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- จุฑามาศ กมล. (2565). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสทวิทยาเขตปทุมธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี. *Journal of Roi Kaensam Academi*, 7(8), 388–389.
- ดาวรุ่งวรรณ ถวิลการ. (2564). บทบาทของเทคโนโลยีดิจิทัลต่อการศึกษไทยในยุค COVID-19. *วารสารวิชาการการศึกษาไทย*, 18(2), 1–15.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *วิธีการวิจัยทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *สถิติสำหรับการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ภูริรัตน์ สุกใส. (2565). ภาวะผู้นำดิจิทัลกับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. *วารสารบริหารการศึกษา*, 12(1), 20–35.
- โรงเรียนด้านขุนทด. (2567). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2567*. นครราชสีมา: ผู้แต่ง.
- วรวิทย์ ไซสัดย์. (2566). ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).
- วีระพล สันโดษ. (2567). ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6. *วารสารวิชาการแสงอีสาน*, 21(1), 93–109.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). *รายงานคุณภาพการศึกษาของไทย ปี 2563*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อัมพร พินะสา. (2563). *ปัญหาการศึกษาไทยและแนวทางแก้ไข*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16(3), 297–334. <https://doi.org/10.1007/BF02310555>

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.

<https://doi.org/10.1177/001316447003000308>

Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 22(140), 1–55.

Zhong, X. (2017). Digital leadership in school administration: A new paradigm for educational management. *Journal of Educational Leadership and Policy Studies*, 12(3), 45–60.

การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา
วิทยาลัยเทคนิคนครโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
Information technology management among educational
institution administrators Nakhon Korat Technical College Office
of the Vocational Education Commission

ธีรพงษ์ อินทรสมบัติ¹ และคัมภีร์ สุดแท้²

วิทยาลัยนครราชสีมา

Teerapong Intarasombat¹ and Khambhee Sudtae²

Nakhonratchasima College

Corresponding Author E-mail : bignengteerapong@gmail.com, Khambhee@gmail.com

(Received: 14 March, 2025; Edit: 21 March, 2025 ; accepted: 23 March, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษาวิทยาลัยเทคนิคนครโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคนครโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้แก่บุคลากรของวิทยาลัยเทคนิคนครโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ปีการศึกษา 2567 จำนวน 80 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครซี่และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคนครโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน
2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคนครโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน และระดับการศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ, วิทยาลัยเทคนิคนครโคราช, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aims to : 1) Study the level of information technology management of educational administrators of Nakhon Ratchasima Technical College, Office of the Vocational Education Commission. 2) to compare information technology management of educational administrators at Nakhon Ratchasima Technical College, Office of the Vocational Education Commission. Categorized by work experience and education level, the sample group was personnel of Nakhon Ratchasima Technical College, Office of the Vocational Education Commission. the academic year 2024. consisted of 80 The sample group was selected according to the Krejci and Morgan table. The instrument used was a 5-level rating scale questionnaire. The consistency index was obtained between 0.67 - 1.00, and the reliability of the whole report is equal to 0.94 The statistical methods used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and t - test.

The research findings are as follows

1. Information technology management among educational institution administrators Nakhon Korat Technical College Office of the Vocational Education Commission., was generally at a high level.
2. Information technology management among educational institution administrators Nakhon Korat Technical College Office of the Vocational Education Commission, categorized by work experience and educational level, showed no differences in the overall aspects.

Keywords : Information technology management, Nakhon Korat Technical College, Educational institution administrators.

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันมากขึ้น เพราะช่วยลดขั้นตอนในการดำเนินการก่อให้เกิดความประหยัดทั้งด้านเวลา และงบประมาณ เทคโนโลยีสารสนเทศจึงเป็นสิ่งจำเป็น และเป็นที่ยอมรับในยุคปัจจุบัน รวมถึงหน่วยงานต่าง ๆ เล็งเห็นความจำเป็นในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศดำเนินงาน การบริหารงาน และการตัดสินใจ ซึ่งในหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนทั้งในวงการธุรกิจ อุตสาหกรรมและการศึกษาจำเป็นต้องมีข้อมูลสารสนเทศที่ดีเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 กำหนดให้เพิ่มโอกาสและความเสมอภาค ในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับคนทุกช่วงวัย พัฒนาระบบข้อมูลด้านการศึกษามีมาตรฐานเชื่อมโยงและเข้าถึงได้ มนุษย์ทุกคนควรเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเป็นกำลังในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในประเทศให้ก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผลการพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้องค์กรหรือ

หน่วยงานต้องเรียนรู้และนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมและทันสมัย เข้ามาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานในองค์กรหรือหน่วยงานของตน (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2552)

ประเทศไทยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งจะเห็นได้ จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ให้ความสำคัญต่อการ เปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งการพัฒนาประเทศไทยกำลังอยู่ในห้วงเวลาของการปฏิรูป ประเทศเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่สั่งสมมานาน ท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลง การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา พ.ศ. 2562 – 2563 มีการระบาดทั่วโลก สังคมจึงต้องเตรียมพร้อมหลายเรื่อง เริ่มต้นจากชีวิตของคนเราที่เปลี่ยนแปลงไป ขณะที่หลายหน่วยงาน องค์กร ต่างปรับความคิด พฤติกรรม และวิธีการทำงานที่มีความยืดหยุ่นมากขึ้น เมื่อวิกฤตการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา ภาคการศึกษาเป็นอีกภาคส่วนหนึ่งที่เกิดการปรับตัวครั้งใหญ่ทั่วโลกและในประเทศไทย โรงเรียน ครู และนักเรียน นักศึกษา ต้องหันมาใช้ในการเรียนรู้ทางไกล และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้จะกลายเป็นความปกติใหม่ของการศึกษาไทย อาจเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีของครู การจัดการเรียนทางไกล และการเรียนออนไลน์ที่ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพสูง สำหรับผู้เรียนทุกคนต้องพึ่งพาหลายปัจจัย ทั้งความพร้อมด้านเทคโนโลยี ความพร้อมของครูในการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ และความพร้อมของครอบครัวและนักเรียนในการเรียนรู้จากที่บ้าน ปัจจัยเหล่านี้มีต้นทุนมหาศาล (เสาวรัช รัตนคำฟู, 2563)

การแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้น กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า “การศึกษาแห่งอนาคตเป็นจริงได้ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร” (Enabling future education with information and communication technology) หมายถึง การพัฒนาทรัพยากรบุคคลทั้งผู้เรียนผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา โดยเพิ่มสมรรถนะให้มีวัฒนธรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม วิจารณ์ญาณและรู้เท่าทัน ด้วยการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ การบริหารจัดการอย่างบูรณาการ ร่วมกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพเพื่อการศึกษาแห่งอนาคต โดยเฉพาะนโยบาย และจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ในปี 2563 ได้มีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาใช้ในการจัดการ เรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรมและกว้างขวาง ในการแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ และใช้ดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ มีการจัดการเรียนการสอนเพื่อฝึกทักษะการคิดแบบมีเหตุผลและเป็นขั้นตอน พร้อมทั้งการพัฒนาครูให้มีความชำนาญในการสอนภาษาคอมพิวเตอร์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้มีการจัดทำแนวทางการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โดยมีเนื้อหาทั้งในส่วนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนทั้งรูปแบบปกติ และการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน บทบาทในการเรียนของนักเรียน บทบาทในการสอนของครูการเรียนในชั้นเรียน (Onsite) การเรียนผ่านโทรทัศน์ (On-air) และการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online) สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ คือ การพัฒนาการเรียนออนไลน์ ๖ ให้มีประสิทธิภาพโดยการพัฒนาแบบการเรียนรู้แบบการโต้ตอบ (Interactive) ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับผู้สอน ในการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นต้องหาวิธีการในการบริหารจัดการศึกษาและพัฒนากระบวนการบริหารด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อเตรียมความพร้อมในการบริหารจัดการ

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคนครโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคนคร

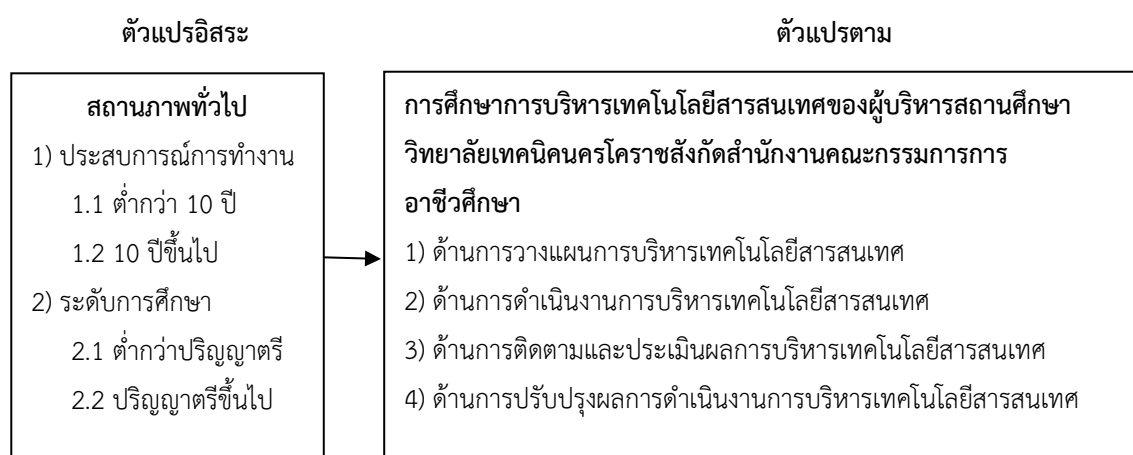
โคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ใน 4 ด้านประกอบด้วย 1) ด้านการวางแผนการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ 2) ด้านการดำเนินงานการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ 3) ด้านการติดตามตรวจสอบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ และ 4) ด้านการปรับปรุงการดำเนินงานการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากร ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนา ปรับปรุง กำหนดนโยบายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ ของวิทยาลัยเทคนิคนครโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บรรลุตามเป้าหมาย พันธกิจ และกลยุทธ์ที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคนครโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคนครโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน และระดับการศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา ในวิทยาลัยเทคนิคนครโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้ศึกษาขอบข่ายการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ Horn (1991) , Ramsay (2006) , ประสิทธิ์ ทัพพุดิ และครุฑิต มาลัยวงศ์ (2549), Unbeach (1998 : อ้างถึงใน ปราวีณยา สุวรรณโชติ, 2549) , ขงภูธรณ์ สงวนแก้ว (2549) ประภาพร แต้มทอง (2554) , เกียรติศักดิ์ แซ่ด่าน (2555) , ภูผาภูมิ โมริย์ (2556) , Madiha (2013) , เรณู จันทพันธ์ (2557) , ศักดิ์ศรีน อางหาญ (2560) , กนกวรรณ ปาลกะเชนทร์ (2561) , อภิญา รัตนโกเมศ (2562) , ปาหนัน เวฬุวัน (2564) และธนาภรณ์ ธาราบรรพต (2565) นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคนครโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา แตกต่างกัน
2. บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคนครโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรวิทยาลัยเทคนิคนครโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ปีการศึกษา 2567 ประกอบด้วยครูผู้สอน จำนวน 71 คน และบุคลากรอื่น จำนวน 37 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 108 คน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2567)
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรวิทยาลัยเทคนิคนครโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ปีการศึกษา 2567 จำนวน 80 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครซี่และมอร์แกน (krejcie & morgan, 1970) เลือกโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย
- ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) เกี่ยวกับ ประสบการณ์การทำงาน และระดับการศึกษา
- ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคนครโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ (Likert, R. 1932).

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

- เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้
1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ ตามแนวคิดสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
 2. ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) และการสร้างแบบสอบถามจากตำราของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)
 3. ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถาม โดยดำเนินการพัฒนาแบบสอบถามมาจากตามแนวคิดทฤษฎีของ Horn(1991) ได้จำนวนแบบสอบถาม 40 ข้อ
 4. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ
 5. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง

ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : Index of item objective congruence) ผลการวิเคราะห์พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 และผ่านเกณฑ์ทุกข้อ

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

7. นำเสนอแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try - out) กับบุคลากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ในวิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา อำเภอเมือง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

8. คัดเลือกข้อคำถามที่มีความเหมาะสมจำนวน 40 ข้อ มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.94

9. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับคืน จำนวน 80 ชุด คิดเป็นร้อยละ 10

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับประสบการณ์การทำงาน และระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา ในวิทยาลัยเทคนิคโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และระดับการศึกษา โดยใช้ค่า t-test (Independent samples)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อการศึกษาการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคนครโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคนครโคราช โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1	ด้านการวางแผนการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.95	0.78	มาก	2
2	ด้านการดำเนินงานการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.98	0.73	มาก	1
3	ด้านการติดตามและประเมินผลการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.92	0.75	มาก	3
4	ด้านการปรับปรุงผลการดำเนินงานการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.88	0.75	มาก	4
ภาพรวม		3.93	0.73	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคนครโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.93$, S.D.= 0.73) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการดำเนินงานการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X}=3.98$, S.D.= 0.73) รองลงมาได้แก่ด้านการวางแผนการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X}=3.95$, S.D.= 0.78) และด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการปรับปรุงผลการดำเนินงานการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X}=3.88$, S.D.= 0.75)

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคนครโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน และระดับการศึกษา แสดงดังตารางที่ 2-3

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคนครโคราช จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	ต่ำกว่า 10 ปี		10 ปีขึ้นไป		t	p-value
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านการวางแผนการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.97	0.93	3.93	0.67	0.22	.823
2	ด้านการดำเนินงานการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.03	0.87	3.95	0.64	0.47	.635
3	ด้าน การติดตามและประเมินผลการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.97	0.87	3.88	0.68	0.52	.604
4	ด้าน การปรับปรุงผลการดำเนินงานการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.96	0.87	3.84	0.68	0.70	.485
ภาพรวม		3.99	0.87	3.90	0.64	0.49	.623

จากตารางที่ 2 พบว่า บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการศึกษาการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคนครโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคนครโคราช จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	ต่ำกว่า ปริญญาตรี		ปริญญาตรี ขึ้นไป		t	P-value
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านการวางแผนการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.95	0.88	3.94	0.76	0.06	.955
2	ด้าน การดำเนินงานการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.95	0.86	3.99	0.70	-0.18	.860
3	ด้าน การติดตามและประเมินผลการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.94	0.85	3.91	0.73	0.14	.892
4	ด้าน การปรับปรุงผลการดำเนินงานการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.91	0.82	3.87	0.73	0.17	.862
	ภาพรวม	3.94	0.83	3.93	0.70	0.05	.959

จากตารางที่ 3 พบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคนครโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย มีประเด็นสำคัญอภิปราย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อการศึกษาการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคนครโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการดำเนินงานการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ รองลงมาคือด้านการวางแผนการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ รองลงมา คือด้านการติดตามและประเมินผลการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการปรับปรุงผลการดำเนินงานการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาวิทยาลัยเทคนิคนครโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตระหนักถึงความสำคัญในการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา โดยมีการดำเนินงาน การวางแผน การติดตามประเมินผล และปรับปรุงผลการบริหารด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างชัดเจน เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงาน และอำนวยความสะดวกรวดเร็วต่อผู้ปฏิบัติงานและผู้รับบริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปวีรพรต ธงธวัช, โสภณ เพ็ชรพวง, และคณะ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ด้านการดำเนินการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยาณี บังสี และชนมณี ศิลาณกิจ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้ ตามทฤษฎีของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีของข้าราชการครู โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการศึกษากาการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคนครโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2.1 ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการศึกษากาการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคนครโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากร วิทยาลัยเทคนิคนครโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน ต่างกันมีการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศภายในสถานศึกษาโดยทั่วถึง และได้รับการส่งเสริมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศไม่แตกต่างกัน เพราะบุคลากรสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศภายในสถานศึกษา มาใช้กับงานในหน้าที่ของตนเองได้ เช่น ด้านการบริหารจัดการและใช้เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การส่งเสริมและสนับสนุนทางการศึกษา และระบบติดตามช่วยเหลือผู้เรียน ดังนั้นไม่ว่าบุคลากรจะมีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน ก็สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศภายในสถานศึกษาและได้รับการสนับสนุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเท่าเทียมกัน ส่งผลให้การจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุภาวรัตน์ ชันติกรม (2565) ที่ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการ สื่อสารเพื่อการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ทั้งในรายด้านและในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภกร วงศ์ใหญ่ (2565). ได้ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการโรงเรียนเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร. จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการศึกษากาการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคนครโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาวิทยาลัยเทคนิคนครโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเน้นความเท่าเทียม ด้านการสนับสนุนเพิ่มโอกาสการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศภายในสถานศึกษาของบุคลากรทุกคน ตามความสนใจ โดยไม่แบ่งแยกระดับการศึกษา ผู้บริหารจะสนับสนุนให้ครูมีโอกาสนในการพัฒนาตนเองและเพิ่มพูนความรู้ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ กนกวรรณ ปาลกะเชนทร์ (2561) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต1 พบว่า การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับผลวิจัยของ นารินทร์ เพชรคง (2564) ได้ศึกษาเรื่องสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการ

สื่อสารของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในพื้นที่เขตจตุจักร สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครในพื้นที่เขตจตุจักร จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการดำเนินงานการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้บริหารควรตระหนักและเห็นถึงความสำคัญ ยอมรับในความคิดเห็น ความรู้ความสามารถของครูผู้สอน รวมถึงการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาตนเองของบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้บุคลากรเป็นผู้ร่วมขับเคลื่อนนโยบายหรือการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศภายในสถานศึกษา ให้เกิดความสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

1.2 ด้านการวางแผนการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้บริหารควรมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถและความถนัดของบุคคล และมอบหมายงานอย่างเป็นระบบ มีความหลากหลายและแตกต่างกันไป ตามเป้าหมายการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศภายในสถานศึกษา รวมถึงความต้องการในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนและบุคลากร เรื่องการใช้งานระบบสารสนเทศภายในสถานศึกษา การบริหารจัดการห้องเรียนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร หรือแม้กระทั่งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่นๆ ของสถานศึกษา มีแผนงานและการจัดครูผู้รับผิดชอบงานในหน้าที่นั้นๆ ให้ครูและบุคลากรรับรู้ และเข้าใจในหน้าที่ตนเองได้รับมอบหมาย การมอบหมายงานของผู้บริหารในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้งานในหน้าที่ต่างๆ ประสบความสำเร็จ

1.3 ด้านการติดตามและประเมินผลการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้บริหารควรจัดให้มีแผนงาน การติดตามและประเมินผลการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งอาจจัดในรูปแบบของคณะกรรมการดำเนินงานติดตาม และใช้เครื่องมือในการประเมินผลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยได้รับการเห็นชอบ จากคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับสารสนเทศและแนวทางพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศภายในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัญหาในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคนครโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคนครโคราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2552). *แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่ 2) ของประเทศไทย พ.ศ. 2552-2556*. กรุงเทพฯ: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). *แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

- _____. (2563). แผนปฏิบัติการดิจิทัลเพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2563–2565. สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2564, จาก <https://shorturl.asia/cqKxU>
- กนกวรรณ ปาลกะเชนทร์. (2561). การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- กัลยาณี บังสี และชนมณี ศิลานุกิจ. (2566). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร. วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. (ปีที่ไม่ระบุ), (กุมภาพันธ์เลขหน้า).
- เกียรติศักดิ์ แซ่ด่าน. (2555). แนวทางการบริหารการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ชฎาภรณ์ สงวนแก้ว. (2549). การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาการใช้ไอซีทีเพื่อการเรียนรู้ (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- ธนาภรณ์ ธาราบรรพต. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3 และนานาชาติ ครั้งที่ 2 (หน้า 469–481).
- นารินทร์ เพชรคง. (2564). สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในพื้นที่เขตจตุจักร. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 8(1), 238–255.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประภาส แต้มทอง. (2554). การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ประสิทธิ์ ทิฆมพุด และครรชิต มัลยวงศ์. (2549). การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ. กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้ากรุ๊ป.
- ปวีรพร ธงธวัช โสภณ เพ็ชรพวง และสมคิด นาคขวัญ. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารกับประสิทธิผลของระบบสารสนเทศของสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ปาหนัน เวฬุวัน. (2564). การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานของฝ่ายการศึกษาสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-2019) (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ภูผาภูมิ โมริย์. (2556). การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศการสื่อสารและประชาสัมพันธ์: กรณีศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ยุภาวรัตน์ ชันติกรม. (2565). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อ

- การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*, 5(3), 37-51. สืบค้นจาก https://so02.tcithaijo.org/index.php/human_dru/article/view/257993
- เรณู จันทพันธ์. (2557). การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา. นครศรีธรรมราช: รุ่งศิริการพิมพ์.
- ศักดิ์ศรีน อางหาญ. (2560). การศึกษาการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ศุภกร วงศ์ใหญ่. (2565). การบริหารจัดการโรงเรียนเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร. *วารสารพัฒนาสังคมและชุมชน*, 9(1), 417-428.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2567). สืบค้นจาก <https://www.vec.go.th/Default.aspx?tabid=134>
- เสาวรัง รัตนคำฟู. (2563). วิถีชีวิตโควิด-19 การประกาศต้องเร่งลดพื้นที่ดิจิทัลเพื่อความเท่าเทียมในห้องเรียนออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2563.
- อภิญา รัตนโกเมศ. (2552). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 32(4), 180-191.
- Horn, V. (1991). *Advance technology in education: An introduction to videodiscs, robotic, optical memory, peripherals, new software tools and high-tech staff development*. California: Brooks/Cole.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 22, 5-55.
- Shah, M. (2014). Impact of management information systems (MIS) on school administration: What the literature says. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 116, 2799-2804.
- Ramsay, G. (2006). Teaching and learning with information and communication technology: Success through a whole school approach. *School Administration: What the Literature Says*.
- Unbeach. (1998, as cited in Prawinya Suwannachot, 2006). กรณีศึกษากระบวนการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศในโรงเรียน. (Master's thesis, Chulalongkorn Unive

การศึกษาความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน
ของโรงเรียนวังวารินราษฎร์พัฒนา
A Study of Satisfaction with the Implementation of
the School Lunch Program at Wangwareewonratwattana School

ศิริมงคล ทนทอง

โรงเรียนวังวารินราษฎร์พัฒนา

Sirimongkol Thonthong

Wangwareewonratwattana School

Corresponding Author E-mail : thonthongsep@gmail.com

(Received: 8 January, 2025; Edit: 17 March, 2025 ; accepted: 19 March, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของนักเรียนโรงเรียนวังวารินราษฎร์พัฒนา 2) เปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของนักเรียนในเพศและระดับชั้นของโรงเรียนวังวารินราษฎร์พัฒนา ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นอนุบาล 2 - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 84 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนวังวารินราษฎร์พัฒนาจำนวน 5 ด้าน (25 ข้อ) ประกอบด้วย ด้านคุณภาพอาหาร ด้านความสะอาดและความปลอดภัย ด้านภาชนะและอุปกรณ์ประกอบอาหาร ด้านสถานที่ประกอบและรับประทานอาหาร และด้านการให้บริการนักเรียน สถิติที่ใช้รวบรวมข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนโดยใช้การทดสอบ Mann-Whitney U และ Kruskal-Wallis

ผลการศึกษาพบว่า

1. ความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน นักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจโดยรวมระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\mu=4.57$) เมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่า มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด 4 ด้าน คือ ด้านการให้บริการนักเรียน ($\mu=4.70$) ด้านความสะอาดและความปลอดภัย ($\mu=4.62$) ด้านคุณภาพอาหาร ($\mu=4.58$) และ ด้านภาชนะและอุปกรณ์ประกอบอาหาร ($\mu=4.51$) ตามลำดับ และด้าน ที่มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด มี 1 ด้าน คือ ด้านสถานที่ประกอบและรับประทานอาหาร ($\mu=4.45$)

2. ผลการเปรียบเทียบเพศ และระดับชั้นเรียน กับความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน พบว่ามีความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ, โครงการอาหารกลางวัน, โรงเรียนวังวารินราษฎร์พัฒนา

Abstract

This research aimed to: 1) study the satisfaction of students at Wangwareewonratwattana School regarding the implementation of the lunch program and 2) Compare satisfaction with the implementation of the lunch program of students across gender and grade level at Wangwareewonratwattana School. The population for this study consisted of 84 students, ranging from Kindergarten 2 to Grade 6. The tool used to collect data was a questionnaire regarding satisfaction with the lunch program operations of Wangwareewonratwattana School in 5 areas (25 items), consisting of food quality. Cleanliness and safety Containers and cooking equipment Places for assembly and eating and student services. The statistical methods used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and analysis of variance using Mann-Whitney U and Kruskal-Wallis tests.

The results were as follows ;

1. Satisfaction with the implementation of the school lunch program Most students had the highest overall satisfaction level ($\mu=4.57$). When separated into each area, it was found that There were the highest levels of satisfaction in 4 areas: student service ($\mu=4.70$), cleanliness and safety ($\mu=4.62$), food quality ($\mu=4.58$) and food containers and equipment ($\mu=4.51$), respectively, and one aspect with a high level of satisfaction was the cooking and eating place ($\mu=4.45$).
2. The results of the comparison of gender and grade level with satisfaction with the school lunch program found that there was no difference in overall satisfaction with the school lunch program.

Keywords: Satisfaction, Lunch Program, Wangwareewonratwattana School.

บทนำ

การเสริมสร้างสุขภาพอนามัยให้แก่เด็กและเยาวชนมีคุณลักษณะเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีวิถีพอเพียง เป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลที่ได้กำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (2560-2579) ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน โดยให้ความสำคัญกับการสร้างเสริมให้คนไทยมีสุขภาพสุภาพที่ดี ดังนั้นอาหาร โภชนาการและการสร้างให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมโภชนาการ จึงเป็นปัจจัยหลักในการสร้างเสริมให้คนไทยมีคุณลักษณะดังกล่าว การที่เด็กไทยจะมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง สมวัย ไม่มีปัญหาภาวะทุพโภชนาการและมีสมองพร้อมที่จะเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยที่ส่งเสริมหลายประการ โดยเฉพาะปัจจัยทางด้านโภชนาการเพราะการเจริญเติบโตของร่างกายทุกส่วน ต้องการอาหารในการเสริมสร้าง ซ่อมแซมและบำรุงให้ร่างกายมีความสมบูรณ์แข็งแรงอยู่เสมอ อาหารยังช่วยเสริมความสามารถในการใช้สมองให้เกิดประโยชน์ในการคิดแก้ปัญหาส่งเสริมสุขภาพจิตให้อยู่ในสภาวะที่ดี การบริโภคอาหารให้ได้สัดส่วนตามวัยและถูกสุขลักษณะของแต่ละบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กวัยเรียน เป็นระยะที่ร่างกายกำลังเจริญเติบโตซ่อม

ต้องการอาหารที่จะไปบำรุงร่างกาย ส่งเสริมการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกาย รวมทั้งส่งเสริมการเจริญเติบโตทางสมอง เพิ่มพูนความคิดด้านสติปัญญา (กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน, 2562)

โรงเรียนประถมศึกษา การจัดบริการอาหารกลางวันนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะอาหารกลางวันเป็นมื้อที่สำคัญยิ่งสำหรับนักเรียนที่ต้องใช้พลังงานในการเล่าเรียนตลอดทั้งวัน การได้รับประทานอาหารกลางวันไม่เพียงพอจะทำให้ผลการเรียนเสียไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กบ้านไกล ที่รับประทานอาหารเช้าไม่ทันหรือต้องรับประทานอาหารเช้าเพื่อมาโรงเรียนให้ทัน ขณะเดียวกันยังเป็นการอบรมมารยาทในการรับประทานอาหารแก่นักเรียนในภาคปฏิบัติ นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างนิสัยให้รู้จักการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์แก่ร่างกายขจัดเจตคติผิด ๆ ที่มีต่ออาหารที่มีประโยชน์ให้หมดไป การจัดโครงการอาหารกลางวัน ในโรงเรียนไม่ได้เป็นหน้าที่ของคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ แต่หากเป็นหน้าที่ของทุก ๆ คนที่เกี่ยวข้อง เริ่มตั้งแต่บิดา มารดา ครู นักเรียน และบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน รวมทั้งบูรณาการวิชาต่าง ๆ เข้าในโครงการด้วย และกิจกรรมนั้นต้องเน้นการปฏิบัติเป็นสำคัญ (วีรวรรณ นุชผักแว่น, 2557)

โรงเรียนวังวาริวนราชูร์พัฒนามีรูปแบบการจัดอาหารกลางวัน โดยกำหนดจากผู้ที่มีความรู้ด้านโภชนาการ และอาหารเป็นอย่างดี ตามโปรแกรม Thai School Lunch (TSL) โดยโรงเรียนจัดอาหารมื้อกลางวันให้นักเรียนทุกคนและเป็นไปตามหลักการซึ่งจะต้องได้รับพลังงานจากอาหารที่เหมาะสม เพื่อให้นักเรียนได้รับประทานอาหารให้เพียงพอกับความต้องการของร่างกาย ในด้านปริมาณและคุณภาพ รวมทั้งความรู้ และปลูกฝังนิสัยในการปฏิบัติเกี่ยวกับการรับประทานอาหารที่ถูกต้องให้แก่ นักเรียน โดยคาดหวังว่าความรู้และพฤติกรรมเหล่านี้จะติดตัวเด็กนักเรียนกลับไปที่บ้านเข้าสู่สังคมได้ในที่สุด ซึ่งโรงเรียนได้ตระหนัก ในเรื่องนี้ โดยถือเป็นงานหลักและหน้าที่การสร้างสรรค์สังคมให้สมบูรณ์ให้เกิดขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จึงสนใจที่จะศึกษาความพึงพอใจของการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนวังวาริวนราชูร์พัฒนา เพื่อนำข้อมูลจากการศึกษา มาเสนอแนวทางในการปรับปรุง เพื่อพัฒนาการจัดรูปแบบอาหารกลางวันของนักเรียนให้ดีขึ้น และสามารถเป็นแนวทางให้กับสถานศึกษาอื่น ๆ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการอาหารกลางวันของนักเรียนโรงเรียนวังวาริวนราชูร์พัฒนา
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ของนักเรียนจำแนกตามเพศ และระดับชั้นเรียน ของโรงเรียนวังวาริวนราชูร์พัฒนา

3. ลักษณะของเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 1 ฉบับ โดยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนวังวาริวนราชภัฏรพัฒนา แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ เพศ ระดับชั้นที่เรียน โดยมีลักษณะเป็นข้อคำถามให้ตอบสั้น ๆ

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนวังวาริวนราชภัฏรพัฒนา 5 ด้าน คือ ด้านคุณภาพอาหาร ด้านความสะอาดและความปลอดภัย ด้านภาชนะและอุปกรณ์ประกอบอาหาร ด้านสถานที่ประกอบและรับประทานอาหาร และด้านการให้บริการนักเรียน โดยมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด (Close-ended question) 25 ข้อ ลักษณะของคำตอบใช้รูปแบบ Likert Scale 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่น ๆ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวม แนวความคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความพึงพอใจความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนวังวาริวนราชภัฏรพัฒนา 5 ด้าน คือ ด้านคุณภาพอาหาร ด้านความสะอาดและความปลอดภัย ด้านภาชนะและอุปกรณ์ประกอบอาหาร ด้านสถานที่ประกอบและรับประทานอาหาร และด้านการให้บริการนักเรียน จำแนกตามเพศ โดยใช้การทดสอบ Mann-Whitney U และจำแนกตามระดับชั้นเรียน โดยใช้การทดสอบ Kruskal-Wallis

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัยในรูปของตารางตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของนักเรียนโรงเรียนวังวาริวนราชภัฏรพัฒนาดังตาราง 1 - 2

ตารางที่ 1 ค่าความถี่ ร้อยละ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของประชากร (N=84)

สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.เพศ		
1.1 เพศชาย	45	53.57
1.2 เพศหญิง	39	46.43
รวม	84	100
2. ระดับชั้นเรียน		
2.1 ระดับชั้นอนุบาล	22	26.19
2.2 ระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น	28	33.33
2.3 ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย	34	40.48
รวม	84	100

จากตารางที่ 1 แสดงปัจจัยส่วนบุคคลของประชากร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย มีจำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 53.57 และเพศหญิง มีจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 46.43 และประชากรส่วนใหญ่ อยู่ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 40.48 รองลงมาคือระดับประถมศึกษาตอนต้น จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และระดับชั้นอนุบาล มีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 26.19

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนวังวารินราษฎร์พัฒนา โดยรวม และรายด้าน

รายการประเมิน	N=84		ระดับความพึง
	μ	σ	พอใจ
1. ด้านคุณภาพอาหาร	4.58	0.24	มากที่สุด
2. ด้านความสะอาดและความปลอดภัย	4.62	0.22	มากที่สุด
3. ด้านลักษณะและอุปกรณ์ประกอบอาหาร	4.51	0.26	มากที่สุด
4. ด้านสถานที่ประกอบและรับประทานอาหาร	4.45	0.25	มาก
5. ด้านการให้บริการนักเรียน	4.70	0.18	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้าน	4.57	0.09	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่าความพึงพอใจในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน วังวารินราษฎร์พัฒนา โดยรวมมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\mu=4.57$) เมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่า มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด 4 ด้าน คือ ด้านการให้บริการนักเรียน ($\mu=4.70$) ด้านความสะอาดและความปลอดภัย ($\mu=4.62$) ด้านคุณภาพอาหาร ($\mu=4.58$) และ ด้านลักษณะและอุปกรณ์ประกอบอาหาร ($\mu=4.51$) ตามลำดับ และด้านที่มีความพึงพอใจระดับมาก มี 1 ด้าน คือ ด้านสถานที่ประกอบและรับประทานอาหาร ($\mu=4.45$)

2. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ของนักเรียนในระดับชั้น
ของโรงเรียนวังวารินราษฎร์พัฒนา ดังตาราง 3 - 4

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักเรียนต่อการดำเนินงานโครงการ
อาหารกลางวันของโรงเรียนวังวารินราษฎร์พัฒนา โดยรวม และรายด้าน จำแนกตามเพศ

รายการประเมิน	เพศ				U	Sig
	ชาย (N=45)		หญิง (N=39)			
	μ	σ	μ	σ		
1. ด้านคุณภาพอาหาร	4.62	0.21	4.53	0.26	710	.06
2. ด้านความสะอาดและความปลอดภัย	4.59	0.23	4.66	0.20	735	.09
3. ด้านภาชนะและอุปกรณ์ประกอบอาหาร	4.50	0.24	4.51	0.27	861.50	.44
4. ด้านสถานที่ประกอบและรับประทานอาหาร	4.39	0.29	4.51	0.19	641	.13
5. ด้านการให้บริการนักเรียน	4.69	0.20	4.72	0.16	848	.38
ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้าน	4.56	0.12	4.59	0.11	755	.13

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของ
โรงเรียนวังวารินราษฎร์พัฒนา ของนักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการอาหาร
กลางวัน โดยรวมทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านคุณภาพอาหาร ด้านความสะอาดและความปลอดภัย ด้านภาชนะและอุปกรณ์
ประกอบอาหาร ด้านสถานที่ประกอบและรับประทานอาหาร และด้านการให้บริการนักเรียนไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักเรียนต่อการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนวังวารีวนราษฎร์พัฒนา โดยรวม และรายด้าน จำแนกตามระดับชั้นเรียน

รายการประเมิน	ระดับชั้นเรียน						KW.	Sig
	อนุบาล		ประถมศึกษา		ประถมศึกษา			
	(N=22)		ตอนต้น		ตอนปลาย			
			(N=28)		(N=34)			
	μ	σ	μ	σ	μ	σ		
1. ด้านคุณภาพอาหาร	4.70	0.16	4.59	0.20	4.47	0.26	12.58	.00*
2. ด้านความสะอาดและความปลอดภัย	4.62	0.22	4.58	0.20	4.66	0.23	1.96	.37
3. ด้านภาชนะและอุปกรณ์ประกอบอาหาร	4.53	0.24	4.50	0.26	4.50	0.26	.02	.99
4. ด้านสถานที่ประกอบและรับประทานอาหาร	4.52	0.25	4.47	0.21	4.38	0.27	5.11	.08
5. ด้านการให้บริการนักเรียน	4.72	0.16	4.64	0.21	4.75	0.16	5.67	.06
ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้าน	4.62	0.09	4.56	0.07	4.55	0.15	6.73	.35

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนวังวารีวนราษฎร์พัฒนา ของนักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน มีระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน โดยรวมทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านคุณภาพอาหาร ด้านความสะอาดและความปลอดภัย ด้านภาชนะและอุปกรณ์ประกอบอาหาร ด้านสถานที่ประกอบและรับประทานอาหาร และด้านการให้บริการนักเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. ความพึงพอใจในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนวังวารีวนราษฎร์พัฒนา โดยรวมมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\mu=4.57$) โดยพบว่า 1) ด้านการให้บริการนักเรียน มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\mu=4.70$) พบว่า ครูเวรใช้วาจาสุภาพ จัดระบบนักเรียนเวรดูแลความเรียบร้อย การต่อแถวรับอาหาร อาหารมีปริมาณเพียงพอ และความรวดเร็วของการให้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับ วิภาวี คำวงษ์ (2563) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนในการใช้บริการโรงอาหารโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ปทุมธานี พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจด้านคุณภาพและการบริการในระดับมาก 2) ด้านความสะอาดและความปลอดภัย มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\mu=4.62$) พบว่า เมนูอาหารคำนึงถึงคุณค่าทางอาหาร งานชิ้นสะอาด คุณภาพของเครื่องปรุงและวัตถุดิบ ความสดใหม่และความร้อนของอาหาร และ ความหลากหลาย ของอาหาร ซึ่งสอดคล้องกับ อุไรรัตน์ วัฒนางวนศักดิ์ (2545) ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคและสุขาภิบาลในโรงอาหาร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิต

พบว่า ศูนย์อาหารที่นักศึกษาพึงพอใจมากที่สุด ด้านอาหาร คือ การจัดการกับอาหารที่ปรุงเสร็จแล้วในภาชนะที่สะอาด และมีการจัดเก็บในภาชนะบรรจุอาหารที่มีฝาปิดมิดชิด ป้องกันฝุ่นละอองและแมลงวันที่จะมาตอม 3) ด้านคุณภาพอาหาร มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\mu=4.58$) พบว่า มีการจัดรายการอาหารตามโปรแกรม Thai School Lunch (TSL) เป็นอาหารปรุงสุก รสชาติอาหาร มีเจ้าหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานอาหาร และมีน้ำดื่มสะอาดไว้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับ สุชิน ม่วงมี, เฉลิมวิทย์ ฉิมตระกูล และพันธ์นันท์ สีนาง (2565) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบริหารจัดการงานโภชนาการของโรงเรียนกีฬาจังหวัดอ่างทอง สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พบว่า ด้านอาหารและเครื่องดื่ม นักเรียนมีความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นลำดับแรก 4) ด้านภาชนะและอุปกรณ์ประกอบอาหาร มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\mu=4.51$) พบว่า อาหารที่ปรุงสำเร็จจัดเก็บในภาชนะที่ปิดสนิท งานชิ้นและถาดอาหารสะอาด มีผ้าคลุมอาหาร มีการใช้ถุงมือและอุปกรณ์หยิบจับอาหาร และแก้วน้ำดื่มนักเรียนนำมาเอง สอดคล้องกับ สมศรี ด้านตระกูล (2552) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อโครงการอาหารกลางวันด้านภาชนะและอุปกรณ์ระดับมาก และ 5) ด้านสถานที่ประกอบและรับประทานอาหาร มีระดับความพึงพอใจมาก ($\mu=4.45$) พบว่า ภายในโรงอาหารสะอาดถูกสุขลักษณะ โต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งรับประทานอาหารมีความสะอาดแต่ยังไม่โต๊ะเก้าอี้เด็กอนุบาลไว้คอยบริการ มีการบริหารจัดการเศษอาหารที่นักเรียนรับประทานเหลืออย่างเหมาะสม ในโรงอาหารมีพัดลมและอากาศถ่ายเทสะดวก และมีอ่างล้างมือสำหรับล้างมือก่อนรับประทานอาหาร สอดคล้องกับ จิราพร ชิตดี, ทักษพล ธรรมรังสี และ วิลาวัลย์ เอื้อวงศ์กุล (2557) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดอาหารในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ เลย์ นนทบุรี และภูเก็ต พบว่า สถานที่ภายในโรงอาหารจะต้องถูกสุขลักษณะ ไม่มีกลิ่นเหม็น มีความสะอาด ไม่มีแมลงวันรบกวน

2. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนวังจวนราชภัฏรำไพพรรณี แยกตามเพศ และระดับชั้นเรียน โดยพบว่ามีความพึงพอใจโดยรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ Maslow (1968) กล่าวว่า ความต้องการของมนุษย์มีความต้องการไม่สิ้นสุด ความต้องการเริ่มจากต่ำสุดไปสูงสุดตามลำดับความสำคัญไม่จำกัดเรื่องเพศ เรื่องเพศจึงส่งผลให้นักเรียนที่มีเพศต่างกันมีความพึงพอใจต่อการใช้บริการไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญฤทัย นันเขียว และคณะ (2564) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนในการใช้บริการโรงอาหาร โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ พบว่านักเรียนที่มีเพศต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้บริการโรงอาหาร โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการวิจัย พบว่านักเรียนโรงเรียนวังจวนราชภัฏรำไพพรรณีมีความพึงพอใจต่ออาหารกลางวันในภาพรวมระดับมากที่สุด มีเพียง 1 ด้าน คือ ด้านสถานที่ประกอบและรับประทานอาหาร มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ดังนั้นโรงเรียนจึงควรปรับปรุงโรงอาหารสะอาดถูกสุขลักษณะ โต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งรับประทานอาหารให้มีโต๊ะเก้าอี้เด็กอนุบาลไว้คอยบริการ และมีการบริหารจัดการเศษอาหารที่นักเรียนรับประทานเหลืออย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการรับประทานอาหารที่โรงเรียนจัดให้และส่งผลไปถึงความพึงพอใจต่อไป

1.2 ครูและครูผู้สอนทุกคนในโรงเรียน ต้องให้คำแนะนำ ให้ความรู้เรื่องการบริโภคอาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ ให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ด้านการรับประทานอาหารให้ถูกต้องตามหลักโภชนาการ เพื่อปรับพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารที่จะส่งผลไปถึงความพึงพอใจในการรับประทานอาหาร

1.3 โรงเรียนอาจเชิญวิทยากรภายนอก เช่น วิทยากรจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล มาให้ความรู้เรื่องการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ การเลือกรับประทานอาหารที่มีคุณภาพ ปลอดภัย เพื่อให้ นักเรียนมีพฤติกรรมการบริโภคที่ดี นักเรียนที่มีปัญหาทุพโภชนาการได้รับการแก้ไข เป็นการลดปัญหาทุพโภชนาการของนักเรียน และนักเรียนที่มีสภาวะน้ำหนักเกินเกณฑ์ ได้รับการแก้ปัญหาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกรับประทานอาหารของนักเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลในการส่งเสริมการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ และถูกหลักอนามัย

2.2 ควรมีวิจัยเพื่อศึกษาความพึงพอใจในรายการอาหารที่นักเรียนชอบ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดรายการอาหารกลางวันของโรงเรียนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา. (2565). แผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2565.

กรุงเทพฯ: กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

ขวัญฤทัย นันเขียว และคณะ. (2564). ความพึงพอใจของนักเรียนในการใช้บริการโรงอาหาร โรงเรียนสาธิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์. วารสารวิชาการวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์, 2564(2), 57–64.

จิราพร ชิตดี และคณะ. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดอาหารในโรงเรียน

ประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ เลย นนทบุรี และภูเก็ต. วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข, 8(2), 197–207.

วิภาวี คำวงษ์. (2563). ความพึงพอใจของนักเรียนในการใช้บริการโรงอาหารโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ปทุมธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ).

วีรวรรณ นุชผักแว่น. (2557). โครงการอาหารกลางวันศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองโสน. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2567, จาก <http://www.nongboat.go.th/index.php>

สุชิน ม่วงมี และคณะ. (2565). ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบริหารจัดการงานโภชนาการของโรงเรียนกีฬา จังหวัดอ่างทอง สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. วารสารรัชต์ภาคย์, 16(49), 344–355.

สมศรี ด้านตระกูล. (2552). ความพึงพอใจของนักเรียนต่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร).

อุไรรัตน์ วัฒนาสงวนศักดิ์. (2545). ความพึงพอใจของผู้บริโภคและสุขภาพในโรงอาหารมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต (วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

Maslow, A. H. (1968). *Toward a psychology of being*. New York: Nostrand Company Inc.

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยแถลง 1
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2
Curriculum Management in Educational Institutions, Huai Thalaeng 1
Educational Quality Development Network Center, under the Office
of the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area 2

มนทิรา เขียวสด

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2

Monthira Kheawsod

Educational Quality Development Network Center, under the Office of the Nakhon Ratchasima Primary

Educational Service Area 2

Corresponding Author E-mail: 6604033200141@nmc.ac.th

(Received: 14 March, 2025; Edit: 19 March, 2025 ; accepted: 23 March, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยแถลง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 และ 2) เปรียบเทียบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยแถลง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยจำแนกตามตำแหน่งและระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครู ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยแถลง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำนวน 80 คน เลือกโดยวิธีกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .93 สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยแถลง 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีตำแหน่งและระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยแถลง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : การบริหารสถานศึกษา, หลักสูตรสถานศึกษา, การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

Abstract

This research aims to 1) Study the administration of school curricula in the Huai Thalang 1 Educational Quality Development Network Center under the jurisdiction of Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 2. 2) Compare the administration of school curricula in the Huai Thalang 1 Educational Quality Development Network Center under the same jurisdiction, categorized by position and educational level. The sample group consisted of 80 administrators and teachers from the Huai Thalang 1 Educational Quality Development Network Center, selected using Krejcie and Morgan's sample size determination table. The research instrument was a 5-point Likert scale questionnaire with an index of item-objective congruence (IOC) ranging from 0.67 to 1.00 and an overall reliability coefficient of 0.93. Data analysis utilized statistical methods including frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The research findings revealed that

1. The overall administration of school curricula in the Huai Thalang 1 Educational Quality Development Network Center was at a high level.
2. There was no significant difference in the opinions of school administrators and teachers regarding curriculum administration based on their positions and educational levels, both overall and in specific aspects.

Keywords : Educational Management, School Curriculum , Curriculum management in educational institutions

บทนำ

หลักสูตรมีความสำคัญต่อผู้บริหารการศึกษาในฐานะที่เป็นกรอบการกำหนดนโยบายทางการศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าประสงค์ของหลักสูตร ตลอดจนการบริหารจัดการให้เอื้อต่อการใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด และการส่งเสริมและควบคุมคุณภาพการศึกษา โดย วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554) ให้ความเห็นว่า หลักสูตรมีความสำคัญ และจำเป็นสำหรับการจัดการศึกษาของประเทศในระดับท้องถิ่นและประเภทต่าง ๆ ตั้งแต่การจัดการศึกษาผู้เรียนก่อนวัยเรียน ประถมศึกษา มัธยมศึกษา การศึกษานอกระบบ การศึกษาประเภทอาชีวศึกษา และการอุดมศึกษารวมทั้งการฝึกอบรมทั้งระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งหลักสูตรเป็นเครื่องมือที่ทำให้ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของประเทศมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ อุไรรัตน์ ชนะบำรุง (2555) ให้ความเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา เข้าใจบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารอย่างถ่องแท้และนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังแบบต่อเนื่อง จะช่วยให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาประสบผลสำเร็จได้อย่างมีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากการสั่งการมาเป็นผู้ร่วม คือ ร่วมวางแผนและร่วมปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีบทบาทในการเป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยร่วมประสานกับบุคลากรทุกฝ่าย เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ตลอดจน

นิเทศ กำกับ ติดตามหลักสูตรสถานศึกษาอย่างมีระบบ มีการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อปรับปรุงและพัฒนาสาระของหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวคิดของ กนกวรรณ ยมจันทร์ (2560) ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเป็นเหมือนเครื่องมือในการขับเคลื่อนหลักสูตรให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน หลักสูตรที่เกิดจากการออกแบบและพัฒนาอาจจะได้ผลหรือไม่ขึ้นอยู่กับที่การบริหารหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ โดยจะต้องมีการกำกับ ติดตาม และจัดการการใช้หลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพของแต่ละขั้นตอน

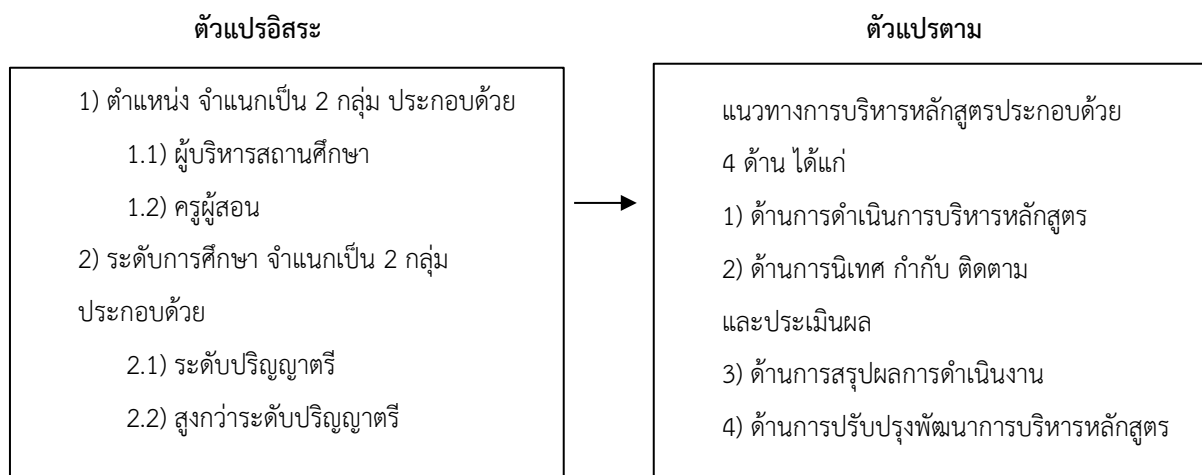
โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยแถลง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ได้มีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตร แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนยังเป็นที่ไม่น่าพอใจ อีกทั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีการปรับปรุงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานในบางกลุ่มสาระการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาดังกล่าว เพื่อเรียนรู้ถึงการดำเนินงานและทราบถึงปัญหาในการบริหารหลักสูตร ข้อบกพร่องที่ควรได้รับการแก้ไข และเพื่อให้การใช้หลักสูตรในสถานศึกษาดังกล่าวมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนที่ดีขึ้น จึงสนใจที่จะศึกษากระบวนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โดยนำแนวคิดด้านการบริหารหลักสูตรมาเป็นกรอบในการศึกษาครั้งนี้ และปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรในประเด็นที่สำคัญต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยแถลง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 เพื่อนำผลกาวิจัยมาวิเคราะห์ ปรับปรุง และพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาให้มีระบบและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยแถลง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยแถลง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยจำแนกตามตำแหน่งและระดับการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยแถลง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 แตกต่างกันไป
2. บุคลากรที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยแถลง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 แตกต่างกันไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยแถลง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 ปีการศึกษา 2567 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 10 คน และครู 93 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 103 คน โดยค้นคว้าข้อมูลบุคลากรจากเว็บไซต์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2, n.d.).
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยแถลง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 ปีการศึกษา 2567 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 6 คน และครู 74 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 80 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตาราง เครจซี่และมอร์แกน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอนประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ตำแหน่ง และระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ห้วยแถลง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โดยประยุกต์ตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. ศึกษาหลักเกณฑ์และแนวทางการสร้างเครื่องมือโดยยึดกรอบตามแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และพัฒนาแบบสอบถามโดยยึดแนวทางของ ดาริน ชัยวงศ์ (2562) จำนวนแบบสอบถาม 30 ข้อ
3. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ
4. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : Index of item objective congruence) ได้ค่าเท่ากับ 0.6 – 1.00
5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
6. นำเสนอแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try - out) กับบุคลากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ห้วยแถลง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.93
7. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์โดยใช้ Google Form เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลในปีการศึกษา 2567 ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขอนหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อประธานศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ห้วยแถลง 1
2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามจาก Google Form
3. ผู้วิจัยติดตามเก็บข้อมูลแบบสอบถามจาก Google Form ได้แบบสอบถามกลับคืน จำนวน 80 ชุด คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป วิเคราะห์หาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test Dependent Sample)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยแถลง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยแถลง 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1	ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร	4.45	0.31	มาก	1
2	ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และ ประเมินผล	4.33	0.31	มาก	2
3	ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน	4.30	0.38	มาก	3
4	ด้านการปรับปรุงพัฒนาการบริหารหลักสูตร	4.25	0.36	มาก	4
ภาพรวม		รวม	4.32	0.29	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยแถลง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D.= 0.29) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.31) รองลงมา คือ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ($\bar{X} = 4.33$, S.D.= 0.31) และด้านการสรุปผลการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.30$, S.D.=0.38) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านการปรับปรุงพัฒนาการบริหารหลักสูตร ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.36)

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยแถลง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งและระดับการศึกษา แสดงดังตารางที่ 2-3

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพ การศึกษาห้วยแถลง 1 จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	ผู้บริหาร		ครูผู้สอน		t	p-value
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร	4.60	0.31	4.43	0.31	1.22	0.23
2	ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล	4.52	0.31	4.31	0.31	0.91	0.37
3	ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน	4.42	0.38	4.29	0.38	0.39	0.70
4	ด้านการปรับปรุงพัฒนาการบริหารหลักสูตร	4.52	0.36	4.23	0.36	0.71	0.48
ภาพรวม		4.52	0.29	4.30	0.29	0.81	0.42

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยแถลง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมาเขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยแถลง จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี		t	p-value
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร	4.44	0.31	4.46	0.31	-0.60	0.55
2	ด้านการนิเทศกำกับ ติดตาม และประเมินผล	4.32	0.31	4.34	0.31	-0.32	0.75
3	ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน	4.29	0.38	4.31	0.38	-0.33	0.74
4	ด้านการปรับปรุงพัฒนาการบริหารหลักสูตร	4.24	0.36	4.26	0.36	-0.30	0.77
ภาพรวม		4.31	0.29	4.33	0.29	-0.38	0.71

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยแถลง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย มีประเด็นสำคัญมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยแถลง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพ โดยเฉพาะด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตรที่ได้รับความสำคัญเป็นพิเศษ ผู้บริหารสถานศึกษาให้การสนับสนุนด้านการอบรมครูผู้สอน การจัดทำแผนการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา ทำให้ครูผู้สอนสามารถออกแบบการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ การเรียนการสอน อย่างไรก็ตาม การบริหารหลักสูตรสถานศึกษายังมีจุดที่ควรพัฒนาเพิ่มเติม โดยเฉพาะในเรื่องของการจัดสรรทรัพยากรและอุปกรณ์การเรียนการสอนให้เพียงพอ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยสถานศึกษา มีการประเมินคุณภาพผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายใน และการใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง สิ่งที่ยังเป็นจุดอ่อน คือการจัดทำเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการนิเทศที่ยังไม่เป็นปัจจุบัน ซึ่งอาจส่งผลให้การติดตามผลและปรับปรุงหลักสูตรไม่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ในส่วนของการสรุปผลการดำเนินงานเป็นอีกประเด็นที่สถานศึกษาให้ความสำคัญ มีการบันทึกผลการดำเนินงานและวิเคราะห์ข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน จุดที่ยังต้องปรับปรุงคือการเผยแพร่ข้อมูลเหล่านี้ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมากขึ้น เปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ครู นักเรียน และผู้ปกครอง ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนได้มากขึ้น นอกจากนี้ การบริหารหลักสูตรสถานศึกษายังต้องให้ความสำคัญกับการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะมีการกระตุ้นให้บุคลากรร่วมมือกันพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอน แต่ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของการจัดสรรงบประมาณสำหรับการพัฒนาหลักสูตร การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน เช่น ระบบ Learning Management System (LMS) หรือ AI และ Big Data เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารหลักสูตร สอดคล้องกับงานวิจัยของ สถาพร ทิมา (2563) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในยุค 4.0 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 29 พบว่า 1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในยุค 4.0 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทะนงศักดิ์ นาคแก้ว (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 พบว่า ระดับประสิทธิผลการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยแถลง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งและระดับการศึกษา

2.1 ผลการเปรียบเทียบตามตัวแปรบุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยแถลง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

นครราชสีมาเขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกันมีแนวคิดในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรเพื่อการนำไปใช้และมีทัศนคติในการทำงานในแนวทางเดียวกัน โดยค่าเฉลี่ยของผู้บริหารสูงกว่าเล็กน้อยในทุกด้าน แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีมุมมองที่มุ่งเน้นการพัฒนาเชิงนโยบาย ในขณะที่ครูให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานจริงในชั้นเรียนมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูติมา วาปีทะ (2563) ซึ่งงานวิจัยนี้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นผู้บริหารและครูวิชาการที่มีต่อการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงานมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิเศษ วัฒนะเลิศโรจน (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาสู่การปฏิบัติของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาสู่การปฏิบัติของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด พบว่า จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบตามตัวแปรบุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยแถลง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีมาตรฐานและแนวทางในการการบริหารหลักสูตรที่เป็นระบบชัดเจนจนไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างของความคิดเห็นตามระดับการศึกษาของบุคลากร อีกทั้งประสบการณ์ด้านการศึกษาของผู้บริหารและบุคลากรนั้นมีความคล้ายคลึงกันในทางวิชาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สถาพร ทิมา (2563) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในยุค 4.0 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในยุค 4.0 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยภาพรวมและรายด้านไม่ต่างกัน สอดคล้องกับวิจัยของ ฐานพัฒน์ ไกรสร (2564) ได้ศึกษา เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำพูน ผลการเปรียบเทียบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำพูน จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรนำผลการวิจัยไปปรับปรุงกระบวนการติดตามและประเมินผลหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น การจัดทำเอกสารและหลักฐานเกี่ยวกับการนิเทศและการติดตามผลให้เป็นปัจจุบันและครบถ้วน

1.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่อื่น ๆ ในท้องถิ่นที่แตกต่างกันหรือตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างอื่น เช่น ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อที่จะได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

1.3 สถานศึกษาควรมีการอบรมและส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรด้านการบริหารหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำมาพัฒนาระบบการเผยแพร่ข้อมูลผลการดำเนินงานให้ครอบคลุม เข้าถึงได้ง่าย

1.4 สถานศึกษาควรมีการพัฒนาแนวทางการบริหารหลักสูตรให้เป็นระบบมากขึ้น เช่น การกำหนดมาตรฐานที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดทำแผนการเรียนรู้ของครู และการกำกับติดตามผลการสอนของครูในแต่ละช่วงเวลา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยภายในและภายนอกที่มีผลต่อคุณภาพของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยแถลง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 ในบริบทที่แตกต่างกัน เช่น บทบาทของผู้บริหาร ความพร้อมของบุคลากร และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

2.2 ควรวิจัยเกี่ยวกับแนวทางในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาห้วยแถลง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ เช่น การใช้ Learning Management System (LMS) ในการติดตามผลการเรียนของนักเรียน หรือการใช้ AI และ Big Data ในการวิเคราะห์แนวโน้มการเรียนรู้ของนักเรียน

2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จกับสถานศึกษาที่มีปัญหาในการบริหารหลักสูตร เพื่อหาแนวทางที่ดีที่สุดในการพัฒนา

2.4 ควรศึกษาวิจัยความแตกต่างในการบริหารหลักสูตรระหว่างโรงเรียนในเมืองและโรงเรียนในชนบท หรือโรงเรียนในสังกัดที่ต่างกัน เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และโรงเรียนเอกชน

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ ยมจันทร์. (2560). *การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน*. สำนักพิมพ์การศึกษาไทย. ฐานพัฒน ไกรสร. (2564). การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำพูน. *วารสารบริหารการศึกษา*, 12(2), 55–72.
- ชุดิมา วาปีทะ. (2563). การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21: การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูวิชาการ. *วารสารวิชาการศึกษาปฐมวัย*, 8(1), 102–115.
- ดาริน ชัยวงศ์. (2562). การพัฒนาแบบสอบถามเพื่อศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา. *วารสารวิจัยทางการศึกษา*, 2, 67–80.
- ทะนงศักดิ์ นาคแก้ว. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 14(1), 89–101.
- สถาพร ทิมา. (2563). การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในยุค 4.0 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. *วารสารการบริหารการศึกษา*, 11(3), 34–50.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา*. กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2. (n.d.). ข้อมูลบุคลากร. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2567, จาก <https://personnel.korat2.go.th/data/school.php>
- อุไรรัตน์ ชนะบำรุง. (2555). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อการศึกษาแห่งอนาคต. *วารสารการศึกษาทางไกล*, 9(4), 121–135.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). ความสำคัญของหลักสูตรในการจัดการศึกษาระดับท้องถิ่นและประเภทต่าง ๆ. *วารสารบริหารการศึกษาและการพัฒนาหลักสูตร*, 7(1), 15–28.
- วิศวะ วัฒนะเลิศโรจน. (2566). การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาสู่การปฏิบัติของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด. *วารสารการศึกษาพัฒนา*, 13(2), 99–113.

การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วม
เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียน
โรงเรียนบ้านคลองหิน

The Development of a Participatory Student Care System to Enhance
Competence in life Skills of Students at Ban Khlong Hin School

สกุณา บุญรอดรัมย์

โรงเรียนบ้านคลองหิน

Sakuna Bunrotram

Ban Khlong Hin School

Corresponding Author E-mail: sakuna.bunrotram@gmail.com

(Received: 13 May, 2025; Edit: 28 June, 2025 ; accepted: 29 June, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ 2) สังเคราะห์องค์ประกอบ 3) พัฒนาระบบ ประเมินระบบ และประเมินคู่มือ และ 4) ศึกษาประสิทธิภาพของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก 2) แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2) แบบประเมินระบบ และคู่มือ 3) แบบประเมินประสิทธิภาพของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่ามัชฌิมเลขคณิต และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. นักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหินมีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ขาดทักษะชีวิต และพัฒนาการล่าช้าได้รับผลกระทบจากสภาพครอบครัว สังคม เศรษฐกิจ และการใช้เทคโนโลยีโดยขาดการกำกับดูแลจึงจำเป็นต้องพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ

2. องค์ประกอบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 48 องค์ประกอบย่อย

3. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 29 องค์ประกอบย่อย มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และคู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

4. ประสิทธิภาพของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : ระบบ, การดูแลช่วยเหลือนักเรียน, การมีส่วนร่วม, การเสริมสร้างสมรรถนะ, ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียน

Abstract

This research aimed to 1) study the problems and needs, 2) synthesize components, 3) develop the system, evaluate the system and evaluate the manual, and 4) study the efficiency of the participatory student care system to enhance the competency in life skills of students at Ban Khlong Hin School. The tools used to collect data were 1) in-depth interviews, 2) questionnaires, samples included teachers and educational personnel, parents, basic education committees, representatives of relevant agencies, 2) system and manual evaluation forms, 3) efficiency evaluation forms of the participatory student care system, samples included teachers and educational personnel, statistics used for analysis included arithmetic means and standard deviations.

The research results found that

1. Students at Ban Khlong Hin School had a learning regression and lacked life skills. And the delayed development is affected by the family, society, economy, and the use of technology without supervision. Therefore, it is necessary to develop an effective participatory student care system.

2. The components of the participatory student care system to enhance the competency in life skills of students at Ban Khlong Hin School consist of 5 main components and 48 sub-components.

3. The participatory student care system consists of 5 main components and 29 sub-components. The overall suitability is at a high level. And the participatory student care system manual is at the highest level.

4. The efficiency of the participatory student care system to enhance the competency in life skills of students at Ban Khlong Hin School is at the highest level.

Keywords : System, student care, participation, competence building, students' life skills ability

บทนำ

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคนที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความเจริญก้าวหน้าทุกด้าน เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะ และสมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพ และการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข อันจะนำไปสู่เสถียรภาพ และความมั่นคงของสังคม และประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศในเวทีโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : ก) การศึกษาไทยในปัจจุบันเป็นการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาของชาติคือ พัฒนาคคน พัฒนาครู อาจารย์ พัฒนาสังคมในหลากหลายรูปแบบที่เน้นการมีส่วนร่วมขององค์กรภาครัฐ และเอกชน เป็นการจัดการศึกษาที่เน้นด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานมากขึ้นเพื่อการมีงานทำโดยอาศัยปัจจัยหลักทั้งจากภายใน และภายนอกองค์กรหลายปัจจัย เช่น ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านระบบราชการ ด้านการเมืองการปกครอง และด้านคุณธรรมจริยธรรม (ประหยัด พิมพา. 2561 : บทคัดย่อ) การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้ให้ความสำคัญ และทุ่มเทพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 1)

เนื่องจากการดำรงชีวิตของมนุษย์มีความจำเป็นต้องใช้ปัจจัย 4 แต่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงทำให้การแสวงหาปัจจัย 4 ต้องมีการเตรียมตนเองอย่างดี เนื่องจากระบบเศรษฐกิจในปัจจุบันต้องหารายได้ทั้งที่เป็นตัวเงิน และไม่เป็นตัวเงินเพื่อแลกเปลี่ยนกับปัจจัยการดำรงชีวิต ซึ่งการที่มนุษย์จะสามารถหารายได้จากการประกอบอาชีพที่สุจริตนั้นจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนให้เห็นช่องทางที่จะใช้ความรู้ ทักษะ ความสามารถ และความชอบส่วนตนในการประกอบอาชีพ ดังนั้นจึงเป็นบทบาทสำคัญของการศึกษาซึ่งต้องกำหนดแนวทางในการจัดการเพื่อให้ผู้เรียนเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้ สำหรับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการได้เน้นการจัดการศึกษาเพื่อการมีอาชีพ มีรายได้ และมีงานทำ โดยมีเป้าหมายในการเตรียมความพร้อมของประเทศในทุก ๆ ด้านให้สามารถก้าวสู่ประชาคมอาเซียน และประชาคมโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา, ชญาพิมพ์ อุสาโห และปาริณยา สุวรรณรัฐโชติ, ม.ป.ป. : 2)

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า ปัญหาการออกกลางคันเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งต่อการจัดการศึกษาของประเทศที่ต้องเร่งดำเนินการป้องกัน และแก้ไขอย่างจริงจัง ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาการออกกลางคันก่อให้เกิด “ความสูญเปล่าทางการศึกษา” ผลเสียต่อผู้เรียน ได้แก่ ทำให้ผู้เรียนขาดความรู้ และทักษะจำเป็นในการดำรงชีวิต มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียนรู้ ขาดความมั่นใจในตนเอง ขาดโอกาสในการศึกษาและพัฒนาตนเอง ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาในระหว่างเรียน งบที่รัฐควรจะได้รับในอนาคตจากการที่มีประชากรที่มีคุณภาพ งบที่รัฐจะต้องเสียไปในการแก้ปัญหาสังคมหากเด็กออกกลางคันส่วนหนึ่งก่อปัญหาขึ้น งบที่รัฐต้องเสียไปในการดูแลบุคคลส่วนหนึ่งที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เป็นการสูญเสียโอกาส ได้แก่ สูญเสียโอกาสส่วนบุคคลที่จะศึกษา และพัฒนาตนเอง สูญเสียโอกาสของสังคมที่จะได้บุคคลที่มีคุณภาพมาพัฒนาประเทศ และเป็นผลเสียต่อสังคม เพราะผู้เรียนที่ออกกลางคันต้องประสบปัญหาคุณภาพชีวิตของตนเอง ก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคม และประเทศชาติในอนาคต (สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2554) ดังนั้นหลายหน่วยงาน จึงพยายามที่จะหาวิธีการในการป้องกัน และแก้ปัญหาดังกล่าว ซึ่งวิธีการหนึ่งนั่นก็คือ การจัดให้มีระบบดูแลช่วยเหลือเพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนา ป้องกัน และการแก้ไขปัญหา ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิต และรอดพ้นจากวิกฤติทั้งปวง ซึ่งระบบดูแลช่วยเหลือสามารถป้องกันการออก

กลางคันของผู้เรียน และพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรู้ และทักษะในการประกอบวิชาชีพ และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขทั้งในขณะกำลังศึกษา และหลังจบการศึกษา (คำนึ่ง ทองเกตและพัฒนา ทองเกต, ม.ป.ป. : 2) และสำหรับระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างมีขั้นตอน โดยเชื่อมโยงกันระหว่างสามสถาบันที่เกี่ยวข้อง คือ โรงเรียน ครอบครัว และชุมชน โดยโรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้เรียน คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง (อรทัย ฉัตรภูติ, 2554 : 70-71)

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาจึงเห็นว่า การศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทมากขึ้นในการพัฒนาประเทศ และภาคประชาสังคมจะมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพิ่มขึ้น เพื่อรองรับกับกระแสโลกาภิวัตน์ ที่อยู่บนพื้นฐานความต้องการในการพัฒนาประเทศ โดยต้องมีความร่วมมือของภาคีต่าง ๆ ในสังคมร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ครอบครัว องค์กรพัฒนาเอกชน หน่วยงานภายนอก องค์กรชุมชน (สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550 : 23-25) นักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า และสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นต้องเอาใจใส่ดูแลอย่างเหมาะสมและรอบด้าน ทั้งจากพ่อแม่ สถานศึกษา ชุมชน และสังคม ด้วยความรู้ที่หลากหลาย ซึ่งการศึกษาถือเป็นส่วนหนึ่งในการวางรากฐานให้ก้าวไปสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งต้องเร่งดำเนินการป้องกัน และแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจัง (นันทวัช นูนาถ, 2561 : 324) โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในลักษณะของระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนแบบมีส่วนร่วมเชื่อมโยงเกี่ยวข้องคือ สถานศึกษา ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานภายนอก (อรทัย ฉัตรภูติ, ม.ป.ป. : 69) ด้วยความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งว่า ผู้วิจัยจึงเห็นควรศึกษาการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนองต่อนโยบายรัฐบาลในการลดการออกกลางคันและพัฒนากำลังคนที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญทั้งในภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติเข้าสู่การศึกษาขั้นสูงอย่างมีคุณภาพสูงเพื่อช่วยพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน
2. เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน
3. เพื่อพัฒนาระบบ ประเมินระบบ และคู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน
4. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านคลองหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ปีการศึกษา 2566 ประกอบด้วย 1) ครูและบุคลากรทางการศึกษาจำนวน 14 คน 2) ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 167 คน 3) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 9 คน 4) ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านคลองหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ปีการศึกษา 2565 โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 14 คน

2.2 ผู้ปกครองนักเรียน โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การเทียบจำนวนประชากรกับตารางของ Krejcie และ Morgan (1970 : 680) โดยการสุ่มตามระดับชั้น (Stratified random Sampling) แบบเป็นสัดส่วนของร้อยละ จำนวน 116 คน

2.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 9 คน

2.4 ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน

2.4.1 โรงเรียนเรียนที่นำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน จำนวน 1 โรงเรียนเรียน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ โรงเรียนบ้านคลองหิน

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่

3.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการตรวจสอบความเที่ยงตรง จำนวน 5 คน

3.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน โดยการสนทนากลุ่ม จำนวน 12 คน

3.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการประเมินประสิทธิภาพของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน ได้แก่ โรงเรียนบ้านคลองหิน จำนวน 167 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกภาคีเครือข่าย 2) แบบสอบถามการศึกษาสภาพปัจจุบันของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน 2) แบบประเมินระบบ และคู่มือการใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3) แบบประเมินประสิทธิภาพของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน

ขั้นตอนที่ 2 การสังเคราะห์องค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาระบบ ประเมินระบบ และคู่มือการใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ พบว่า มีค่าสูงกว่า 0.50 ทุกข้อ โดยค่า IOC ตั้งแต่ 0.60-1.00 และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ กับครูโรงเรียนครูโรงเรียนอนุบาลโนนดินแดง และครูโรงเรียนบ้านคลองโป่ง มีค่าความเชื่อมั่นตามวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา .993

3. การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน โดยการยกร่างระบบ การประเมินระบบและคู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน

ขั้นตอนที่ 4 การศึกษาประสิทธิภาพของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน พบว่า 1) สภาพปัญหาของนักเรียนเกิดภาวะการเรียนรู้ที่ถดถอย นักเรียนขาดทักษะและความรู้เท่าทันที่จำเป็นตามหลักสูตร นักเรียนมีพัฒนาการด้านภาษาช้า นักเรียนมีปัญหาในการปรับตัวเข้ากับเพื่อน ๆ และสังคม นักเรียนมีปัญหาการติดเกมและอินเทอร์เน็ต 2) ความต้องการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบการมีส่วนร่วม เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและครอบครัว ที่ส่งผลต่อสภาพเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของนักเรียน การเข้าถึงเทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ นักเรียนแต่ละคนมีสภาพความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน โรงเรียนควรมีการมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ 3) ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ การรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองผู้เรียน การส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียนและการส่งต่อผู้เรียน

2. ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน ประกอบไปด้วย 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มี 10 องค์ประกอบย่อย 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน มี 10 องค์ประกอบย่อย 3) ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน มี 10 องค์ประกอบย่อย 4) ด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหาให้นักเรียน มี 10 องค์ประกอบย่อย 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน มี 8 องค์ประกอบย่อย

3. ผลการพัฒนาระบบ ประเมินระบบ และคู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน

สภาพปัจจุบันของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน แบบการมีส่วนร่วม	ระดับการปฏิบัติ		ความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.86	0.51	มาก
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	3.81	0.29	มาก
3. ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน	3.74	0.51	มาก
4. ด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหาให้นักเรียน	3.78	0.49	มาก
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	3.73	0.30	มาก
รวมทุกด้าน	3.78	0.23	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.78$, S.D.=0.23) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.86$, S.D.=0.51) รองลงมาคือ ด้านการคัดกรองนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.81$, S.D.=0.29) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการส่งต่อนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.73$, S.D.=0.30)

4. ผลการยกร่างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 29 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบย่อย องค์ประกอบที่ 2 การคัดกรองนักเรียน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบย่อย องค์ประกอบที่ 3 การส่งเสริมพัฒนา

นักเรียน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบย่อย องค์ประกอบที่ 4 การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบย่อย องค์ประกอบที่ 5 การส่งต่อนักเรียน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย

5. ผลการประเมินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน โดยรวมและรายด้าน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน แบบการมีส่วนร่วม	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.02	0.19	มาก	4.06	0.26	มาก
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.02	0.35	มาก	4.13	0.25	มาก
3. ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน	4.06	0.36	มาก	3.98	0.40	มาก
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน	4.04	0.38	มาก	3.93	0.41	มาก
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.04	0.19	มาก	3.98	0.19	มาก
รวม	4.03	0.18	มาก	4.01	0.19	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D.=0.18) เมื่อพิจารณาความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D.=0.19) ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ ด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน

6. ผลการศึกษาประสิทธิภาพของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประสิทธิภาพของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
แบบการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของ
นักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน โดยรวมและรายด้าน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้าน ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียน	ประสิทธิภาพ		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ทักษะการอ่านออก เขียนได้	4.49	0.34	มาก
2. ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะแก้ปัญหาได้	4.50	0.28	มาก
3. ทักษะคิดอย่างสร้างสรรค์ และคิดเชิงนวัตกรรม	4.50	0.33	มาก
4. ทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ	4.55	0.27	มากที่สุด
5. ทักษะอาชีพและการเรียนรู้	4.54	0.19	มากที่สุด
6. ทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม และมีระเบียบวินัย	4.63	0.23	มากที่สุด
รวม	4.53	0.14	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ประสิทธิภาพของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.53$, S.D.=0.14) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม และมีระเบียบวินัย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.63$, S.D.=0.23) รองลงมา คือ ทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.55$, S.D.=0.27) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ทักษะการอ่านออก เขียนได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.49$, S.D.=0.34)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 48 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มี 10 องค์ประกอบย่อย 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน มี 10 องค์ประกอบย่อย 3) ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน มี 10 องค์ประกอบย่อย 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน มี 10 องค์ประกอบย่อย และ 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน มี 8 องค์ประกอบย่อย สอดคล้องกับผลการวิจัยของสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรุฒิ สุขะเสวก (2563 : 383) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธนฤต อึ้งน้อย (2563 : 31) ที่ศึกษาการพัฒนาแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า รูปแบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไข และการส่งต่อนักเรียน

2 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศีวา ขุนชำนาญ และจรัส อติวิทยากรณ์ (2564 : 1313) ที่ศึกษาการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 พบว่า การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กัลยา พรหมรัตน์ (2559 : 126) ที่ศึกษาการศึกษาสภาพ และปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูประจำชั้นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. ผลการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ ด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 29 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบย่อย องค์ประกอบที่ 2 การคัดกรองนักเรียน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบย่อย องค์ประกอบที่ 3 การส่งเสริมพัฒนานักเรียน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบย่อย องค์ประกอบที่ 4 การป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบย่อย องค์ประกอบที่ 5 การส่งต่อนักเรียน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญัฐนียา ห่องกระจก (2562) ที่ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามวงจรคุณภาพ PDCA ของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ผลการสร้างและตรวจสอบแนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามวงจรคุณภาพ PDCA ของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มี 5 องค์ประกอบ 84 รายการ ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล จำนวน 18 รายการ องค์ประกอบที่ 2 การคัดกรองนักเรียน จำนวน 14 รายการ องค์ประกอบที่ 3 การส่งเสริมนักเรียน จำนวน 22 รายการ องค์ประกอบที่ 4 การป้องกัน และแก้ไขปัญหา มีจำนวน 14 รายการ และองค์ประกอบที่ 5 การส่งต่อ จำนวน 15 รายการ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรวิมล กลิ่นศรีสุข และมานิตย์ อาษานอก (2564 : 147) ที่ศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม พบว่า แนวทางการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับสถานศึกษา ประกอบไปด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีทั้งหมด 6 แนวทาง 2. ด้านการคัดกรองนักเรียน มีทั้งหมด 8 แนวทาง 3. ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน มีทั้งหมด 13 แนวทาง 4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน มีทั้งหมด 10 แนวทาง และ 5. ด้านการส่งต่อนักเรียน มีทั้งหมด 7 แนวทาง

4. ผลการประเมินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน โดยทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมากและมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญัฐนียา ห่องกระจก (2562) ที่ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามวงจรคุณภาพ PDCA ของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อภิสิทธิ์ รอดบำเรอ (2559 : 222-223)

ศึกษารูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

5. ผลการศึกษาประสิทธิภาพของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ คำนึ่ง ทองเกต และพัฒนา ทองเกต (ม.ป.ป. : online) ที่กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ เพื่อป้องกันการออกกลางคันของนักเรียน และเพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรู้ และทักษะในการประกอบวิชาชีพและสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในขณะกำลังศึกษา และหลังจบการศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กฤษฎ์ภิญญา พุทธิระ (2564 : 130) ที่ศึกษาการพัฒนาแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดจันทาราม (ตั้งตรงจิตร 5) เน้นสมรรถนะประจำสายงานของครูประจำชั้น พบว่า ระดับการประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และคุณค่าของรูปแบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนวัดจันทาราม (ตั้งตรงจิตร 5) เน้นสมรรถนะประจำสายงานของครูประจำชั้น โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ด้วยเหตุผลดังกล่าว ประสิทธิภาพของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. โรงเรียนควรนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติน้อยที่สุด ควรแสวงหาความร่วมมือกับนักเรียนเพิ่มมากขึ้น

2. โรงเรียนควรนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน ไปสู่การปฏิบัติในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน

2. ควรศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนต่อการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองหิน

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎิ์นิชา พุทธิจิระ. (2564). การพัฒนารูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดจันทาราม (ตั้งตรง
จิตร 5) เน้นสมรรถนะประจำสายงานของครูประจำชั้น (สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยคริสเตียน).
- คำนึ่ง ทองเกตุ และ พัฒนา ทองเกตุ. (2562). ระบบดูแลช่วยเหลือ (ออนไลน์). ได้จาก
http://www.ctc.ac.th/files/10000001_21102421212246.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มีนาคม
2565).
- เฉลิมชัย หาญกล้า. (2545). การพัฒนาระบบการตรวจติดตามคุณภาพภายในของสถาบันราชภัฏ (วิทยานิพนธ์
ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ณัฐนียา ทองกระจก. (2562). แนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามวงจรคุณภาพ PDCA
ของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา).
- ณัฐพร เห็นเจริญเลิศ. (2543). การพัฒนาระบบสารสนเทศในองค์กร. นนทบุรี: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ธนภุต อึ้งน้อย. (2563). การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพของ
โรงเรียนขนาดเล็ก: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านวังจาน. *คุรุสภาวิทยารักษ์*, 1(3), กันยายน-ธันวาคม
2563.
- ธีรฐ ชมใจ. (2554). การพัฒนารูปแบบความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาระบบไตรภาคี [วิทยานิพนธ์
การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- นันทวิช นูนารถ. (2561). ปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของเด็กและเยาวชน. ใน *การประชุมวิชาการ
ระดับชาติ ครั้งที่ 2*. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ประทีป เนตรพุกณะ และคณะ. (2563). การพัฒนาการดำเนินการแก้ปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน
โรงเรียนเกาะพะงันศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุ
ราษฎร์ธานี.
- ประหยัด พิมพา. (2561). การศึกษาไทยในปัจจุบัน. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต
ร้อยเอ็ด*, 7(1), มกราคม-มิถุนายน 2561.
- พรวิมล กลิ่นศรีสุข และ มานิตย์ อาษานอก. (2564). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 จังหวัดนครพนม.
วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 4(10),
มกราคม-เมษายน 2564.
- พิชชาภรณ์ คนสมบุรณ์. (2562). คู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ประจำปี 2562. กลุ่มส่งเสริม
การจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1: กระทรวงศึกษาธิการ.
- พิมพ์นัธ เดชะคุปต์ และ เพียว ยินดีสุข. (2557). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: วรวิทย์ สุข
เสวก.

- วรุฒิ สุขะเสวก. (2563). ศึกษาการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต นักศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษาในเขตจังหวัดนครสวรรค์. *ปริทรรศน์วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์*, 8(1), มกราคม-เมษายน 2563.
- ศิวา ขุนชำนาญ และจรัส อติวิทยากรณ์. (2564). การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1. ใน *การประชุมหาตใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 12*. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- สอน โสมแพน และประภัสสร ปรีเอี่ยม. (2559). รูปแบบความร่วมมือการจัดการศึกษาสาขาศึกษาสำหรับผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษหลักสูตรอาชีวศึกษาระบบไตรภาคี. [ออนไลน์]. ได้จาก http://www.rlc.nrct.go.th/virtual/59/meet_s.php?id=067 (สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2565).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). *การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และแก้วิกฤตสังคม*. กรุงเทพฯ: ชวนทิพย์.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์. (2554). *สถิติการออกกลางคันของนักเรียน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สิริพันธ์ สุวรรณมรรคา และคณิ. (ม.ป.ป.). *แนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพของไทย*. (ออนไลน์). ได้จาก <https://so01.tci-thaijo.org/article/view> (สืบค้นเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2565).
- อภิสิทธิ์ รอดบำเรอ. (2556). *รูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6* [ดุขภูมินพนธ์ดุขภูมินพนธ์, มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ].
- อรทัย ฉัตรภูติ. (2554). *การจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบไตรภาคีเพื่อลดพฤติกรรมผิดวินัยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา*. (ออนไลน์). ได้จาก <http://www2.feu.ac.th/acad/llrc/singlesearch/Result.aspx?c=gaid&s=> (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2565).
- Banghart, F. W. (1969). *Educational systems analysis*. New York: Collier-Macmillan.
- Edwards, P. (1985). *System analysis design and development: With structured concepts*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- <https://doi.org/10.1177/001316447003000308>

วิทยาลัยนครราชสีมา 290 หมู่ 2 ถนนมิตรภาพ ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000

โทรศัพท์ 044-466111 ต่อ 222 โทรสาร 044-465668